

BALASSI BÁLINT
GIMNÁZIUM

BALASSI BÁLINT GIMNÁZIUM
3350 KÁL, RÓZSA ÚT 8.
(OM: 200 052)

Pedagógiai Programja
2020.

TARTALOMJEGYZÉK

ALAPVETÉS	4
I. NEVELÉSI PROGRAM	6
1. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei	6
2. A nevelő-oktató munka pedagógiai értékei, céljai és feladatai	8
3. Munkaformák, módszerek, a nevelő-oktató munka eszközei és eljárásai	16
3.1. Tanári és tanulói munkaformák, alkalmazott módszerek	16
3.2. A nevelő-oktató munka eszközei és eljárásai	21
3.3. Alkalmazott sajátos pedagógiai módszerek	22
3.3.1. A projekt módszer	22
3.3.2. A portfólió	23
4. A személyiségfejlesztés pedagógiai feladatai	23
5. Egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok	28
6. Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv	29
7. Közösségfejlesztés, az iskola szereplőinek együttműködése	31
8. Pedagógusok helyi intézményi feladatai	33
8.1. A felnőttoktatók kompetenciái	35
8.2. A felnőttoktatásból eredő speciális problémák	36
9. Az osztályfőnöki munka tartalma és az osztályfőnök feladatai	37
10. Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje	39
10.1. A felnőttkor megismerési sajátosságai	39
10.2. A tehetség, képesség kibontakozását segítő tevékenységek	40
10.3. A korábban tanulási kudarcnak kitett tanulók segítése, felzárkóztatás	41
10.4. Beilleszkedési, magatartási nehézséggel összefüggő pedagógiai tevékenység	43
11. A tanulók részvételi jogának gyakorlása az intézmény döntési folyamataiban	46
12. A szülő, a tanuló, a pedagógus intézményi partneri kapcsolattartásának rendje	47
13. A tanulmányok alatti vizsgák szabályai	47
14. A tanulói jogviszony létesítésének helyi szabályai	51
14.1. A tanulók felvételének elvei, kritériumai	51
14.2. Felvétel a 4 évfolyamos gimnáziumi képzésre, előzetes tanulmányok beszámítása	52
15. A magasabb évfolyamba lépés feltételei	55
16. Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje	57
16.1. A tanév során alkalmazható számonkérések formái	57
16.2. Évközi írásbeli dolgozatok	58
16.3. A tanulók teljesítményének értékelésével összefüggő egyéb szabályok	59
16.4. Tanulmányi munka értékeléséhez szükséges érdemjegyek száma	60
17. A felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai	61

II.	HELYI TANTERV	63
1.	A választott kerettanterv megnevezése	63
2.	A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások	67
3.	Tankönyv, taneszköz kiválasztás elvei	67
4.	NAT-ban meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai	69
5.	A választható tantárgyakkal összefüggésben a pedagógusválasztás szabályai	72
6.	Az érettségi vizsga tantárgyai	72
7.	Középszintű érettségi vizsga témakörei	72
8.	Emelt szintű érettségire történő felkészítés	72
9.	Csoportbontás	73
10.	Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek	74
10.1.	Egészségnevelési, egészségfejlesztési program	74
10.2.	Környezeti nevelési program	79
10.3.	A környezeti nevelés hatékonyságának mérése	87
11.	Esélyegyenlőség biztosítása, a hátrányos megkülönböztetés tilalma	88
12.	A felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai	89
13.	A tanulók értékelése	90
13.1.	A tanulók értékelése a pedagógiai folyamatban	90
13.2.	Tanulók évközi haladását mérő eszközök – a szaktárgyi értékelés	91
13.3.	Év közti beszámoltatás, értékelés követelményei és formái	94
13.4.	Szóbeli felelet értékelése	97
13.5.	Évközi írásbeli dolgozatok értékelése	98
13.6.	Házi dolgozatok	98
13.7.	A tanulók személyiségfejlődésének, hozzáállásának, magatartásának értékelése	98
13.8.	Tanulmányok alatti vizsgák ponthatárai	99
III.	ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	100

ALAPVETÉS

A 21. század kihívása a társadalom munkaképes tagjaival szemben, hogy szakmai felkészültségükkel, műveltségükkel, széles értelemben vett tanulási képességükkel alkalmazkodni tudjanak a globalizálódó világ követelményeihez. A különböző élethelyzetekből eredő megoldandó feladatok nagy része már régen nem rutinszerű, a korábban jól bevált döntési metódusok, társadalmi kihívásokra adott egyéni válaszok, reflexiók ma elavultak, hatástalanok. A munka világa teljesen átalakult, a tudomány ismeretei nagy mértékben bővültek, a tananyagtartalmak, a tanulandók az oktatás minden szintjén átalakultak, megértésük sok esetben csak új ismeretszerzési és tanulási technikákkal lehetséges.

A kommunikáció új formái és eszközei rövid idő alatt látványos változást idéztek elő az információhoz való hozzáférés, a személyközi kapcsolatok tekintetében és gyors ütemű fejlődésüknek köszönhetően jelentős hatást gyakorolnak mindannyiunk életformájára, hétköznapijainkra.

Új értelmezést kap az egész életen át tartó tanulás, lehetőségből szükség lesz, amelyet a gyorsan változó gazdasági viszonyok is indokolnak. Felnőtt tanulóinknak képessé kell válniuk a társadalmi-gazdasági folyamatok térbeli és időbeli megváltozásának, az új kihívások megjelenésének, a munkaerőpiaci igények átalakulásának felismerésére, az ezekre történő gyors és hatékony reagálásra, a nagyobb életszakaszokat is meghatározó felelős és a kisebb volumenű napi döntések meghozatalára egyaránt. Ennek érdekében egy jól működő oktatásnak időről-időre reagálnia kell a társadalmi folyamatok által generált csoportos és egyéni szükségletekre. Még inkább igaz ez az oktatás felnőttekkel foglalkozó szegmensére.

A Balassi Bálint Gimnázium a felnőttek gimnáziumi oktatását és érettségi vizsgára történő felkészítését tűzte ki céljául és ezen a területen hosszú évek óta eredményesen tevékenykedik.

Hangsúlyozni kívánjuk, hogy a felnőttoktatás nem kizárólag a tanulók életkorában, hanem rendszerében is, de leginkább módszertanában, számos ponton eltér a köznevelés megfelelő elemeitől.

Szükségét érezzük, hogy ezek a gyakorlatban dominánsan tetten érhető és a működést számos területen befolyásoló különbségek, tartalmilag is helyet kapjanak megújult Pedagógiai Programunkban, a megfelelő helyen és formában, lehetővé téve felnőttoktatási tevékenységünk még tudatosabbá és hatékonyabbá válását.

Felnőttoktatási tapasztalataink és a társadalmi változásokról korábban megfogalmazottak is azt erősítik, hogy napjaink társadalmi és gazdasági környezete olyan új felnőttoktatási tanítási-tanulási modell alkalmazását követeli meg, amely amellet, hogy a jól definiált tananyagtartalmakat hasznos és alkalmazható tudássá fejleszti, még a felnőtt tanulókat képessé teszi arra is, hogy tanult ismereteikre és tapasztalataikra támaszkodva, megerősített vagy megszerzett kompetenciáik segítségével megfelelő választ adjanak a megváltozott körülményekre, kihívásokra.

Az erre alkalmas modell a kötelező ismeretek átadásán túl, kisebb-nagyobb hangsúllyal, az alábbi elengedhetetlen tényezőkre is kellő figyelmet fordít:

- az alapvető életvezetési és munkavállalói készségek elsajátítása, meglévők erősítése;
- a csapatmunkára, együttműködésre való képesség;
- a különböző élethelyzetekkel, nehézségekkel való megbirkózás képessége;
- az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges kompetenciák kialakítása, fejlesztése;
- verbális képességek fejlesztése, konfliktuskezelés, reális önismeret;
- problémamegoldás képessége és felelős döntéshozatal;
- kompetenciafejlesztés (az alap kompetenciák mellett az idegen nyelvi, informatikai, vállalkozói kompetenciák)
- információszerzési technikák, kommunikációs technikák
- környezettudatos magatartási formák megismertetése és kialakítása.

Megfogalmazott alapvetéseink mellett, **Pedagógiai programunk** felülvizsgálata és átdolgozása során figyelembe vettük a *Köznevelési törvény és végrehajtási rendeletei* előírásait, a *Nat*, a *kerettantervek*, az *Érettségi vizsgaszabályzat* és ezzel összhangban a *vizsgakövetelmények változásait*, a *megváltozott társadalmi kihívásokat*, valamint a gimnáziumunk *Alapító okiratában* foglaltakat.

A Pedagógiai Program részei a **Nevelési Program** és a **Helyi tanterv**.

Jogsabályi megfeleltetés

Az Intézmény működését leíró dokumentumok (Szervezeti és Működési Szabályzat, Pedagógiai Program - benne a Nevelési Program és a Helyi tanterv -, Házi rend, kötelező mellékletek) legfontosabb szabályozója a *Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény* és a *nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról* szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI végrehajtási rendelet.

A tartalmi szabályozás dokumentumai:

1. Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
2. 51/2012. (XII. 21) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásáról (kifutó)
3. 12. melléklet az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelethez - Gimnáziumi kerettanterv a felnőttoktatás 9-12. évfolyama számára (kifutó)
4. 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
5. 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról (módosította az 5/2020. (I. 31. Korm. rendelet))
6. Kerettanterv az iskolarendszerű felnőttoktatás 9-12. évfolyam számára (www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek)
7. 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról

I. NEVELÉSI PROGRAM

1. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei

Kiindulópontként azt a tételt kell elfogadnunk és követnünk, hogy egy oktatási formában megszerzett bizonyítvány nem adhat egész életre szóló útlevelet. Szakítani kell azzal a korábbi felfogással, hogy az oktatási intézmény intellektuális "daráló", s mindenkinek mindenhol ugyanazt kell, hogy nyújtsa.

A korszerűen tervezett nevelés - oktatás folyamatosan kell, hogy építsen az új szükségletekre, és a hagyományos ismeretkörök mellett, új szükségleteket kell, hogy szolgáljon. Az iskolának egyre inkább olyan anyagot kell tanítania - a hagyományos értékek mellett - ami holnap alkalmazható és "eladható ismeret". Mindezt úgy kell tennie, hogy utat nyisson a továbbképzéshez, felkínálja a „második esélyt”, a továbblépés lehetőségét is.

Mindezeknek az új igényeknek megfelelő nevelő-oktató munka eredményesen szolgálhatja az esélyegyenlőség felnőttkori megvalósulását is.

Alapvetéseinkre tekintettel **Pedagógiai Programunk módosításakor** az alábbi szempontokat igyekeztünk kiemelten érvényesíteni:

- legyen valóban helyi és egyedi, azaz iskolánk (tagintézményeink) polgárainak érdekeit szolgálja,
- váljon dominánsabbá benne az intézmény és a képzés felnőttoktatási jellege, ebből eredeztethetően jól definiáltak legyenek a köznevelésben megszokottól szükségszerűen eltérő jogszabályi, működtetési és oktatásszervezési megfontolások, az eredményes felnőttoktatáshoz szükséges tanári kompetenciák
- messzemenően vegye figyelembe a tanulócsoporthoz életkor szerinti összetételének különbségeit, az életkori sajátosságokat, így
 - csökkentse a tanulók túlterhelését,
 - legyen tekintettel a tanulók felnőtt státuszából eredő kötelezettségeire (munkahely megtartása, család, gyermekvállalás)
 - motiváló, tanulásra ösztönző legyen,
 - törekedjen a korábbi tanulási kudarcok okainak feltárására
 - tudja kezelni:
 - az azonos tanulócsoporthoz kerülők korábbi tanulmányainak különbözőségeit (végzettség, teljesített évfolyamok, korábbi tanulmányi idő, korábbi tanulmányok befejezése óta eltelt idő),
 - az egyének bemeneti tudásszintjének eltéréseit, a tanulmányi idő alatt törekedjen ezeknek a különbségeknek a csökkentésére (kimeneti tudásszint)
 - segítse a tanulmányok sikeres befejezését,
- mind nevelési, mind oktatási tartalmát tekintve legyen korszerű, jövőre orientált,
- biztosítsa a tanulók felkészítését a sikeres érettségi vizsgára

- állítsa előtérbe a minőségi követelményeket, azaz:
 - feleljen meg a választott kerettanterv vonatkozó irányelveinek, új elemeinek
 - definiálja a tantárgyak évfolyamonkénti teljesítésének követelményeit, a továbbhaladás feltételeit
 - határozza meg a tanuló teljesítményének értékelési formáit, eszközeit, tartalmi elemeit
 - szabályozza a tanulmányok alatti vizsgákat (vizsgakötelezettség, szervezés, követelmények, értékelések)
 - közvetítse az iskolahasználók felé, hogy az érettségi vizsga szabályozásának tekintetében (jelentkezési feltételek, lebonyolítás, követelmények, bizonyítvány értékűsége) a köznevelési és a felnőttoktatási rendszer között nem definiál különbséget a jogalkotó
 - segítse a pedagógusok munkáját (tervezés, dokumentálás, megvalósítás, értékelés), a minősítési követelményeknek való minél jobb megfelelést
 - a tagintézmények pedagógusait önképzésre, továbbképzéseken való részvételre, újabb tanulmányokra, meglévő szakmódszertani kultúrájuk fejlesztésére, szakmai igényességre, az andragógia módszertanának megismerésére ösztönözze
- mindeközben feleljen meg a törvényi, jogszabályi előírásoknak, a kerettantervben újradefiniált tananyagtartalmaknak és vizsgakövetelményeknek.

A Balassi Bálint Gimnázium Pedagógiai Programjának módosítása során a törvényességi és tartalmi megfelelés mellett, pedagógusainak felhalmozott tapasztalatainak, a pedagógiai tervezés metódusainak, a szaktárgyak és a felnőttoktatás korszerű módszertanának lehető legmagasabb színvonalon történő alkotó alkalmazására is törekedtünk.

2. A nevelő-oktató munka pedagógiai értékei, céljai és feladatai

Tevékenységünk középpontjában az olyan minőségi nevelő- oktatómunka áll, amely egyfelől biztosítja tanulóink továbbhaladását elvárásaiknak és képességeinek megfelelően, másrészt kellő alapot nyújt az érettségi vizsga követelményeinek való megfeleléshez. Arra törekszünk, hogy a már nem tanköteles korú, netán több éves kihagyás után ismét tanulmányokba kezdő felnőttek, a kor által megkövetelt alapkészségek és kompetenciák birtokában, korszerű, használható, alkalmazható tudásra tegyenek szert, értsék meg a szükségességét és igényeljék az élethosszig tartó tanulást, tudjanak új ismereteket szerezni, értelmezni és hasznosítani, legyenek képesek életüket pozitívan befolyásoló döntések meghozatalára, mindezek által boldogulni a szűkebb és tágabb környezetükben.

Felhalmozott tapasztalataink szerint úgy véljük, céljaink kitűzését, munkánk tervezését, magát a tanítási-tanulási folyamatot és nem utolsó sorban, definiált céljainknak a minél nagyobb mértékben történő megvalósulását fokozottan elősegíti, ha végiggondoljuk és rendszerezzük mindazokat az elemeket, amelyek befolyással lehetnek a tanítás folyamatára és a tanulói eredményességre. Ezeknek az elemeknek a különböző oktatásszervezési, tervezési, tanügyigazgatási és tanári tevékenységi körökbe történő beépítésével biztosítani véljük a szakmaiságot, a tervezettséget, a minőségi kritériumoknak való megfelelést, a hatékony és eredményes oktató-nevelő munkát.

Az oktató-nevelő munka hatékonyságát jelentős mértékben befolyásoló intézményi tényezők:

- a Pedagógiai Program szakmai színvonala, megvalósíthatósága
- az intézményvezetés hozzáértése, szakmai felkészültsége, következetessége
- jól definiált munkáltatói és pedagógiai elvárások, munkaköri leírások
- az iskolai oktatásszervezés és tervezés színvonala
- kivitelezhető és a hiányosságokat, problémás területeket feltárni képes, építő jellegű belső ellenőrzési rendszer, visszacsatolási metódusok
- megfelelő kapcsolati és tájékoztatási rendszer, információ szabad áramlása, kommunikáció
- pedagógusok tapasztalata, szaktárgyi tudása, módszertani kultúrája és azok hasznosulási foka az intézményben
- az intézmény céljaival, értékeivel való azonosulás mértéke
- az iskola működését szabályozó dokumentumokban foglaltak ismertségi foka
- az évfolyamonkénti tantárgyi tananyagtartalmak, a magasabb évfolyamba lépés feltételeinek és a kétszintű érettségi vizsga követelményeinek ismertségi foka
- a működési feltételek biztosítása, a befogadó intézmény és település viszonya az intézményhez
- rendelkezésre álló eszközök, tárgyi és humán erőforrások
- a tanári munka tervezettsége, dokumentálásának minősége
- pedagógusok munkájának támogatottsága, a felnőttoktatóval szemben támasztott követelmények ismerete, a szükséges ismeretek megszerzésének lehetősége és szándéka

- pedagógusok tananyagfejlesztői, szakértői, érettségi elnöki, szaktanácsadói, vizsgáztatói, intézmény irányítói, mentori, felnőttoktatásban, felsőoktatásban szerzett tapasztalatai
- pedagógusok képzettségi, továbbtanulási mutatói és azok hasznosulási foka az intézményben

Iskolavezetésnek, tantestületeknek, pedagógusoknak egyaránt törekedniük kell arra, hogy a felsoroltak közül a lehető legtöbbet biztosítani tudják, hogy kiaknázhassák a tantestületben és az egyes pedagógusokban meglévő azon értékeket, tudástöbbleteket, tapasztalatokat, amelyek biztosítékai lehetnek a hatékony, az eredményes - és a közneveléstől sok tekintetben jelentősen eltérő tanári attitűdöt, felkészültséget, metódusokat igénylő - felnőttoktatásnak és mint ilyenek, az intézményben folyó tevékenységet értékelő számszerű mutatókban pozitív előjellel realizálódjanak.

A felnőtt korosztály iskolázottsági mutatóinak ismeretében és a jelen képzési forma létjogosultságának vitathatatlan volta ellenére is, csak abban az esetben remélhetjük a Pedagógia Programban megfogalmazott oktatási-nevelési céljaink megvalósulását, ha tisztán látjuk a felnőttoktatás és az esti gimnáziumi képzés sajátosságait és rendelkezünk azokkal a kompetenciákkal, amelyek nélkül ugyan mindenki megelégedésére hatékonyan és eredményesen teljesíthetjük a köznevelésben vállalásainkat, de amelyek hiányában az esti gimnázium tanári szobájának ajtaján kopogtatnunk sem érdemes.

Ha megértjük és elfogadjuk az iskolarendszerű középfokú felnőttoktatás közneveléstől eltérő jellegét, ha képesek vagyunk intézményi és egyéni szinten is kezelni a megmutatkozó tanulói különbségeket, a tanulók más jellegű tanulási nehézségeit, a felnőtt létből eredő egyéb (sokszor életvezetési, egzisztenciális) problémákat, ha tisztában vagyunk a felnőtteket oktató pedagógusokkal szembeni szakmódszertani, pedagógiai és emberi elvárásokkal és birtokában is vagyunk a szükséges ismereteknek és kompetenciáknak, csak ebben az esetben leszünk képesek az iskola falai között tartani és majd a tudás birtokosaivá tenni felnőtt tanítványainkat.

Törekszünk arra, hogy intézményünk hírnevét folyamatosan növeljük, nevünket minél szélesebb körben tegyük ismertté a közéletben.

A nevelés-oktatás során arra kell törekedni, hogy a tanulóknak kialakítsuk a fogékonyságot az alábbi értékekkel kapcsolatban:

- nemzeti, lelki, érzelmi, tradicionális és konzervatív értékrendünk
- az emberiség közös értékei
- a demokrácia értékei
- európai, humán, illetve transzcendentális értékek

A nevelés keretében kívánatosnak tartjuk a tanulók személyes szociálisan értékes, tehát közösségfejlesztő és ún. önfejlesztő magatartásának alakítását, az ennek megfelelő tevékenységi formák gyakoroltatását. Törekszünk a nemkívánatos tanulói megnyilvánulások leépítésére.

Alapelveinkből, domináns értékeinkből és hagyományaikból következő, kiemelten kezelt stratégiai céljaink, ezek megvalósításához szükséges legfontosabb feladataink, legjelentősebb tevékenységeink és a céljaink megvalósulási szintjét jelző mutatók az alábbiak szerint definiálhatók:

2. 1. Célunk egy, a módszereit illetően tervezett és következetes oktatás biztosítása, törekvés a színvonalas, értékeket közvetítő tanári munkára és használható tudás átadására tanulóink számára, benne hangsúlyosan

- az érettségi vizsgára való felkészítés
- további tanulmányok (felsőoktatás, szakképzés) előkészítése, megalapozása
- az élethosszig tartó tanuláshoz és az életvezetéshez szükséges kompetenciák fejlesztése
- a tehetséges tanulókkal való differenciált foglalkozás
- tanulás tanítása, korábbi negatív tanulási élmények feltérképezése és hatásainak tompítása
- képességfejlesztés, a bemeneti tanulói tudásbeli különbségek csökkentése a gimnáziumi továbbhaladási és kimeneti követelményekhez igazodóan
- kommunikációs kultúra fejlesztése, reális önértékelés kialakítása

A célok elérését leginkább szolgáló feladataink, legjelentősebb tevékenységeink:

- törekvés a minőségi tanári munkavégzésre (szaktárgyi tudás frissítése, szaktanári munka tervezése és dokumentálása, tanulói teljesítmények értékelésének korszerű formái, attitűdváltás, andragógiai ismeretek szükségessége, tanulók megismerése)
- a kerettantervben meghatározott és a vizsgakövetelményekhez igazított tananyagtartalmak átadása és eredményes alkalmazásukhoz szükséges tanulói kompetenciák fejlesztése
- a tanulói tevékenység és a tanulmányok alatti vizsgák szttenderdek szerinti értékelése, átlátható értékelő rendszer használata
- a tanítási órák, foglalkozások hatékonyságának biztosítása, emelése
- az iskolai és az otthoni tanulási tevékenység segítése, tanulás tanítása
- lemorzsolódás csökkentése, hiányzások mérséklése
- érettségi vizsga előkészítése, megszervezése
- az egy osztályban tanító tanárok és az osztályfőnök kapcsolatának erősítése
- osztályfőnök feladatainak átgondolása, szükség szerinti újradefiniálás a növekvő mentorszerep irányába
- az együttműködést támogató, tanulói közösségeken belüli kapcsolatok fejlesztése
- törekvés a tanulók tanulási módszereinek, képességeinek jobb megismerésére
- korábbi tanulási kudarcok feltérképezése, okainak feltárása
- a felsőoktatási intézményekkel, társadalmi szervezetekkel, a képzési paletta szereplőivel kialakított kapcsolataink ápolása, továbbfejlesztése, új kapcsolatok kiépítése
- az oktatás megfelelő és korszerű tárgyi feltételeinek biztosítása

- az infokommunikációs eszközökben rejlő lehetőségek jobb kihasználása
- rendszeres részvétel továbbképzéseken, módszertani megújulás, az aktuális szaktárgyi és felnőttoktatási szakirodalom ismerete, alkalmazása a tanári gyakorlatban
- hatékony tanári kommunikáció fejlesztése

A célok elérését, a megvalósítás mértékét leginkább kifejező indikátorok:

- a tanulmányi átlagok és tendenciák
- bukások száma, tanulmányok alatti vizsgák eredményei
- évismétlők száma
- a tanulói munkák, dolgozatok, feleletek színvonala
- hiányzás adatai, lemorzsolódás mértéke (tekintettel az okokra is)
- az érettségi eredmények és tendenciák
- nyelvvizsga eredmények, verseny eredmények
- a felvételi eredmények, a tanulmányaikat eredményesen befejezők tanulási tervei és azok megvalósulásai
- az iskola működését és a pedagógusok tevékenységét minősítő tanulói kérdőívek tartalmi
- fenntartói és pedagógiai munkára irányuló külső és belső ellenőrzések tapasztalatai
- az intézménynek és dolgozóinak helyi szintű, közösségi megítélése
- reális önértékelések

Kiemelendő, hogy az indikátorok csak jelzik, de önmagukban nem eredményezik az esetleges hibák, hiányosságok megszüntetését. Akkor van-lesz értelme ezen jellemzők meghatározásának, ha azok minden esetben kiértékelésre kerülnek, megtörténik a kiváltó okok feltárása, kidolgozásra és végrehajtásra kerülnek a szükségesnek vélt változtatások.

A különböző ellenőrzések, vizsgálatok, statisztikák által generált jellemzők a pozitívumok jelzésére is alkalmasak, így tevékenységünk eredményességét, hatékonyságát, választott módszereink helyességét is igazolni képesek.

A pozitív megerősítés legalább annyira fontos, mint a negatívumok feltárása.

2. 2. Célok a tagintézményeink pedagógiai munkájának, alkalmazott felnőttoktatási módszereinek összehangolása, egységesítése, a tanulói teljesítménymutatókban megmutatkozó releváns különbségek csökkentése

A célok elérését leginkább szolgáló feladataink, legjelentősebb tevékenységeink:

- Egyéni képzési utak, fejlesztési tervek kidolgozása a felzárkóztatás, hiánypótlás elősegítésre
- Az esti gimnáziumi formában is bizonyíthatóan eredményesen alkalmazható felnőttoktatási módszerek, tanulási technikák iskolai keretek közötti terjesztése
- Az iskolahálózatban dolgozó pedagógusok tapasztalatcseréjének, konzultációjának rendszeres biztosítása

- A felnőttoktatásba újonnan bekerülő, a területen még elegendő tapasztalattal nem rendelkező pedagógusok szakmai támogatása
- Az iskola meglévő kapcsolatainak kiaknázása, felnőttoktatással foglalkozó külső szakember meghívásával a módszertani tanácsadás lehetőségének megteremtése
- A tanulók tanulási technikáinak feltérképezése, egyénre szabott tanácsokkal a teljesítmény javítása

Kijelenthetjük, hogy évről-évre jelentős azoknak az idősebb felnőtteknek a száma, akik az általános tankötelezettség időszakában nem szereztek érettségi bizonyítványt és amelynek megszerzésére 15-20-25 évnyi kihagyás után, többnyire külső kényszerítő hatástól vezérelve kívánnak ismételten erőfeszítéseket tenni. A sok esetben – éppen a tanulmányok újbóli elkezdésének időpontjára eső - kedvezőtlenül alakuló élethelyzeteikből fakadó stresszes helyzet, a megfelelési és az időkényszer, a több éves, évtizedes kihagyás miatt ismételten igen kis eséllyel indulnak neki a tanulmányaiknak. Sokaknak már az iskolába való rendszeres eljárás is jelentős terheket jelent, ezért ők több figyelmet és tanári támogatást igényelnek.

Az ő esetükben különös jelentőséggel bírhat az egyéni felkészülést támogató kipróbált módszerek ismerete, egy-egy segítő tanuló mentorálása, a tanári útmutatás, a tanulandók rendszeres kijelölése és a beszámoltatások egyénre szabott rendje. Hatványozottan igaz ez, az újólag megkezdett tanulmányok kezdeti szakaszában.

Az intézményeknek törekedniük kell a tanulási kudarcok miatti korai lemorzsolódások elkerülésére, az esetszámok csökkentésére.

Metódusokat kell kidolgozniuk a korábbi tanulástörténetek során elszenvedett tanulási kudarcok okainak feltárására, a megismétlődés elkerülésére, az ilyen problémával küzdő tanulók mentorálására. Ez a feladat magas szintű didaktikai ismereteket, fejlett módszertani kultúrát igényel és megfelelő előkészítés, tervezés hiányában jelentős többlet teherként nehezedhet a szaktanárra. Az előzetesen nagy gondossággal kialakított „jó gyakorlatok” tehát egyaránt hasznára válnak a tanulónak és tanárnak.

2. 3. Célunk a korszerű, sokoldalú általános műveltség iránti igénynek és magának a műveltségnek a kialakítása.

A célok elérését leginkább szolgáló feladataink, legjelentősebb tevékenységeink:

- Egyéni példamutatás
- Korábbi és aktuálisan jogviszonnyal rendelkező tanulók tanulmányi sikereinek megismertetése
- A megváltozott munkaerőpiaci igények megismertetése a tanulókkal (nyelvtudás, informatikai írástudás, irodai és kommunikációs eszközök kezelése, álláskereső technikák ismerete, reális önismeret, eltérő kultúrájú népek megismerése)
- Az egyes foglalkozások ismeretanyagának, használatos eszközeinek, szerszámainak fejlődését bemutattva, a szakemberek folyamatos önképzésének fontosságát hangsúlyozni

- A szakképzés változásainak megismerése, az érettségi és a műveltség szerepe a szakma választásban
- Kompetencia fogalmának és különböző jelentéseinek értelmezése
- Neves magyar tudósok, művészek, orvosok munkásságának és magyar találmányoknak megismertetése (motiváció)
- Informatikai eszközök értékteremtő használata
- Csoportbontás esetén több lehetőséget biztosítunk az önálló szóbeli megnyilatkozásokra.
- A nyelvtanárok kommunikatív nyelvoktatást alkalmaznak.
- Információszerzés technikáinak hangsúlyosabbá tétele a tanulói felkészülésben: könyvtár, internet, múzeumok
- Ösztönözzük diákjainkat a széleskörű könyvtárhasználatra.
- Megismertetjük a tanulókkal a tudásrepozitóriumok, tudásbázis alapú programok használatát, azokat a tanórákon használjuk, önálló, otthoni használatukra ösztönözzük a tanulókat.

2. 4. Célunk, hogy fenntartsuk és fejlesszük diákjainkban az önálló alkotás és a kreativitás iránti igényt.

Az önálló munkavégzésre ösztönzés, az alkotás örömeinek felismertetése, a kreativitás fejlesztése és az ilyen tevékenységekhez szorosan kötődő tanulói megnyilvánulások, az egy-egy produktum csoport előtti bemutatása, a tanulók szóbeli szerepeltetése, mindezek értékelése, fontos és kívánatos eleme az oktatásnak, még a felnőttek esetében is.

A tanulók ilyen formájú munkáltatása és szerepeltetése többek között fejleszti a problémamegoldó képességet, sikerélményt nyújt, erősíti a tanuló önbizalmát, csökkenti az esetleges gátlásokat, javítja a szóbeli kommunikációt (lehetőséget ad a szóbeli megnyilvánulásra), hatást gyakorol az egyén csoporton belüli megítélésére, helyzetére, fejleszti a prezentációs technikát, az előadói stílust, fenntartja a csoport érdeklődését és lehetőséget ad a tanuló értékelésére is.

A célok elérését leginkább szolgáló feladataink, legjelentősebb tevékenységeink:

- A tanítási órákba a lehetőségekhez képest minél több kreatív gyakorlat kerüljön beépítésre. Ezek módszereiket, munkaformáikat tekintve lehetnek:
 - projektmódszer
 - tréning-módszer
 - csoportos módszer
 - vita
 - interjú
 - önálló problémamegoldás
 - elemzések készítése
 - kiselőadások készítése
 - önálló gyakorlatok, megfigyelések, terepi munka

- Tanórán kívüli kreativitást fejlesztő tevékenységek:
 - múzeum látogatás (múzeumpedagógia)
 - kirándulás, mozi látogatás tervezése (majd megvitatás)
 - iskolai műsorok, iskolai ünnepélyek, rendezvények rendezése, szervezése, lebonyolítása (pl.: balassis diáknapi, végzősök búcsúztatása)

A célok elérését, a megvalósítás mértékét leginkább kifejező indikátorok:

- Időegység alatt (tanév) tervezett és megvalósult tevékenységek száma, aránya
- A tanuló munkája, hozzáállása, vállalkozó kedve és magatartása, ezek változása
- Visszajelzések, elégedettségi mutatók
- Tanulói igények felmerülése az újabb feladat kitűzésére
- Pozitív előjelű változás a tanulók kommunikációjában, tanórai szereplésében, csoport általi megítélésében
- Tanuló motivációja

Ugyanakkor éppen aktív jellege miatt, az ilyen célzattal alkalmazott módszereink és munkaformáink kiválasztásánál számos más tényezőt is figyelembe kell vennünk:

- egyfelől, az ilyen feladatok kitűzésénél elengedhetetlen a tanulók alapos megismerése, amely a felnőttoktatásban nehezebben megvalósítható,
- másrészt tekintettel kell lennünk a tanulók életkorából adódó egyéb kötelezettségekre, a munkaviszonnyal rendelkezők időbeosztására éppúgy, mint az egészségi állapotra (esetleges fogyatékosagra), vagy akár a nem is olyan ritkán, a tanulócsoportokban meglévő családi, rokonkapcsolatokra
- egyes feladatok esetében a tanuló lakóhelye és az iskola közötti távolság túl nagy terhet róhat a tanulóra (időbeliség)
- a módszer kiválasztásánál az előzetes ismereteket is figyelembe kell venni
- az sem árt, ha ismerjük a tanulás okát, a felnőtt tanuló motivációját
- egyes módszerek alkalmazhatóságát a csoportlétszám is meghatározza (például a beszélgetés és a vita 30 fő alatti csoportoknál alkalmazható hatékonyan).

A köznevelésben tanuló gimnazisták esetében jól működő, tanulói aktivitásra építő módszerek, feladattípusok nem adaptálhatók teljes mértékben a felnőttoktatásba!

Fokozott körütekintéssel kell eljárni a következő feladatok, feladattípusok, tevékenységek esetében: kiselőadás (főként a bemutatás, előadás miatt), projekt módszer (a képzési formára jellemző alacsony óraszám, illetve a felnőttek elfoglaltsága miatt nehezen kivitelezhető), tréning-módszer (pl. akváriumgyakorlatok, szerepjátékok), csoportmunkára építő aktivizáló módszerek, interjú, játékos formák, iskolai rendezvényeken, ünnepségeken való szereplés.

Mind céljaink megfogalmazásában, mind pedig a hozzájuk rendelt feladatok, tevékenységek tekintetében figyelembe kell venni a képzésben résztvevők életkorát, felnőtt voltukat és az ebből eredő sajátosságokat, attitűdöket. Vannak, lehetnek olyan tanulói tevékenységek, amelyek egy

felnőtt ember számára kellemetlenek, amelyeket nem szívesen vállalnak fel, mert már például az nem igazán egyezik az életkori sajátásaikkal, esetleg merőben ellentétes a személyes tulajdonságaikkal, habitusukkal, képességeikkel, esetleg az adott tevékenységgel összefüggésben a korábbi tanulmányaikban megtapasztaltak kellemetlenek, merőben mások voltak. Röviden ezt nevezzük a **tanuló módszerekkel kapcsolatos attitűdjének**. Ilyen esetekben nem feltétlenül kell erőltetnünk az adott tevékenységet, még akkor sem, ha alkalmazása tantárgypedagógiai szempontból indokolt lenne, illetve nem kifogásolható. A tervezett tevékenység átütemezésével, kis mértékű átalakításával, rövidítésével, netán más feladat, módszer választásával, a csoportok átváltoztatásával, a feladat elvégzésének önkéntessé tételével, nagyobb mértékű tanári segítség adásával, korábbi sikeres megvalósítások bemutatásával, több idő biztosításával, türelemmel és megértéssel, sikerre vihetjük elképzeléseinket, aktivizálhatjuk, egyéni szereplésre is rávehetjük tanítványainkat, idővel elérhetjük, hogy a kezdeti idegenkedés, elhárítás megszűnjön, mérséklődjön.

2. 5. Célunk, hogy erősítsük diákjaink emberi, erkölcsi tartást adó egyéni és közösségi nevelését.

- Iskolán belül és kívül mi magunk is mutassunk példát az erkölcsös magatartásra!
- Pedagógusként is maradjunk emberségesek.
- Örizzük meg tartásunkat, önbecsülésünket és ezt várjuk el másoktól is.
- Tiszteljük tanítványainkat, értékeljük erőfeszítéseiket, ugyanakkor ezt mi is várjuk el tőlük.
- Ösztönözzük a tanulókat, hogy minél inkább közösségi emberekké váljanak!
- Támogassuk őket abban, hogy megismerhessék és elfogadják önmagukat!
- A konfliktusokat közösen, a diákokkal együtt oldjuk meg, ezzel is nevelve őket az emberi erkölcsi tartásra, egymás elfogadására, a saját vélemény kulturált előadására és a helyes vitakultúrára.

A cél elérését szolgáló legfontosabb feladataink, legjelentősebb tevékenységeink:

- Etika tantárgy oktatása a 12. évfolyamon (**a tantervi dichotómia szerint** kifutó)
- A fenti célok megvalósítására minden tanítási órán és minden tanórán kívüli tevékenység során törekedni kell.
- A közösségi élet rendezvényeinek megszervezésében segítünk (pl. diáknapi...)
- Támogatjuk a diákok önszerveződését.
- A konfliktusokat közösen, a diákokkal együtt oldjuk meg, ezzel is nevelve őket az emberi erkölcsi tartásra, egymás elfogadására, a saját vélemény kulturált előadására és a helyes vitakultúrára.
- Konfliktuskezelési technikák tanítása, moderálás

2. 6. Célunk a Balassi Bálint Gimnázium hagyományainak ápolása.

A cél elérését szolgáló legfontosabb feladataink, legjelentősebb tevékenységeink:

- Megismertetjük az új diákokkal az iskolai hagyományokat, az iskola történetét, helyi előzményeit.
- Törekvés a belső indítatásból történő tanulói jelenlét elérésére
- Iskolai ünnepeket (október 23., március 15., ballagás, tanévnyitó, tanévzáró...) rendezünk a tanulók aktív bevonásával.
- Rendezvények munkatervbe foglalása, rendszeressé tétele, színvonalas lebonyolítása
- Ki kell alakítani a tanulóknál az iskolához tartozás érzését

2. 7. Célunk világossá tenni diákjaink számára az egészség megőrzésének jelentőségét, rámutatni a felnőttkori testi-lelki állapot egzisztenciára gyakorolt hatásaira, a betegségek időbeli felismerésének és kezelésének fontosságára. Célunk a káros szenvedélyek egészségügyi kockázatainak megismertetése, a ránk leselkedő veszélyek elhárítási módjainak, a segítségnyújtásnak, a kezelés intézményi lehetőségeinek bemutatása. (lásd az **Egészségnevelési elvek!**)

2. 8. Célunk az ökológiai rendszer és az ember egymásra gyakorolt hatásának bizonyítása, a környezettudatos magatartás kialakítása, a figyelemnek a természeti értékek megbecsülésének fontosságára, a fenntartható fejlődésre és az egyéni felelősségre irányítása. (lásd a **Környezeti nevelési programot!**)

3. Munkaformák, módszerek, a nevelő-oktató munka eszközei és eljárásai

3.1. Tanári és tanulói munkaformák, alkalmazott módszerek

A tanári munkaformák közül a felnőttoktatásban a magyarázattal kombinált frontális **előadás**, valamint a szemléltetés és a feladatmegoldás a legdominánsabb. Az előadás azért jut kitüntetett szerephez, mert a tanulók sok esetben csak ebből a forrásból juthatnak hozzá az adott tananyaghoz. A **szemléltetés** a felnőttek oktatása során még inkább elengedhetetlen, mint a köznevelésben. Sajnálatos módon a tanulóknak sok esetben nem azonosak a tankönyveik, földrajzi vagy történelmi atlaszaik, előfordul, hogy nem hozza magával a tanóra vagy egyáltalán nem is rendelkezik ezekkel a tanuló, csak az érettségire kér egyet kölcsön. Így aztán a tanári szemléltetés az oktatásban betöltött szerepe mellett egyféle hiánypótló funkcióval is bíró eszközzé válik (ábrák, képek, grafikonok elemzése, térképhasználat stb.).

Az alapvető felszerelés (tankönyvek, atlaszok, függvénytábla, számológép) létét lehetőleg már a képzés kezdeti szakaszában követeljük meg a tanulóktól! Ne feledjük, ezek használatát is szép fokozatosan meg kell tanítanunk.

Mivel az oktatás alacsony óraszámban történik, fontos eleme a képzésnek a **konzultáció**, melynek során a tanulók megbeszélik az otthoni tanulás, felkészülés során felmerült problémáikat a tanárral, aki útmutatásokat, további információkat ad számukra. Ezzel a lehetőséggel a tanulóknak csak kis hányada él, holott éppen ebben a kimondottan konzultációs jellegben lenne az esti képzés lényege is. Sokszor megfogalmazzuk, milyen fontosak a **tanulói kérdések**, hiszen általuk jól mérhető a tanulás hatékonysága, a tanuló gondolkodásmódja, lényeglátási képessége. Egy jó tanulói kérdés nyomán kiderül, melyik anyagrész szorul magyarázatra, hol akadt el a tanuló a megértésben. Sajnos nem mindig szánunk erre elég időt, a tanulók pedig nem mernek vagy éppenséggel nem tudnak kérdezni. Arra kell törekednünk, hogy megtanítsunk tanítványainkat a helyes kérdésfelvetésre, biztosítsunk is lehetőséget a kérdések megfogalmazására, aktivizálva, bevonva ezzel a tanulókat a tanítási folyamatba, ami a felnőttek oktatásának sarkalatos eleme és amit a felnőtt tanulók kifejezetten igényelnének is.

A felnőttoktatásban az ismeretszerzésre és az önálló tanulói tevékenységre helyeződik a hangsúly, indokolt lenne a **tanulásközpontú módszereknek** a tanórai megjelenése is, úgymint csoportmunka, kiselőadás, vita, projekt stb. A szakirodalmak egyetértenek abban, hogy a **csoportmunka** a felnőttoktatásban hatékonyabb az előadásnál, ugyanakkor a gyakorlat (tapasztalat) szerint, a felnőtt tanulók ezt a tevékenységformát nem szeretik. Ennek oka a korábban megtapasztalt (vagy éppen meg nem tapasztalt) oktatási módszerekben és az osztályok kor szerinti heterogén voltában keresendő. Szintén kevésbé kedvelt tanulói körökben a **kiselőadás**, amire nem kizárólag csak az önálló ismeretszerzés elsajátítása céljából lenne nagy szükség, hanem a tanulók beszéltetése, szóbeli szerepeltetése okán is.

A tanulók kommunikációs készségének fejlesztése is célunk kell, hogy legyen, szaktárgytól függetlenül. Ehhez nyújtanak a már említett kiselőadás és csoportmunka mellett kiváló alkalmat a **viták**, a **szerepjátékok**. Ezek azonban a felnőttoktatásban még kevésbé bevett módszerek. Egyrészt ezek a tevékenységi formák a felnőttektől idegenek (sok esetben magától a tanártól is), másrészt az alacsony óraszám sem teszi lehetővé ezek alkalmazását.

A **projekt módszer** kapcsán is hasonlókat fogalmazhatunk meg, melynek megvalósítása nehezen illeszthető a mai magyar oktatási rendszerbe, mindazon által a gyakorlatias ismereteket igénylő munka világában élő felnőttek esetében indokolt lenne például a biológia és **etika** érettségi adta lehetőségeknél szélesebb körű alkalmazása.

Az **informatikai eszközök** tanórai használata a felnőttoktatásban is egyre inkább fontos szerephez jut. A szűkös óraszám is a **virtuális környezetek használatára**, prezentációk, előadásvázlatok készítésére, számítógépes animációk bemutatására ösztönzi a tanárokat. Saját vagy az iskola honlapjára feltéve, esetleg emailben elküldve, **közösségi platformokon megosztva**, a tanóra anyagának ilyen formában történő hozzáférése a tanulók számára megkönnyíti az elhangzottak felidézését, az otthoni tanulást is.

Az otthoni számítógép használatot, levelek küldését, prezentációk, dokumentumok készítését, internetes anyaggyűjtést csak abban az esetben várhatjuk el a felnőtt tanulóinktól, ha rendelkezésükre állnak ezek az eszközök és birtokában vannak a használatukhoz szükséges

kompetenciáknak. Ezekről előzetesen győződjünk meg. Amennyiben lehetőségünk van rá iskolai keretek között mutassuk be a különböző **virtuális környezetek, tudásbázisok** használatát, ezek otthoni alkalmazására ösztönözzük a tanulókat. Tankönyvek, segédanyagok, szemléltetés hiányában ezek rendkívül fontos eszközei lehetnek a felnőttoktatásnak, az önálló ismeretszerzésnek!

A tanórán az **egyéni munka** a feladatmegoldások, számonkérések vagy források önálló feldolgozása során jut leginkább érvényre. A felnőttoktatásban jelentős időráfordítást várunk el a tanulótól, ezért az egyéni munka tervezettsége és minősége meghatározó szerephez jut az otthoni tanulásban, felkészülésben. Rendkívül fontos lenne a tanulói eredményesség szempontjából, a tanulók minél nagyobb időkeretben történő tanórai foglalkoztatása, hogy a tanár képet kapjon többek között a *problémamegoldási, lényegkiemelési és tanulási stratégiájakról*.

A felnőttoktatásban is megfigyelhető jelenség az osztályon belüli kisebb csoportok, tanulópárok szerveződése. Sok esetben ez az egy településről, egy munkahelyről vagy egy családból kikerülőket jelenti. Általában elmondható, hogy ezek a spontán szerveződő **mikroközösségek** jó hatással vannak egymásra, motiváló erőként hatnak és nem utolsósorban a jobb előmenetelű tanulók hatékonyan segítik gyengébb társaikat, nem egy esetben a lemorzsolódástól is megmentve őket. Az ilyen tanulópárookra, kiscsoportokra bátran kell támaszkodnunk a tanórán, ki kell aknáznunk a bennük rejlő lehetőségeket.

A tanulók munkáltatásának és a visszacsatolásnak is fontos eszköze a **házi feladat**. Felnőttoktatásban történő alkalmazása azért is indokolt, mert:

- önálló feladatmegoldást tesz lehetővé
- segíti a tananyag elsajátítását, megértését
- megnöveli a tanulásra fordított időt
- egyéni visszacsatolást tesz lehetővé, ezáltal
 - feltárja a tanulási problémákat, hiányosságokat
 - motiváló lehet a tanuló számára

Házi feladatnak szinte bármilyen feladattípust választhatunk, sokféle munkát kiadhatunk. Jól hasznosíthatók az **érettségi feladatgyűjtemények** vagy akár **korábbi évek érettségi feladatsorai** is. Ne féljünk attól, hogy a tanulók a megoldások egyszerű bemásolásával letudják a feladatot. Van elég eszköz a tarsolyunkban, amivel erre a turpisságra rájövünk...

Az **írásbeli érettségi feladatsorok** használata azért is előnyös (iskolai és otthoni körülmények között is), mert általuk nemcsak az ismeretek elsajátításának mértékére, minőségére következtethetünk, hanem az érettségi feladattípusait is megismerik a tanulók. Egy-egy tanári magyarázattal kiegészítve a feladatmegoldásokat, pozitívan befolyásolhatjuk a tanulók gondolkodásmódját, fejleszthetjük *feladatmegoldási stratégiáját*. **Tévedés azt hinni, hogy az érettségi feladatsorokat kizárólag csak az utolsó évben, az érettségire történő felkészülés során alkalmazhatjuk.** Jelent némi többletmunkát a tanár számára, de megéri kigyűjteni korábbi évek

feladatsoraiból az egy-egy témakörhöz kötődő feladatokat, amiket gyakorló, összefoglaló vagy akár ellenőrzési céllal alkalmazhatunk az alsóbb évfolyamokon.

Az érettségi feladatsorokban tetten érhető a **külső tantárgyi koncentráció** is. Gondoljunk csak a globális környezeti problémákra, melyek egyaránt megjelenhetnek a földrajz, a biológia, a történelem, a kémia, de szövegértés kapcsán még akár az irodalom feladatsorban is. Kémia ismeretanyag köszönhet vissza a biológia (szénhidrátok, aminosavak, fehérjék, nukleinsavak, stb.), de akár a földrajz (kőzetek, ásványok keletkezése, légkör, hidroszféra, stb.) feladatsorban is, ugyanakkor földrajzi ismeretek, kompetenciák „keveredhetnek” a történelem (térképismeret, gazdasági ismeretek stb.), a kémia (ásványok, kőzetek, stb.), a biológia (éghajlat-élővilág kapcsolata, éghajlati diagramok, rasszok, stb.) feladatok közé.

A **matematikai kompetenciák** a természettudományok fontos részét képezik, fizika, kémia, földrajz érettségi feladatsor nincs számolás nélkül, de táblázatok, diagramok kiértékelése egyaránt előfordulhat a már felsoroltak mellett például a történelem, a biológia feladatsorban is. Oktatásunk egyik alap problémája, hogy a valamely tantárgy keretében megszerzett ismeretet, tudást nem tudják a tanulók más tantárgy esetében alkalmazni. Klasszikus példa erre a százalékszámítás, ami menjen bármilyen jól a matek órán, azt a kémia, a földrajz tantárgy keretében szinte újra kell tanítani, magyarázni.

Nem céltalan tehát, más tantárgyak feladatsorainak abbéli tanulmányozása sem, hol, melyikben, hogyan kerül elő saját szaktárgyunk ismeretanyaga. Ezt érdemes legalább az aktuális érettségi feladatsorok kapcsán megtenni. Az ilyen feladat-előfordulásokat ismertessük meg a tanulókkal is, minden esetben oldjuk meg ezeket a feladatokat.

A klasszikus feladattípusok mellett feltétlen helyezzünk hangsúlyt a **számolási** és a **szövegértéses** feladatokra is. Ez utóbbi is lehet házi feladat, kötelező beadandó munka, alternatív feladat (szorgalmi). A szövegértéses feladatok segítik a tananyag megértését, fejlesztik a lényeglátást.

A felnőttoktatásban gyakran kérünk (tantárgytól függetlenül) a tanulóktól otthoni munkát igénylő, beadandó, **kézzel írott munkákat**, esszéket. Ez több okból is hasznosnak bizonyul:

- a tanórán az adott téma megtárgyalására, forrás feldolgozására nincs időnk
- önálló ismeretszerzésre ad módot
- megnöveli a tananyaggal való foglalkozás idejét
- segíti a lényeglátást
- bővíti a tanuló szókincsét
- szélesíti a tanuló látókörét
- javítja a tanuló helyesírását, írásképét
- esztétikumra, igényességre nevel
- fejleszti a tanuló olvasási, szövegértési képességeit
- egy-egy jól sikerült munka motiválja a tanulót
- jó alapot adhat a biológia érettségi projektmunkájának elkészítéséhez, a történelem és a magyar írásbeli érettségi feladatsorok esszéihez

Végezetül ne feledjük milyen fontos, hogy rendszeresen ellenőrizzük ezeknek a feladatoknak elkészítését, beszéljük meg a megoldásokat és nem utolsó sorban, szankcionáljuk az „elfelejtését”, főleg, ha ez rendszeres. A helyesírási hibákat szakunktól függetlenül javítsuk ki!

Összefoglalóan elmondható, hogy a felnőttoktatásban használható módszereket leginkább meghatározó tényezők a következők:

- az osztály összetétele (nemek, kor)
- a tanulók tudásszintje, előzetes ismeretei
- a jelenlegi képzésben már eltöltött idő
- legutolsó képzéstől eltelt idő
- rendelkezésre álló időkeret
- a tanulók tanulási stratégiái
- rendelkezésre álló segédeszközök (iskolai és tanulói)
- digitális kompetenciák
- a tananyagtartalom
- követelmények
- ellenőrzés, értékelés módja
- a pedagógus módszertani kultúrája

Egy, a felnőttoktatásban alkalmazott módszert akkor tekintünk korszerűnek, ha az:

- figyelembe veszi az osztály összetételét (kor, nem)
- figyelembe veszi a tanulók tapasztalatait, előzetes ismereteit, képességeit
- épít a tanulók tapasztalataira, előzetes ismereteire
- nem csak egy szűk tanulói réteg aktivizálására képes
- fejleszti a kulcskompetenciákat
- fejleszti az önálló ismeretszerzést és tanulást
- fejleszti a problémamegoldó gondolkodást
- összhangban van a tanuló elvárásaival
- segíti a tanítási folyamat meghatározott céljainak megvalósítását
- segíti a tanulót a követelmények minél jobb teljesítésében
- motivál, sikerélményt nyújt a tanulónak

3.2. A nevelő-oktató munka eszközei és eljárásai

Az oktató-nevelő munka fentiekben bemutatott tanítást és tanulást segítő eszközei, módszerei mellett számos, inkább az oktatástervezéshez köthető, funkciójukat tekintve, az oktatás feltételeit megteremtő olyan eszközökre, metódusokra is szükség van, amelyek egyféle „működtető eszköz- és feltételrendszer” formájában szolgáltatják a kellő alapot az oktató-nevelő munkához.

Ezek:

- Törvényes és hatékony működtetés, átláthatóság
- Megfelelő oktatásszervezés, tervezés
- Vezetők szakmai hozzáértésén alapuló jogbiztonság
- Stratégiai tervezés, munkaterv
- Az intézmény működését szabályozó dokumentumok törvényi megfeleltetése, időszakos felülvizsgálata, előírások szerinti módosítása
- Megfelelő módon tervezett és dokumentált tanári tevékenység
- Magas színvonalon megvalósított pedagógia munka
- Értékek közvetítése, egységes nevelési normák kialakítása
- Önértékelés, reflexiók, visszacsatolások, kommunikáció, információhoz történő hozzáférés joga, véleményezési jog, javaslattételi jog
- Tanügyi nyilvántartás és dokumentumainak előírás szerinti vezetése
- Szabályos adat- és ügyiratkezelés
- Jól definiált hatáskörök, dokumentált feladat kiosztás és a végrehajtás ellenőrzése
- Korrekt és a kedvezőtlen folyamatok feltárására alkalmas értékelő rendszer
- Nevelési program végrehajtása
- Kerettanterveknek való megfelelés
- Helyi tantervben foglaltak megvalósítása
- Tanulmányok alatti vizsgák szervezése, lebonyolítása
- Tanulói teljesítmények értékelésének rendszere
- Hiányzások adminisztrálása
- Felkészítés a kétszintű érettségi vizsgára
- Felvételi, átvételi rendszer, átjárhatóság biztosítása
- Kapcsolatok ápolása, kommunikáció a partnerekkel
- Iskolahasználók jogainak érvényesítése
- Fejlesztés - fejlődés igénye és lehetősége
- Egyéni tanulói fejlesztési tervek (tehetséggondozás, felzárkóztatás)
- Személyiségfejlesztés, közösség építés
- Esélyegyenlőség biztosítása
- Alapvető emberi jogok tiszteletben tartása, tolerancia
- Védő-, óvó intézkedések, prevenciós feladatok

3.3. Alkalmazott sajátos pedagógiai módszerek

A korábban már részletezett módszereinket az alábbiak lehetőségével egészítjük ki:

3.3.1. A projektmódszer

- A felnőttoktatási kerettantervek több tantárgy esetében is ajánlják a projekt módszert.
- A felnőttek esti gimnáziumi képzésében, többek között a kevés óraszám és a tanulók egyéb iskolán kívüli elfoglaltságai miatt, a projektmódszert (projektoktatást) nem tartjuk maradéktalanul megvalósíthatónak.
- Annak alkalmazásáról azonban – a tanulócsoport sajátosságainak figyelembevétele mellett - a szaktanár szabadon dönthet.

Itt csak egy rövid ismertetőt adunk a módszerről, ez az ismeret önmagában nem elegendő a didaktikai szempontoknak is megfelelő gyakorlati alkalmazáshoz.

Def.: a tanulók érdeklődésére, a tanárok és a diákok közös tevékenységére építő módszer, amely a megismerési folyamatot projektek sorozataként szervezi meg.

- komplex feladatok, melyek középpontjában egy gyakorlati természetű probléma áll
- a tanulók a témát széles körű történeti, technikai, gazdasági összefüggésben dolgozzák fel, ezért a módszer a hagyományos iskolai tantárgyi rendszer fellazítását igényli (nagyfokú szabadság)
- a probléma megoldására, a tanulók szükségleteire és érdeklődésére kell épülnie
- a cél sosem a tanulás, hanem valamilyen konkrét cél, produktum, a tanulás ehhez csak eszköz

Négyféle projekt dolgozható ki:

1. gyakorlati feladat, pl.: egy hasznos tárgy megtervezése és kivitelezése
2. egy esztétikai élmény átélése, pl.: cikk megírása, színi előadás megtartása
3. egy probléma megoldása
4. valamilyen tevékenység, tudás elsajátítása

A projektmódszer alkalmazásának lépései:

- célok, a téma kiválasztása, megfogalmazása
- a tervezés (feladatok, felelősök, helyszínek, munkaformák)
- kivitelezés (általában a diákok önálló kutatást végeznek, de a pedagógus segíthet)
- zárás, értékelés (magában foglalja a projekt bemutatását, az értékelés kritériumait előre közölni kell)

3.3.2. A portfólió

- Használatát a Helyi tanterv a szaktanár döntésére bízta.

A portfólió az egyes tanuló egy hosszabb időszak alatt különböző módon készített munkáiból összeállított gyűjtemény. Alkalmazása szükségessé tette egy olyan értékelési módszer kidolgozását, amelynek segítségével lehetővé vált a gyakorlatban megszerzett kompetenciák pedagógiai feltárása, diagnosztizálása és elismerése. A portfólió arra szolgál, hogy a pedagógus a hagyományos osztályozással szemben a diák teljesítményét holisztikusan, az összes jellemző dokumentum segítségével értékelje. Az értékelési céllal készült portfólió segítségével megállapítható, hogy mit tudnak, mire képesek egy adott területen a diákok.

Ekkor az értékelés kritériumai, szempontjai világosak és előre megadottak a tanulók számára. A portfólió értékelése mindenekelőtt a tanulói önértékelésre támaszkodik.

A tanulók a portfólió készítése során aktívan értékelik munkafolyamataikat, az elvárások világosak számukra, ismerik és értik az értékelés szempontjait. Maga az értékelés összetett, kontextusba helyezett. A portfólió fejlesztheti a tanulók döntésképeségét és önértékelését, az önreflexió képességét, a metakognitív tudást a tanítási-tanulási folyamatban.

Az egyén fejlődési folyamata is megragadható, ez további lehetőséget ad az önreflexióra, a metakognitív fejlődésére. Az önálló tanulás, értékelés és önértékelés folyamatai a portfólió alkalmazása során egymással összefonódva jelennek meg. A portfólió tartalmazhat különböző produkciókat, így esszéket is. Egy esszé értékelése akkor korrekt, ha azt megadott tartalmi szempontok szerint két pedagógus véleményezi. Amennyiben véleményük ellentétes, úgy egy harmadik véleményezőt is felkérnek. A különböző céllal készült dolgozatok elbírálásához osztályzatetalonokat is alkalmazhatnak.

A portfólió nyilvános bemutatása az iskolavezetés, az osztálytársak, szülők és a leendő munkáltatók előtt sokkal többet árul el a tanulók komplex kompetenciáiról, mint a pusztán osztályzat. Komplexen bontakozik ki a tanuló portréja: tanulási stílusa, stratégiája, technikája és azok fejlődési irányai.

A portfólió általános eszköz, alkalmas az élethosszig tartó tanulás egyes szakaszainak dokumentálására is. (Például a továbbtanuláshoz a felsőoktatásban, munkahelykeresésnél a szóbeli bemutatkozó beszélgetésnél prezentáció formájában kitűnően alkalmazható.)

4. A személyiségfejlesztés pedagógiai feladatai

A pedagógia alapfunkciója a személyiség szervezett, tervszerű fejlesztése.

A személyiségfejlesztés célja: az önfejlesztő aktivitás fejlesztése, a személyiségben rejlő lehetőségek kibontakoztatása, mellyel megalapozzuk a permanens nevelés/önnevelés igényét. A személyiség komplex fejlesztése tehát magában foglalja egyrészt az intellektuális szükségletek kiművelését, másrészt a tanuló viszonyának fejlesztését önmagához, és a különböző közösségekhez.

Komplex személyiség és magatartásfejlesztő pedagógiai programunkban azokat a pontokat igyekszünk megtalálni és megragadni, ahol a nevelődésben, nevelhetőségben és az életvitelben - eddigi tapasztalatunk alapján a legnagyobb gondok adódhatnak:

- az önismeret-önfejlesztés
- társismeret, társas kapcsolatok
- a lelki egészség kialakítása, megőrzése
- kudarcátűrés/kezelés
- a beilleszkedés

Elsődlegesen a személyiség belső pszichikus világát, önkibontakozásra és önfejlesztésre való egyedi készségeit fejlesztjük.

- A lelki egészség kifejlődését, karbantartását és megőrzését segítő értékrend megalapozása, mentálhigiénés szemléletű fejlesztése, bevezetés az értékek szerinti életgyakorlat formálásába.
- A magatartásszabályozás és egyéni „életépítés” befolyásolása az erkölcsi értékek bemutatásával, vonzóvá tételével.
- Pozitív értékek és normaközvetítés, erkölcsi nevelés.

Az egyén fejlesztésének területei

Célul fogalmazzuk meg, hogy nevelő-oktató munkánk során tanulóink

- reális önértékelésre és önismeretre,
- harmonikus életvitelre legyenek képesek és
- a munkaerő piacon sikeresen tudjon megjelenni, jelen lenni.

Ennek érdekében a következő önfejlesztő, magatartás és tevékenységformák kialakítására van szükség:

- intellektuális - művelődési tevékenység,
- esztétikai tevékenység
- az egészséges életmód normáit követő magatartás

A személyiségformálás folyamatában tovább szeretnénk erősíteni a következő személyiségjegyeket: egészséges önbizalom, munkaszeretet, igényesség önmagukra, környezetükre, helyes értékrend, humánus, tisztelet, tolerancia, a másság elismerése, alkalmazkodóképesség, segítőkészség, nyitottság, kompromisszumkészség.

Célunk, hogy tanulóink a kívánt magatartásformákat autonóm módon, személyiségük belső feltételrendszere által determináltan hajtsák végre. Minél többen találják meg a fizikum, az értelem és az érzelem harmóniáját.

Iskolánk nevelő-oktató munkájának alapvető feladata, hogy **a tanulók személyiségét** a különféle iskolai tevékenységek megszerzésével **széleskörűen fejlessze**.

Az iskolában oktató pedagógusok a tanítási-tanulási folyamat megszervezése során kiemelten fontosnak tartják a tanulók **motiválását, a tanulói aktivitás biztosítását és a differenciálását**.

Kiemelt feladataink:

- A társas kapcsolatok fontosságának tudatosítása, az együttműködési készség kialakítása, a kulturált magatartás és kommunikáció elsajátítása.
- A kitartás, a céltudatosság, az elkötelezettség kialakítása.
- Az érdeklődés felkeltése a társadalmi jelenségek és problémák iránt. Igény kialakítása a közösségi tevékenységekre, az iskolai és a helyi közéletben való részvételre. A közösségfejlesztésben a közélet iránti érdeklődés felkeltése kiemelt feladatunk, meg kell találnunk a napi kommunikációban a közéleti történésekre való reflektálás lehetőségeit.
- Az emberek által végzett munka értékeinek tudatosítása.
- A közösségben kialakuló normák, deklarált vagy latens szabályok, elvárások közös célt, értékrendet és biztonságot adnak az egyénnek. Egy közösség ereje sokszorosan lehet az egyéni teljesítmények összességének, a jó munkamegosztás még fokozhatja hatékonyságát. Segíti az egyént a döntésekben és a felelősségvállalást is könnyíti.
- A tanulói személyiség fejlesztésére irányuló nevelő és oktató munka egyrészt az oktatók és a tanulók közvetlen, *személyes kapcsolata révén valósul* meg, másrészt közvetett módon, a tanulói *közösség ráhatásán keresztül érvényesül*.

Iskolánk szerepe a közösségfejlesztésben nem korlátozódik az iskolán belüli feladatokra, hanem biztosítani kell a tanuló és társadalom közötti kapcsolatot is.

Az oktatás folyamán, a napi tevékenységben, az egyéni és csoportmunkában törekedni kell arra, hogy tanulóink önismerete oly mértékben erősödjön, hogy képesek legyenek felmérni egy adott feladatnál saját lehetőségeiket, de ismerjék a saját korlátaikat is.

Tanulóink felnőttek, vagy fiatal felnőttek, ami - az iskola munkarendjére (tanulás-tanítás szervezeti megoldásai) is tekintettel – a személyiségformálás, személyiségfejlesztés iskolai lehetőségeinek korlátait is meghatározza. Az esti munkarend a nappali rendszerű iskoláénál jóval kevesebb interperszonális nevelő hatást és szervezett alkalmat hoz létre, ezért fokozott szükség **van a tananyagban rögzíthető műveltség tartalmak nevelő erejének megerősítésére.**

A fenti fejezetekben tárgyalt személyiségfejlesztést is célzó tevékenységeken túl a tantárgyi tantervekben, különösen a humán tantárgyakban foglaltak személyiségfejlesztő és közösségfejlesztő hatásait kell kiaknázni.

A történelmi tanulmányoknál: A történelmi források, események értelmezése olyan kompetenciák kialakulását teszik lehetővé, amelyek által az egyén, mint társas lény és állampolgár megtalálhatja helyét a társadalomban.

Az irodalomtanítás élményszerűségének biztosításával nyitunk lehetőséget arra, hogy felnőtt korú tanulóink a saját élethelyzeteik és az irodalmi művekben felmerülő helyzetek, erkölcsi kérdések közötti kapcsolatokat kifejtsek, megfogalmazzák. Az erkölcsi dilemmák megtárgyalása, példák felmutatása során segítséget kapnak a mindennapi életben, az emberi kapcsolatokban, konfliktusokban való eligazodáshoz, értékrendjük alakításához.

E tevékenységek – közös feldolgozások, egy-egy mű megtekintése színházban vagy filmen – mintaközvetítő, meggyőződés-formáló interakcióikkal egyszerre szolgálják a közösség és a személyiség fejlesztését.

Az intellektuális szükségletek kialakítása, kiművelése, motiváció

Az intellektuális szükségletek alakításának középpontjában az információfeldolgozás áll. Az információfeldolgozás függ a képességektől, az értelemről. Az értelem fejlesztésében két alapvető feladat emelhető ki, a tanulási motívumrendszer fejlesztése és az értelmi képességek fejlesztése.

A tanulási motívumrendszer fejlesztésének területei:

- a megismerési vágy felkeltése
- a felfedezési vágy felkeltése
- a teljesítményvágy
- a tapasztalásvágy.

Az értelmi képességek fejlesztésének területei:

- a megismerés folyamatának megismerése
- a kognitív kommunikáció fejlesztése
- a gondolkodás fejlesztése.
- a tanulási képesség fejlesztése

A felnőtt tanulók motivációja

A tanulók motivációinak vizsgálata a felnőttoktatásban is kulcsfontosságú. Segíti a tanulási folyamatok megismerését, megértését éppúgy, mint ahogy a hatékonyság növelésében is fontos szerephez jut. A felnőtt tanulási folyamatok vizsgálatának és irányításának elengedhetetlen eszköze.

A felnőtt tanulókra leginkább a **habituális motiváció** (jelen esetben az érettségi bizonyítvány megszerzésének vágya) a jellemző, legalábbis a tanulmányok első szakaszában mindenképpen. Másik gyakori tanórai motivációtípus a rövid, az adott feladat, foglalkozás idejére fennálló ún. **aktuális motiváció**. Tartós motivációra, amely az egész tanulási folyamatra jellemző, felnőttek esetében is van számos példa, mint ahogy a felsőoktatásba, felsőfokú szakképzésbe is egyre többen kerülnek be „későn érő” tanítványaink közül.

Másféle megközelítésben a felnőtt tanuló motivációja lehet egzisztenciális, presztízs motiváció és érdeklődési motiváció. A motivációk különböző formái párhuzamosan is jelen lehetnek a tanulási folyamatban, így természetesen egymást felerősíthetik, gyengíthetik, ki is olthatják.

Az egyik legmeghatározóbb iskolapadban tartó és teljesítményre sarkalló, tanulói hatékonyságot növelő erő az illető **felnőtt tanuló motiváltsága**. Annak feltárása, hogy a felnőtt ember miért jelentkezett az esti gimnáziumba, nagyban elősegíti a képzési idő alatti motivációjának fenntartását, nem egy esetben még annak növelését is, elősegítve ezzel tanulmányainak eredményes befejezését.

A tanulmányok megkezdése (korábbiak befejezésének szándéka) történhet belső indíttatásból, felnőttek esetében ritkán, de előfordulhat pusztán a tanulás örömeért, az idő hasznos eltöltésének céljából is. Nem egyszer házaspárok, szülők ülnek be társuk, gyermekük mellé az iskolapadba, ha nem azonos évben, egy-két évvel később.

Manapság egyre gyakoribb okok a munkahelyi és egzisztenciális kényszerek, a biztonságra törekvés, a jobb anyagi helyzet iránti vágy.

Általánosságban a következőket mondhatjuk:

- Ebbe az életszakaszba érve, az egyén személyisége már önállóvá vált, elvárható tőle a reális önértékelés.
- Az egyén kellő élettapasztalattal rendelkezik, melyeknek birtokában igénye lehet a tanulásra.
- Társadalmi státusza, életkilátásai a tanulás felé irányíthatják.
- Erősödik a gyakorlati (hasznosítható, anyagi javakat teremtő) tudás szerzése iránti igénye.
- Belső és külső erők egyaránt hatással lehetnek tanulási szándékaira.

A felnőtt tanulók motiválásának lehetőségei

A felnőttoktatásban akkor végezzük jól a munkánkat, ha a kezdeti szakasz habituális motivációját sok-sok aktuálisra, még jobb esetben tartósra tudjuk változtatni, azaz elérjük, hogy a felnőtt tanuló szeme előtt ne csupán az áhított bizonyítvány kéksége lebegjen, hanem megérezze a tanulás örömeit, igényelje, vágyja a tudást és hajlandó is legyen fáradozni annak birtoklásáért. Még akkor is törekednünk kell erre, ha tudjuk, nagy valószínűséggel az igazi tartós motivációt kevés tanuló esetében érhetjük el.

A tanulók motiváltságát jellemzően az alábbiak tartják szinten, illetve növelik:

- A képzés hasznosságának felismertetése (életminőség változása, munkahely megtartása, új képzések, szakmák lehetősége stb.)
- A tanuló tapasztalatára támaszkodás (főleg szakmai képzéseken). Ehhez elengedhetetlen a tanulók megismerése.
- Érdeklődés fenntartása korszerű oktatási módszerekkel, szemléltetéssel.
- Motiváló tanulási környezet biztosítása
- Lehetőség szerint gyakorlatorientáltság.
- Sikerélmény nyújtása. A legfontosabb tényező.
- Önállóság biztosítása
- Társas készségek, empátia fejlesztése
- Önbizalom fejlesztése
- Harmonikus, kiegyensúlyozott tanár-diák viszony
- Tanár személye, tulajdonságai, példája
- Finanszírozás módja, vizsgadíjak

5. Egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

Célmeghatározás:

- Egészséget támogató iskolai környezet kialakítása és fenntartása
- Egészséges életmód iránti belső igény kialakítása
- Helyes önértékelés kialakítása, lelki egészség megőrzése
- Káros szenvedélyek hatásainak megismertetése, prevenció, segítségadás
- Szabadidő hasznos eltöltésére nevelés
- Családi élet fontossága
- Megfelelő életvezetési ismeretek és készségek elsajátítása
- A krónikus betegségben szenvedő tanulók iskolai integrációjának elősegítése
- Segítségnyújtás a lelki, életmódi, családi problémákkal küzdő tanulók számára

Módszerek, eszközök:

- Előadás, prezentáció
- Sportfoglalkozások, sportversenyek, szabadidős programok szervezése
- Kirándulások
- Szűrővizsgálatok népszerűsítése, kérdőíves felmérések
- Részvétel szűrővizsgálatokon
- Véralás népszerűsítése
- Részvétel véralásokon
- Tanácsadás, konzultáció, gondozás

Egészséges környezet biztosítása:

- Munkavédelmi, higiéniai szemle az egészséges iskolai környezet szempontjainak figyelembevételével.
- Munkavédelmi, tűzrendészeti oktatás
- A tanulók motiválása az egészséges környezet fenntartására (Jeles napok, környezeti katasztrófák megismertetése)
- Tanórai kapcsolódási pontok lehetőségeinek kiaknázása
- A pedagógusok példamutatása az egészségmegőrzésben, a nyugodt iskolai légkör kialakításában és fenntartásában.
- Pedagógusok rekreációjának támogatása (sport, színházlátogatások)

6. Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az elsősegély azonnali segítségnyújtás vagy beavatkozás, amelyet a sérült kap valamely sérülésére vagy hirtelen egészségkárosodása miatt, a mentők, orvos vagy más személy megérkezése előtt.

Az elsősegélynyújtás képessége tudáson, begyakorláson és tapasztalaton alapul.

Egy elsősegély tanfolyam nagyban növeli az önbizalmat és cselekvőképességet. Az ott kapott alapos felkészítés segít uralkodni az érzelmeken, és sok nehéz helyzeten átsegít. Az iskolai balesetek számának utóbbi időben való növekedése, valamint a szakszerű ellátás iránti igénye a sérülteknek, megkívánja, hogy az iskolai oktatásban nagyobb hangsúlyt kapjon az elsősegélynyújtás. Leginkább az osztályfőnöki és a biológia órákon nyílik erre lehetőségünk.

1. Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításának célja, hogy a tanulók

- ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát;
- ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat
- ismerjék fel a vészhelyzeteket
- tudják a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit
- sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat
- ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével
- sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni.

2. Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos kiemelt feladatok:

- a tanulók korszerű ismeretekkel és az azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek elsősegélynyújtási alapismeretek területén
- a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten – a tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások keretében – foglalkoznak az elsősegélynyújtással kapcsolatos legfontosabb alapismeretekkel.

3. Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátítását elsősorban a következő tevékenységformák szolgálják:

- a helyi tantervben szereplő alábbi tantárgyak tananyagaihoz kapcsolódó alábbi ismeretek:
 - kémia: gázmérgezések, vegyszer okozta sérülések, savmarás, égési sérülések, forrázás, szén-monoxid mérgezés, fagyálló mérgezés, metanol mérgezés, növényvédő szerek, szerves oldószerek, növényi eredetű mérgezés
 - biológia: rovarcsípések, áramütés, villámcsapás, légúti akadály, fulladás, artériás és ütőeres vérzés, komplex újraélesztés
 - fizika: égési sérülés, forrázás, vágás
- az osztályfőnöki órák tanóráin feldolgozott elsősegélynyújtási ismeretek:
 - teendők közlekedési baleset esetén,
 - segítségnyújtás baleseteknél;

- a mentőszolgálat felépítése és működése;
- a mentők hívásának helyes módja.

További cél, hogy bárhol, bármikor, bármilyen körülmények között tudjanak segítséget nyújtani a rászorulóknak. Fontos a sürgősségi szemlélet kialakítása, a baleset, valamint a hirtelen bekövetkező egészségkárosodás alapszintű ellátásának elsajátítása. Fontos, hogy éles helyzetben saját kompetenciájuk ismeretében hatékonyan tudjanak és merjenek segíteni embertársaiknak. Ismerjék a segélyhívási lehetőségeket, vészhelyzetben a teendőket.

Elsősegélynyújtóként mindent meg kell tennünk, ugyanakkor nem kezdhetünk olyan ellátásba, mely az adott helyszínen felesleges, vagy nem kivitelezhető, esetleg kifejezetten káros.

Az elsősegélynyújtónak tisztában kell lennie az alapvető biológiai, anatómiai ismeretekkel, alapvető elsősegélynyújtási műfogásokkal, az életveszélyes, vagy ahhoz vezető állapotok felismerésével. Fontos a megfelelő kapcsolatteremtő képesség.

Az iskolában zajló elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos alapvető feladatok:

1. A tanulók ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát
2. Ismerjék fel a vészhelyzeteket
3. Tudják az egyes sérülések élettani hátterét, várható következményeit
4. Sajátítsák el a legalapvetőbb segélynyújtási módokat
5. Segélynyújtással, élettannal, anatómiával kapcsolatos alapfogalmak megismerése
6. A tanulók lehetőség szerint vegyenek részt alapvető elsősegély nyújtási gyakorlati képzésben

Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításának formái

Az elsősegély-nyújtási ismereteket a tanulók külső szakember segítségével biológia és osztályfőnöki órák keretében sajátíthatják el.

Az alábbi kompetenciák fejlesztését tartjuk fontosnak:

- Probléma felismerés
- Gyors és szakszerű cselekvés
- Embertársaink iránti érzékenység
- Bajba jutottakkal szembeni együttérzés

7. Közösségfejlesztés, az iskola szereplőinek együttműködése

Az iskola kitűzött céljainak megvalósítása érdekében a nevelés-oktatás két alapvető közösségének, az iskolahasználók (az érdekelt felek) és az *iskola, pedagógusok* – koordinált, aktív együttműködésére van szükség. Ez az együttműködés a felnőttoktatásban sajátos szereppel bír. Egyrészt felnőtt-felnőtt/ fiatal felnőtt kapcsolatokra épít, másrészt érvényesíti a nevelő-nevelt státusz viszonyrendszerét is.

Az iskola egészére – éppen a hálózat jellege és méretei okán – nem lehet és nem szükséges az együttműködés formáit egységesen meghatározni. Természetesen a vonatkozó szabályok értelmében előírt tájékoztatási kötelezettségnek, kapcsolattartási formáknak (pl. értesítés mulasztásokról, tanulmányi eredményekről) minden tagintézményünknek maradéktalanul eleget kell tennie. A közösségfejlesztés az a folyamat, amely az egyén és a társadalom közötti kapcsolatot kialakítja, megteremti. A közösségi nevelés színterei: az iskola és az iskolán kívüli közösségek.

7.1. Iskolánkban a közösségfejlesztés fő területei:

- tanórák (szaktárgyi órák, osztályfőnöki órák),
- iskolai rendezvények (megemlékezések, ünnepek, ballagás)

7.2. Az iskolában működő tanulói közösségek:

- osztályközösség
- osztálybontással (opcionális) kialakított tanulói csoportok (nyelvi, érettségi felkészítő foglalkozások)

7.3. A pedagógusok közösségfejlesztéssel kapcsolatos elsődleges feladatai:

- tanulóinkkal megismertetni a társas együttélés alapvető szabályait, melyek a közösségben való harmonikus kapcsolatok kialakításához elengedhetetlenek;
- úgy irányítani a tanulókat, hogy az önálló ismeretszerzés, véleményformálás és kifejezés, a vélemények, érvek kifejtésének, értelmezésének, megvédésének a képességei álljanak a kommunikációs kultúra középpontjában;
- olyan közösség kialakítására, fejlesztésére kell törekedni, amely büszke saját közösségének sikereire, értékeli más közösségektől megkülönböztető tulajdonságait,
- támogatni kell a tanulók jó szándékú, építő jellegű kezdeményezéseit,
- a nevelő-oktató munka során segíteni kell az olyan csoportok kialakulását, amelyek az emberi kapcsolatok elmélyítése mellett, az egész személyiséget fejlesztik (barátságok, tanuló párok)

A mindenkori együttműködés alapja:

- a tanuló felnőtt iránt érzett felelősség
- az elfogadó, segítő-támogató nevelői attitűd
- a koordinált pedagógiai tevékenység
- a kölcsönös bizalom és tájékoztatás.

Az együttműködés formái tagiskolánként változóak lehetnek az iskolarendszerű oktatás kötelező és hagyományos formáin túl.

Az *osztályközösségek* szerepe meghatározó a tanuló-pedagógus, tanuló-tanuló együttműködésben. Az *osztályképviselők* közössége közvetlen kapcsolatot tart a tagintézmény vezetésével, véleményez, javasol minden olyan kérdésben, amely a tanulóközösséget érinti.

A nevelőmunka segítéséhez az alábbi közreműködési formákat várjuk el a tanulóktól:

- aktív részvétel a tanítási órákon,
- együttműködő magatartás,
- őszinte véleménynyilvánítás,
- érdeklődő – egymást segítő – hozzáállás
- egymás kölcsönös tisztelete

Az együttműködés továbbfejlesztésnek szükségessége:

A fiatal felnőttek a társadalmi beilleszkedés kezdő fázisában vannak, jó esetben már van munkahelyük, elszakadó félben, függetlenedőben vannak a szülői hátértől. Gondjaik, problémáik jellege merőben más, mint az akárcsak néhány évvel idősebb, de már saját egzisztenciával rendelkező, családostársaiké.

Sok esetben a tanköteles korhoz közel állóknak a felnőttoktatásba való bekerülését már számos tanulási kudarc, iskolai, családi konfliktus előzte meg, annak mintegy kiváltó oka. Ilyenkor az iskolaváltást is gyakorta igen nehezen dolgozza fel az életkorából természetszerűen eredő, már amúgy is meglévő problémáival küzdő, hirtelen felnőtté váló tanuló.

Saját helyük megtalálása, beilleszkedésük segítése, önértékelési zavarainak kezelése, hiányos informáltságuk, tanácsstalanságuk mind-mind felerősítik a pedagógusok elfogadó-segítő attitűdjére iránti igényüket, annak szükségszerű voltát.

A pedagógusnak egyre inkább mentori szerepet kell betöltenie, olyan kérdésekben is tanácsot, segítséget kell tudnia adni, melyek a nevelés tágabban értelmezett feladataihoz sem okvetlenül köthetőek.

A foglalkozási szerkezet átrétegződése és más társadalmi hatások eredményeként egyes régiókban az idősebb korosztály irányába is történhetnek elmozdulások. Az ő esetükben felmerülő, teljesen más eredetű és jellegű problémákat is ugyanúgy tudnia kell kezelnie a pedagógusnak.

A problémakezelés folyamata és szintjei:

Az intézmény felépítése, működésének hálózatos jellege, a nagy területi lefedettség, a tagintézmények és a tanulók magas száma indokoltá teszi, hogy a különböző szinteken jelentkező problémákra elsősorban a probléma keletkezésének helyén és szintjén keressenek megoldást a felek.

Az intézmény egészének működtetéséért felelős felsőbb vezetőknek nem lehet feladata és vezetői tevékenységük sokrétősége, összetettsége okán tőlük nem is várható el, a végpontokon akár napi szinten is jelentkező, de a törvényes működést nyilvánvalóan nem veszélyeztető,

rutinszerűen megoldható ügyek intézése. Ezért fontos a szintenkénti hatáskörök pontos definiálása és a szolgálati út betartása, az iskolahasználók korrekt tájékoztatása.

1. Egyéni problémák, kérések, igények esetén első körben az osztályfőnök intézkedik.
2. Csoport, illetve osztály szintű problémák, egyéb ügyintézés esetén első körben a tagintézmény-vezető az illetékes.
3. Tagintézmény szintű problémák, kérések, igények megoldása érdekében, a diákokkal történő előzetes egyeztetés után, az igazgató-helyetteshez fordulhat a tagintézmény-vezető.
4. Az egész gimnáziumot érintő, valamint az alsóbb szinteken nem megoldható (nem megoldott) ügyekben az igazgató jár el. Befogadó intézménnyel és településsel összefüggésben felmerülő problémák esetében az igazgató jár el.

A kapcsolatfelvétel elsődleges színterei: a tagintézmények, illetve a gimnázium székhelye. A tagintézmény-vezetők, osztályfőnökök és a pedagógusok a munkatervben meghatározott időpontban fogadóórát tartanak, ezen túl helyi szinten (indokolt esetekben) könnyen elérhetők a tanulók számára.

8. Pedagógusok helyi intézményi feladatai

A pedagógusok kötelességeit és jogait a *Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény* szabályozza. A Nkt. 62. §-a olyan, minden pedagógusra egyetemleges érvényű elvárásokat fogalmaz meg, melyek összhangban vannak iskolánk elvárásaival is.

Az esti gimnáziumi oktatás egy olyan képzési forma, amelyben egyszerre valósul meg az integrált és a személyközpontú oktatás.

Az integráció célja az esélyegyenlőség biztosítása, és a diszkrimináció mentes, egyéni haladást lehetővé tevő környezet megteremtése, a különböző élethelyzetekben lévő képzésben résztvevők számára.

Az integráció azonban önmagában nem nyújt megoldást az egyéni hátrányok leküzdésére. Az egyéni felkészültséget, jártasságot figyelembe vevő kompetenciafejlesztést, az egyéni képzési utak során felvetődő problémák kezelését a személyközpontú képzésmenedzselés segítségével valósíthatjuk meg.

Az elsődleges ismeretszerzés színtere az iskola, domináns módszere a frontális tevékenység, melyet elsősorban az esti képzési formát jellemző alacsony kontaktóraszám, valamint a tanulási történetük és az előzetes ismereteik szintjét illetően is erősen heterogén tanulócsoportok indokolnak. A tanárok szerepe a fő tananyagtartalmak meghatározása, ismereteinek átadása, az egyéni tanulásszervezés segítése és figyelemmel kísérése, útmutatás a megszerzett ismeretek rendszerezéséhez, összefüggések feltárásához, kritikus helyzetek feloldásának megkönnyítése, adott tanegység, tanítási szakasz végén a tanulók munkájának, előrehaladásának minősítése, a tanulási folyamatok tapasztalatainak értékelése, a megfelelő visszacsatolás.

A minden pedagógusra egyetemleges érvényű elvárások, a pedagógus alapvető feladatai:

- a rábízott tanulók nevelése, oktatása, a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése
- a nem tanköteles nagykorú tanulót, tanköteles tanuló esetében a szülőt (törvényes képviselőt) rendszeresen tájékoztassa a tanuló iskolai teljesítményéről, magatartásáról
- az ismereteket tárgyilagosan, sokoldalúan és változatos módszerekkel közvetítse, oktatómunkáját éves és tanórai szinten, tanulócsoporthoz igazítva, szakszerűen megtervezve végezze, irányítsa a tanulók tevékenységét,
- a kerettantervben és a Pedagógiai Programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szövegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékelje a tanulók munkáját,
- a Pedagógiai Programban és az SZMSZ-ben előírt valamennyi pedagógiai és adminisztratív feladatait maradéktalanul teljesítse,
- pontosan és aktívan részt vegyen a nevelőtestület értekezletein, a fogadóórákon, az éves munkaterv szerinti rendezvényeken,
- határidőre megszerezze a kötelező minősítéseket
- szükségszerűen részt vegyen az önértékelési feladatokban
- folyamatosan képezze magát
- megőrizze a hivatali titkot,
- hivatásához méltó magatartást tanúsítson,
- a gyermek, tanuló érdekében együttműködjön munkatársaival és más intézményekkel.

Kiemelt pedagógiai feladatok:

- az érdeklődés felkeltése, a tanulási képesség fejlesztése, a tapasztalati és értelmező tanulás elsajátíttatása, a kognitív képességek fejlesztése, a problémamegoldó képesség elmélyítése;
- a pozitív szociális szokások kialakulásának, gyarapodásának segítése, az egyéni szociális értékrend fejlesztése, olyan iskolai életrend, légkör kialakítása, amely az iskolai közösség mindennapi életében elősegíti, hogy a tanuló folyamatosan megtapasztalhassa a megértésének, az együttérzésének, a segítőkészségének előnyeit;
- a szociális kommunikáció, a szociális érdekérvényesítés, a segítőkészség fejlesztése egyrészt a tananyagból kiemelt mintákon keresztül, másrészt olyan segítőlégkör kialakításával és fenntartásával, amelyben a segítség elvárt és elismert viselkedés, tevékenység;
- az együttműködési képesség fejlesztése közös tevékenységeken keresztül;
- az egészséges és kulturált életmódra nevelés;
- a személyes kompetencia fejlődésének segítése;
- speciális kompetenciák fejlesztése, az alkotó képesség és tehetség kibontakoztatása.
- az iskola működési rendje lehetővé teszi az érintettek problémáinak kezelését, a hátrányok leküzdését, a munkavállalás, a családfenntartás mellett a tanulás többletterhét vállaló felnőttek számára az érettségi megszerzését

A pedagógusok feladatainak részletes (osztály, tantárgy, óraszám), adott tanévre szóló listáját munkaköri leírásuk tartalmazza, melyet a jóváhagyott tantárgyfelosztás alapján az intézmény igazgatója készít el.

Egy korrekt munkaköri leírás nagyságrendekkel megkönnyítheti a pedagógus munkáját, annak tervezését, kivitelezését és majdani minősítését is. Funkciójánál fogva azonban leginkább egy tevékenység-jegyzék jellemzőit hordozza magán, kétségtelen, hogy hatékonyan és örömmel tevékenykedő felnőttoktatóvá, főleg „esti” gimnáziumi tanárrá nem az abban foglaltaktól leszünk.

8.1. A felnőttoktatók kompetenciái

Noha a felnőttoktatás szervezeti formájánál és tanulói összetételénél, illetve a tanulók életkoránál fogva az oktatási paletta és a pedagógus pálya önálló területének számít (kellene, hogy számítson), sok esetben az itt munkát vállaló pedagógusok a köznevelésből kerülnek ki, kevés azon tanároknak a száma, akik kimondottan erre a tevékenységre specializálódtak, végeztek andragógiai tanulmányokat. A gyakorlat és a különböző erre irányuló nemzetközi és hazai vizsgálatok is igazolják, hogy a köznevelésben jól bevált pedagógiai módszerek és didaktikai megfontolások nem feltétlenül vezetnek eredményre a felnőttoktatásban, az eredményes és hatékony oktatáshoz másféle tanári attitűdre, kompetenciákra és didaktikai elemekre is szükség van. Ugyanakkor hiba lenne a köznevelésben bizonyítottan hatékony módszereknek teljes száműzése a felnőttoktatási tanári praktikumból. Az „áttanítások” eredményeként számos „bevált” elem tetten érhető a délutáni tanórákon is. Ezek jól kiegészíthetik és színesíthetik a felnőttoktatási módszertant.

Már a tankötelezettség felső korhatárának leszállítása előtt is megfigyelhető volt a tagintézmények tanulói közösségeinek különböző mértékű fiatalodása, vélhetően a jövőben felerősödő tendencia idővel kikényszeríti a nappali rendszerű (tanköteles korúakat képző) iskolák nevelési módszereinek tudatos, tervezett részbeni átvételét, adaptálását.

Az oktatásnak ebben a formájában nem csupán a felnőtt tanuló kap nagyobb önállóságot, több feladatot, hanem a tanárok tevékenysége, munkamódszere, tanítási stratégiája is merőben más kell, hogy legyen. Egy tanár akkor lehet sikeres a felnőttoktatásban, ha szemlélete és tanári gyakorlata mindinkább az önálló tanulói ismeretszerzést preferálja, ehhez igazítja módszertani eszköztárát, de az eredményes felnőttoktatásnak önmagában ez nem elégséges feltétele.

A felnőtt tanulók leginkább az alábbi elvárásokat fogalmazzák meg tanáraikkal szemben:

- magas szintű szaktárgyi ismeretek
- változatos módszertani kultúra
- tolerancia
- odafigyelés a tanulóra, problémáira
- az irányító szerep mellett se kezelje gyerekként a felnőtteket
- kellő önállóságot biztosítson a tanulónak
- nyugodt légkört teremtsen a tanórán

- vegye figyelembe a tanuló előismereteit, életkorából adódó tapasztalatait
- partnerségre törekedjen

Köznevelési gyakorlatunkból tudjuk, hogy a diákok rendkívül kritikusak tudnak lenni tanáraikkal szemben. Nincs ez másként a felnőttoktatásban sem. Saját személyiségünk, életvitelünk, megnyilvánulásaink, szaktudásunk, módszertani kultúránk, elvégzett munkánk minősége legyen a legfontosabb, katedrán innen és túl, mert az a leginkább ható didaktikai eszközünk.

A felnőtteket oktatóval szemben támasztott legfontosabb követelmények:

- tanácsadói szerepkör
 - magas fokú szakmai felkészültség
 - tantárgypedagógia beható ismerete és alkalmazási képessége
 - a tudás átadásának képessége
 - felnőttoktatási módszertan (andragógia) ismerete
- motiváló (facilitátori) szerepkör
 - nagy fokú tolerancia, empátia
 - kimagasló kommunikációs képesség
 - konfliktuskezelési technikák ismerete és alkalmazásának képessége
- irányító, szervező szerepkör
 - jó szervező és döntési képesség
 - vezetői képességek
 - együttműködés képessége

8.2. A felnőttoktatásból eredő speciális problémák

A középfokú felnőttoktatás, az érettségire történő felkészítés egyik alapproblémája az erre irányuló képzésben eltöltött különböző tanulói idő. Az előzetes tanulmányok beszámíthatósága okán előfordulhat, hogy egyes tanulók új tanulóként csatlakoznak egy feljövő osztályhoz. Ez nem csak az érintett tanulóra, hanem a tanárra is többletterhet ró, hiszen az új tanulót rövid időn belül „fel kell hoznia” (egyéni munkaterv, számonkérések átütemezése, külön feladatok, korrepetálások, segítő tanuló bevonása stb.).

A pályakezdő vagy kevés gyakorlattal rendelkező pedagógusok legnagyobb kihívását is ebben érhetjük tetten, a képzésben eltöltött időtől függetlenül, mindenkinek ugyanazt az érettségi követelményt kell teljesítenie!

Amit a felnőttek oktatójának feltétlen szem előtt kell tartania:

- A különböző életkorú tanulók másként viszonyulnak az oktatáshoz. A fiatalok többnyire a jelenre koncentrálnak, míg a felnőttek hosszabb távra tekintenek, más gyakorlatiasabb szempontokat tartanak szem előtt (milyen konkrét haszna van a képzésnek, több fizetés, biztosabb munkahely, újabb, magasabb képesítés megszerzése stb.)
- A felnőttek másként élik meg a vizsgaszituációkat, teljesítményük értékelését.

- A felnőtt tanulók életkorúkból adódóan is több tapasztalattal rendelkeznek, még akár tanáraiknál is. Jobban megértik és jobban befogadják azokat az ismereteket, melyek összhangban állnak korábbi tapasztalataikkal. Ezekre a tapasztalatokra feltétlen építenünk kell.
- A felnőttekkel szembeni kommunikáció merőben más, mint a fiatalokkal szemben tanúsítandó.
- A felnőtt tanulók esetében a megelőző tanulmányoktól eltelt idő, a több éves, évtizedes kihagyás fontos abban a tekintetben is, hogy időközben nem csupán a tananyagtartalmak estek át jelentős változáson, hanem az információk megszerzésének, a tanulás-tanítás folyamatának módszerei, eszközei is. Sokan a korábbi, nyilvánvalóan akkor sem túl sikeres tanulási módszereiket alkalmazzák, amelyekről „leszoktatni” igen nehéz őket.
- A felnőtt tanulók egyrészt eleve nagyobb önállóságot igényelnek a tanulási folyamatban, másrészt a munkarendből eredően kevesebb az iskolában eltöltött kontaktidő, így a siker érdekében több otthoni időráfordításra, önálló munkaszervezésre, nagyfokú önállóságra van szükség. Ehhez az otthoni tevékenységhez egyfelől konkrét iránymutatással kell szolgálunk, másrészt folyamatosan ellenőriznünk, értékelnünk is kell az önálló tanulói munkát.
- Szemben a középiskolai korosztállyal („Nincs más dolgod fiam, csak a tanulás!”), a felnőtteknek munkahelyi, családfenntartói, másra át nem ruházható feladataik is vannak, amelyek elvonják a tanulásra fordítható idő jelentős részét. Nem kevesek váltott műszakban dolgoznak, ezért rendszeresen hiányozhatnak a tanórákról, amit aztán otthon kénytelenek pótolni. Nem ritka a „munkából estem be” és „innen egyenesen dolgozni megyek” szituáció sem. Felnőtt tanulóink sokszor fáradtak, sokszor azért nem készülnek, mert egyszerűen nem volt rá elég idő, hiányzott a szellemi és fizikai frissesség.
- A felnőttek nagy számban életvezetési, egzisztenciális problémával küzdenek, ebből eredően stresszesek. Erre teszünk rá sokszor mi is egy-egy lapáttal.
- A tanuló nők helyzete, iskolai előmenetele nagyban függ a családi támogatástól, a gyermekek életkorától és számától. A nemek között jól megfigyelhetők az eltérő karriermotivációk és a különböző életkorban jelentkező ún. fejlődési feladatok, amelyek fontos szerepet játszanak a tanulmányok sikerességében. Felnőtt tanítványaink életkörülményeinek, státuszának megismerése segíthet bennünket a tanácsadásban, a helyes tanári magatartás kialakításában, nem egy esetben még a tanuló iskolapadban tartásában is.

9. Az osztályfőnöki munka tartalma és az osztályfőnök feladatai

A társadalomban zajló változások hatására sokféle, tartalmában, tevékenységében bővült pedagógusszerep alakult ki. A tudós tanár szerepét felváltotta az alkotó, kísérletező, kutató pedagógus típus. Az információrobbanás következtében kialakult az oktatástechnikai szerepkör. A „beszélő iskola” kontaktusteremtő, a tömegkommunikáció **értékközvetítő pedagógus** igényel.

Az átformálódás folyamatában kiemelt szerepet tölt be az osztályfőnök, aki az iskolákban a személyességet jelenti; az osztályt, mint nevelési tényezőt (felnőttoktatásban is tetten érhető), a szociális kompetenciákat alakító, formáló közösséget vezeti; segíti a tanulókat a jelen történéseinek megértésében, a helyes értékrendjük kialakításában.

1. Az osztályfőnök modell szerepe

- Személyesség, természetes viselkedés, önbizalom, önbecsülés
- Hitelesség, kongruencia - a szavak, a tett és az érzelmek egysége a gondolati és a mindennapi tevékenység területén
- Tolerancia – mások véleménye, meggyőződése iránti türelmesség
- Empátia – beleélés a másik ember lelkiállapotába

2. Az osztályfőnök elvárt személyiségjegyei

- Magas szintű pedagógiai, pszichológiai műveltség
- Kiegyensúlyozott érzelmi élet
- Reális énkép és önismeret
- Magas fokú elkötelezettség és felelősségtudat
- Emberszeretet, gyermekszeretet
- Szociális érzékenység
- Fegyelem, önfegyelem
- Kritikai, önkritikai érzék
- Optimizmus, humor
- Kreativitás, találékonyság
- Helyzetfelismerés, alkalmazkodóképesség

3. Az osztályfőnöki munka jellemzői

- Komplex, átfogó – a tanuló egész személyiségére irányul a tevékenysége
- Differenciált – a személyiség és a közösség fejlesztése folyamán individualizált követelményeket támaszt
- Rugalmas - nincs előírható, részleteiben megtervezhető tananyaga; ellátása lényegesen több spontaneitást, rugalmasságot, reflektivitást igényel

4. Az osztályfőnöki munka feladatkörei

- Közvetlen nevelőmunka – ismeretek szintetizálása, a mindennapi életben történő alkalmazásuk; az aktuális események feldolgozása; különböző értékrendek megismertetése; a kultúrahasznalet megtanítása; a konfliktusmegoldást kialakító pedagógiai tevékenység; mentálhigiénés szemlélet alkalmazása a nevelőmunkában; törődés a tanulók aktuális problémáival; az osztály konfliktusainak megoldása
- Ügyviteli (adminisztrációs) feladatok – a haladási napló naprakész vezetése, a haladási és anyakönyvi rész folyamatos ellenőrzése; igazolások, esetleges igazolatlan órák

regisztrálása; félévkor és évvégén az osztályozó értekezlet előtti teendők; félévi értesítő, törzslap, és bizonyítványírás.

- Szervezés, koordinációs feladatok végrehajtása – kapcsolattartás az osztályban tanító kollégákkal, a nevelésben-oktatásban hatékonyan résztvevőkkel, a szülőkkel, szülők közötti felvilágosító munka; szabadidős tevékenységek, programok szervezése

Az osztályfőnökök feladatainak részletes, adott tanévre szóló leírását a mindenkori pedagógus munkaköri leírás külön pontokban részletezi.

10. Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

Elsődleges feladat megállapítani, hogy a tanulóknak miért van szükségük kiemelt figyelemre, milyen téren van szükségük segítségre. A tanulók megismerésében fontos szerephez jut az osztályfőnök.

A kérdéskör elemzésekor fontos szem előtt tartani, hogy gimnáziumunk tanulói zömében nagykorúságukat betöltött, már nem tanköteles korú felnőttek, akik jogi szempontból önálló, felelős személyek. A tanulók kis hányada kerül ki a kiskorúak közül. Az ő esetükben a szülő (gondviselő) gyakorolja a jogokat.

10.1. A felnőttkor megismerési sajátosságai

A felnőttkori megismerési folyamat sikerességét befolyásoló legfontosabb tényezők az érzékelés, az észlelés, a figyelem, az emlékezés, a képzelet, a gátlások, a gondolkodás sajátosságai.

A figyelem erősségében és tartósságában szerepe van a tanuló életkorának és nem utolsósorban a felnőttkorban végzett tanulási tevékenységnek is. Felnőttek esetében különösen fontos a figyelemfelkeltő ingerek alkalmazása. A figyelem terjedelme felnőttkorban az intenzitástól függ, nagy koncentráció esetén átlagosan 20 percig tart. Mindezeket nagy mértékben befolyásolják az egyén adottságai és a környezeti hatások. A figyelmet gátolhatja a fáradtság, a stressz, az egzisztenciáért való aggodás, kapcsolati, életvezetési problémák. Az érzelmi gátlás megnehezíti az elsajátítást és az emlékezést is („Az előbb még tudtam...”).

A felnőttoktatásban éppen az otthoni tanulás prioritása miatt fontos az olyan anyagok összeállítása, amelyek érzékelés, észlelés útján hatékonyabbá teszik az új ismeretek rögzítését.

A felnőttoktatásban az értelmes bevésés a domináns, erre a korra a kognitív szintű elsajátítás a jellemző.

Nem megtanítani, megtanulni kell a tananyagot, hanem megértetni, megérteni, a mindennapi életben tapasztaltakhoz kötni, alkalmazhatóságukra rávilágítani.

Rendkívül fontos megismerési sajátosság a szakirodalomban visszahatónak nevezett gátlás. Bizonyára sokan osztjuk azt a véleményt, mely szerint a vizsgák előtti tanulás csak ront a helyzeten. A fellépő retrogátlás során az újabb ismeretanyag elnyomja az előzőleg tanult, de még nem

kellőképpen rögzült ismeretet. Ezért valóban ne törekedjünk a vizsga előtt még egy új anyagot megtanulni! Igyekezzünk a különbözőségeket megfigyelni. Mindezek ismerete a felnőtt tanulók számára is fontos, többek között itt is szerepet kap a tanulás tanításának fontossága!

A megismerőtevékenységek legmagasabb fokán a gondolkodás áll, amelyről kijelenthető, hogy az egyéni adottságok függvényében, nagyjából 50 éves korig fejlődnek, 60 éves kortól csökkennek ilyen képességeink.

10.2. A tehetség, képesség kibontakozását segítő tevékenységek

Képzési formánk esti gimnáziumi jellegből, tanulóink korösszetételéből és jellemző tanulási motivációiból adódóan a hagyományosan értelmezett, jellemzően a tanköteles korúakra vonatkoztatott tehetséggondozás nem válik hangsúlyossá iskolánkban. Ugyanakkor számos végzett tanulónk továbbtanulási példája bizonyítja a felnőttoktatásban megszerzett érettségi bizonyítvány és a mögötte lévő tudás egyenértékűségét a nappali rendszerű oktatásával.

A tehetség és képesség kibontakoztatása, mint iskolai feladat, leginkább a továbbtanulásban gondolkodó és azért eredményesen is tevékenykedő tanulók támogatásában, a jó tanulmányi eredményekkel, esetleg a kiaknázatlan képességekkel rendelkezők jobb teljesítményre és továbbtanulásra ösztönzésében és valamennyiük lehetőségek szerinti felkészítésében nyilvánul meg.

A tehetség, képesség kibontakoztatást meg kell, hogy előzze a **tehetség felkutatása**, a képességek feltárása, felismerése. Tanulóinkban számtalan olyan képesség, tapasztalat rejlik, amelyek a szűken vett tantárgyi keretek között nem érvényesülnek. Ezek felszínre hozása, fejlesztése elengedhetetlen. Tanórai és tanórán kívüli tevékenységek és tanár-diák kapcsolatok, pedagógiai helyzetek szolgálják azt a folyamatot, amiben a pedagógusok megismerik a tanulók képességét, erre alapozva kell/lehet az egyén képességét, tapasztalatait, érdekét, lehetőségeit figyelembe venni, és differenciáltan foglalkozni velük.

Ez a pedagógiai feladat egyrésztől folyamatosságot igénylő, másrésztől összetett feladat, amit iskolatípusunkban megnehezít az iskolában töltött rövid idő.

Az iskolában eltöltött alacsony kontakt óraszám, az egyes tanulók intézményben eltöltött tanulmányi ideje, egyéb elfoglaltsága nagy mértékben befolyásolja, többnyire szűkíti a lehetőségeket, amelyek a következők lehetnek:

- tanórán az osztályon, csoporton belüli differenciálás alkalmazása
- tanuló gyakoribb szerepeltetése a tanórákon
- tanuló bevonása a munkánkba (egy-egy vázlat, táblázat elkészítése, anyaggyűjtés stb.)
- a tanulói otthoni munkájának, egyéni felkészülésének (ami alapja a felnőttek tanulási tevékenységének és kifejezett elvárása az esti oktatási formának!) szaktanári irányítása (mentorálás, tanulandók kijelölése)
- felsőoktatási felvételi követelmények ismertetése
- emelt szintű érettségi követelményeinek ismertetése, tanácsadás a felkészüléshez

- segítségnyújtás a választott képzés megismerésében
- információ nyújtása a felvételi rendszerről, felsőoktatásról
- többlet feladatok kiadása, ellenőrzése, értékelése
- tanulópárok kialakítása
- online kurzusok (lehetőleg ingyenes), egyetemi honlapok, gyűjtemények, internetes tananyagok, tudásrepozitóriumok ajánlása
- virtuális tanulási környezetek használata
- interaktív tananyagok, CD-oktató programok biztosítása

Ebben a tevékenységben leginkább az érintett szaktanároknak kell érdemi munkát kifejtteniük.

10.3. A korábban tanulási kudarcnak kitett tanulók segítése, felzárkóztatás

A felnőttoktatásban tanulók nagyon sok esetben többszöri sikertelen közoktatási próbálkozás után választják ezt a képzési formát. Súlyosbítja a helyzetet, ha a sikertelenség után hosszú évek teltek el tanulás nélkül. A korábban elszenvedett sikertelenségek, kudarcok, lemorzsolódások számos okra visszavezethetők, például egzisztenciális ok, betegség, sorozatos iskolai kudarc, életkörülmények megváltozása, elköltözés, családi támogatottság hiánya.

A tanulmányok újbóli elkezdése, folytatása szempontjából nyilvánvalóan azok a tanulói esetek a relevánsak, amelyek mögött az akkori képességek, az akarati tényezők hiánya, a motiválatlanság, a tanulási nehézségek, a rossz vagy nem is létező tanulási technikák, módszerek álltak. Ezek a gátló tényezők hosszú évek múltán is negatívan befolyásolhatják a tanulói teljesítményt, ezért a korábbi tanulástörténetek feltárását és a képzésbe újonnan belépő érintett tanulók számára a nagyobb szaktanári és osztályfőnöki figyelem biztosítását, a szükség szerinti segítségnyújtást, a tanulmányaik megkezdésekor egyformán elengedhetetlennek tartjuk.

Tanulási kudarcnak kitett tanulóként fogadjuk el tanulónkat különösen, ha:

- mentális adottságai (tanulási készségek fejletlensége) okán a csoporttal való együtt haladás folyamatos támogatást, segítséget igényel;
- születési adottságok (testi fogyatékoság) miatt az iskolába járás, tanórákon való részvétele, a tanuláshoz szükséges információk, segédletek megszerzésében, biztosításában súlyosan akadályozott, korlátozott;
- a családi háttér szociális, szociokulturális, szocializációs nehézségei, az előzetes tanulmányok során megélt iskolai kudarcok ezt indokolják,
- fentiekkel is összefüggésben magatartási, beilleszkedési nehézségei, akadályozzák a szervezett tanulásban való részvételt;
- élethelyzete, életvezetési problémái segítségnyújtás nélkül előrevetítik a tanulási kudarcot.

A tanulási kudarcnak kitett tanulóinknál gyakran halmozódnak az okok, máskor az alapprobléma gondozatlansága, megoldatlansága generál újabb kudarciváltó helyzetet, állapotot.

A felzárkóztatást segítő tevékenységünk eredményességének feltétele, hogy

- pedagógusaink a nevelő-oktató munka folyamatába ágyazottan, folyamatosan, pedagógiai eszközként alkalmazzák a felzárkóztatás módszereit;
 - a kudarc elemektől függően differenciált legyen,
 - a probléma elfogadása, elfogadtatása
 - helyes önértékelés, önbecsülés alakítása
 - reális célok kitűzése, sok dicséret, sikerélményhez juttatás
- a tanulmányi munka közvetlen támogatását meghatározóan osztály szinten szervezze,
- biztosítson lehetőséget az egyéni problémák megoldására, az egyéni fejlődés, fejlesztés támogatására.

Alapelveinkből és az iskola sajátos helyzetéből – tagiskolák magas száma, területi különbségek, életkorban, céljaiban, érdekeiben, előképzettségben, motiváltságban eltérő összetétel - adódóan a felzárkóztatást az „elmaradás, lemaradás” okaival összefüggésben komplex feladatként tervezzük, szervezzük.

A tanulmányi munka közvetlen támogatását a **differenciálás módszerei** szolgálják. Az iskolánkba belépő tanulók – az előzetes tanulmányok beszámításától/beszámíthatóságától függően – különböző évfolyamokon kezdik meg, folytatják tanulmányainkat. A felzárkóztatás, tanulás-támogatás formái, a kudarcok megelőzésének módjai és módszerei eltérő súllyal érvényesülnek a belépés körülményeitől függően is.

Ennek legfontosabb elemei:

- Az **első alkalommal tanulói jogviszonyt létesítő tanulók** esetében már a jelentkezéskor, de legalább az első tanítási napokon (pl. osztályfőnöki óra keretében) informálódni kell a tanulástörténetről, a tanuló által benyújtott dokumentumok, a tanuló elmondása és irányított kérdések segítségével törekedni kell a korábbi tanulmányok megszakításának okait felderíteni.
- A **tanulmányok kezdeti időszakában** az osztályfőnök és a szaktanár is törekedjen megfigyelni a tanuló motivációját, tanuláshoz, tanáraihoz és társaihoz fűződő viszonyát, annak alakulását, igyekezzen megismerni tanulási szokásait, technikáit. Ez kifejezetten indokolt azokban az esetekben, amikor kevés információt kapunk a tanulótól az előző kudarcok mibenlétét illetően.
- **Minden szaktanár adott tanév első tanóráján minden évfolyamon, minden érintett osztályban**, ismertesse az adott tantárgy lehetséges tanulási technikáit, tanév közben folyamatosan informálódjon az alkalmazott tanulási módszerekről, tanácsaival segítse a tanulók tanulási tevékenységét (tanulás tanítása). Ezzel kiválthatjuk az esetlegesen régen is használatos, de már akkor sem túl hatékony módszereket, valamint megkönnyíthetjük a tananyag feldolgozását, a tanulói felkészülést, lerövidíthetjük az ehhez szükséges időt,

pozitív tanulási élményhez segíthetjük a tanulót, erősíthetjük bizalmát iskolánk és önmagunk iránt, csökkenthetjük a lemorzsolódást.

- Tudatosítsuk a tanulóknak, hogy a tananyagtartalmak és oktatási módszerek mára lényegesen megváltoztak és ez a tanulás módszereinek a megváltozását is kikényszerítette. Ami régen működött, ma már nem feltétlenül működik.
- Ha az **újjonnan érkező tanulók esetében** vélelmezünk valamilyen tanulási nehézséget vagy valamely szükséges kompetencia hiányát, fejlesztéssel, tanórai differenciálással, tanulópárok kialakításával, a tanuló otthoni felkészülésének irányításával és gyakori ellenőrzésével, kezdetben könnyebb feladatokkal, türelmi idő biztosításával, számonkérések átcsoportosításával, korrepetálással segíthetünk.
- Az új belépő és korábban tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatásában az osztályfőnök és az osztályban tanító tanárok szükség szerint együttműködnek.
- Az új belépő tanuló adott tantárgyból történő felzárkóztatásának kérdésköre teljes egészében **az érintett szaktanár hatáskörébe** tartozik.

A felnőttkori tanulási képességek működésére tekintettel feladatunk, hogy a tantárgyi tantervek helyi alkalmazása, adaptálása során csoportösszetételtől, egyéni céloktól, lehetőségektől, hozott tapasztalatoktól függően *differenciáltan* kezeljük a műveltség elvontabb elméleti és konkrétabb gyakorlati *szintjeinek egyensúlyát*, az elméleti és a gyakorlati gondolkodás közti átmenetek létrehozását.

Ennek megfelelően szükséges adaptálni a kerettanterv javasolt tevékenységformáit és a választható tartalmakat. Az ellenőrzési és értékelési rendszerünkben is fontos szempont a fentiek figyelembevétele.

10.4. Beilleszkedési, magatartási nehézséggel összefüggő pedagógiai tevékenység

A tudásszint mellett képet kell alkotni a felzárkózást, az együtt haladást akadályozó egyéb körülményekről is. Így különös figyelmet kell fordítani a *beilleszkedéssel kapcsolatos problémákra*, a megélt tanulási kudarcok feldolgozására, átvezetésére.

Mivel intézményünk működési területe több megyére kiterjedő, tanulóink életkori megoszlása, társadalmi munkamegosztásban elfoglalt helyzete változatos képet mutat, ezért szociális hátterük is igen eltérő. A felnőttoktatásban való részvétel tanulóink részéről önkéntes, tanulóink a tankötelezettségüknek már eleget tettek, többnyire dolgoznak, így a beilleszkedési, magatartási problémákkal küzdők száma alacsony.

A beilleszkedési, magatartási problémák nem megszokott jelenségei a felnőttek esti gimnáziumi képzésének. Azonban a tankötelezettség felső korhatárának csökkentése miatt számolhatunk a fiatalabb tanulók megjelenésével, akik közül – már életkorukból adódóan is -, nagyobb valószínűséggel kerülhetnek ki ilyen problémás tanulók.

A beilleszkedési, magatartási problémák megnyilvánulásának fontos jelzője lehet, hogy a tanuló kiszorul a korábbi informális csoportokból, romlik a megítélése az osztályban. A tanuló magatartásbeli problémái gyakran kompenzációként, pótcselekvésként jelennek meg az iskolában. Ez utóbbi gyakran okoz a diákokban konfliktust és kevésbé kontrollált viselkedéshez vezethet.

Minden felmérés, tanulmány megerősíti azt a szomorú tényt, hogy Magyarországon a tanulók szociális helyzete, háttere meghatározó iskolai tevékenységük, eredményeik szempontjából.

Iskolánk alapvető célja éppen e társadalmi szinten is jelentős problémákat okozó hátrányok ledolgozásának lehetőségét biztosítani a képzésben való részvétellel.

A tantárgyi tantervekben megjelenő célok, tartalmak, ismeretek, tevékenységek, ellenőrzési és értékelési rendszerünk, a személyiségfejlesztéssel, közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladataink során a kapcsolódó tevékenységek átfogóan, a hatásrendszer egészébe ágyazottan szolgálják az alábbi céljainkat:

- Alkalmat adjunk a *tanulók* életvitelének, társadalmi létformáiknak és a ***világban való tájékozottságuk továbbfejlesztésére.***
- Módot nyújtunk a tanulók személyiségének minél átfogóbb fejlesztésére, ***szocializálására.***

A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel, szociális hátrányokkal összefüggő pedagógiai tevékenység során a pedagógus, illetve a tanulótársak személyes példamutatását, a közösség erejét tekintjük meghatározónak.

A tanulási, magatartási és beilleszkedési problémák sok esetben eredményeznek konfliktus helyzeteket. A beilleszkedési, magatartási problémák megnyilvánulásának fontos jelzője lehet, hogy a tanuló kiszorul a korábbi informális csoportokból, romlik a megítélése az osztályban. A tanuló magatartásbeli problémái gyakran kompenzációként, pótcselekvésként jelennek meg az iskolában. Ez utóbbi gyakran okoz a diákokban konfliktust és kevésbé kontrollált viselkedéshez vezethet.

Az alábbi jelek utalhatnak a problémák léteire, felerősödésére:

- egyre gyakoribbá váló tanuló - tanuló vagy tanuló - osztály konfliktus
- tanuló – tanár konfliktus
- a tanuló érdeklődése csökken, esetleg meg is szűnik
- a tanórákon való közreműködés megtagadása
- romló tanulói teljesítmény
- mosdó gyakoribb látogatása
- hiányzás felszaporodása
- a tanuló befelé fordulása
- a tanuló agresszívvé válása

Sok esetben a teljesítménykényszer váltja ki a deviáns tanulói viselkedést. Ezeknek a magatartászavaroknak a felszínre jutása a meglévő értékek hangsúlyozásával és a kibontakozás

lehetőségének biztosításával (szereplés, szervezés, közösségi tevékenység) jó hatásfokkal elkerülhető, megakadályozható.

A megelőzésnek, mint segítő pedagógiai tevékenységnek fontos szerepe van a tinédzser korú tanulókkal történő foglalkozásban (a tankötelezettség alsó korhatárának leszállítása elviekben a fiatalabb korosztály megjelenését is lehetővé teszi iskoláinkban).

Ennek megfelelően:

- a szaktanároknak
 - A tanítási órán több lehetőséget kell biztosítaniuk a beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő tanulók szóbeli megnyilatkozására.
 - Az értékelés során hangsúlyozni kell a teljesítmény pozitív oldalát. Fontos, hogy a tanuló társaival együtt érezze, hogy munkájának van értelme, értéke. Ez sokat segíthet azoknak, akik csendesek, visszahúzódók, nehezen illeszkednek a közösségbe.
 - A csoportmunkák során kijelölhetjük őket a munka vezetésére, így szükségképpen megismerkednek mások véleményével, gondolataival. Ezzel befolyásolhatjuk a tanulók gondolkodásmódját és segíthetjük őket bizonyos magatartásformák elsajátításában is.
- Az osztályfőnök feladatai:
 - A szaktanárok segítségével ismerje fel a problémás tanulókat.
 - Törekedjen arra, hogy az iskolai közösségi élettel kapcsolatos tevékenységekbe bevonja ezeket a diákokat.
 - Folytasson egyéni beszélgetéseket az adott tanulóval, a közösséggel vagy annak egy részével, ezzel is segítséget adva a beilleszkedéshez.

11. A tanulók részvételi jogának gyakorlása az intézmény döntési folyamataiban

Gimnáziumunkban esti munkarendű felnőttoktatás folyik, ebből következően tanulóink felnőtt volta más megvilágításba helyezi a tanulók iskolai döntési folyamatokban történő joggyakorlásának kérdését:

- Diákjaink munkahelyi és sok esetben családi elfoglaltságaik miatt csak nagyon korlátozottan tudnak részt venni az iskolai közéletben.
- Hasonló okokból, valamint életkoruk és tapasztalataik alapján képesek javaslataik, észrevételeik, kéréseik megfogalmazására és benyújtására, ezért kevésbé igénylik az iskolai közélet hagyományos formációit. Természetesen, ilyen igény felmerülése esetén az intézmény teljes mértékben támogatja a tanulók törekvéseit.

Fontosnak tartjuk a tanulók érdekérvényesítési, véleményezési jogának tiszteletben tartását, ezért az alábbi elemeket építettük be Pedagógiai Programunkba:

1. Az iskola működését meghatározó dokumentumok nyilvánossága és elérhetősége nem korlátozott.
2. Tanulók tájékoztatása az iskola működéséről, szabályozóiról, a törvényben előírt módon és formában rendre megtörténik.
3. Az intézmény vezetősége, a tagintézmények vezetői és szaktanárai az éves munkatervekben meghatározzák fogadóóráikat, amikor tanítási időn kívül az intézményben tartózkodnak és elérhetők a tanulók és más személyek számára.
4. Az intézmény honlapja a nem iskolahasználók számára is elérhetővé teszi a dokumentumokat, a Fenntartó és az iskolavezetés elérhetőségeit, felkínálja a direkt kapcsolat felvételének lehetőségét.
5. A tagintézmények pedagógusai nyitottak a tanulók megkereséseire.
6. A tanulók érdekérvényesítő és önszerveződési törekvéseit az iskolai dokumentumok nem tiltják, azt az intézmény a jövőben sem kívánja korlátozni.
7. Az iskola igazgatója minden – a diákságot érintő – ügyben lehetővé teszi, hogy a diákokat érintő fontos döntéseket hozó tantestületi értekezleteken a diákok képviselői jelen lehessenek és véleményüket elmondhassák.
8. A tagintézmény vezetőjének kötelessége a tanulói megkeresés ügyében annak jellegétől függően saját hatáskörben eljárnia, vagy az iskolavezetés intézkedését kérnie.

12. A szülő, a tanuló, a pedagógus intézményi partneri kapcsolattartásának rendje

Gimnáziumunk felnőttoktatással foglalkozó intézmény. Tanulóink - kevés kivételtől eltekintve-, már nem tanköteles, hanem nagykorú személyek, akik saját jogon intézhetik iskolai ügyeiket.

A tankötelezettség felső korhatárának csökkentése miatt valószínűsíthető, hogy a jövőben emelkedni fog kiskorú tanulóink száma. Ebben az esetben a tanuló helyett a Szülő (gyám) jogosult eljárni. Az iskola és a Szülő közötti együttműködési kötelezettség teljesítésénél figyelembe kell venni a titoktartási kötelezettségről szóló törvényi előírásokat. E törvény ismeretét és betartását minden dolgozónktól megköveteljük.

A nevelők tájékoztatása az iskola eseményeiről a tagintézmény-vezető feladata, a tanulók az iskola egészének életéről, az iskolai munkatervről, az aktuális feladatokról az iskola épületében elhelyezett hirdetőtáblákon keresztül, az osztályfőnöki órákon kapnak megfelelő tájékoztatást.

A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéb haladásáról a szaktanárok folyamatosan tájékoztatják.

A tanulók egyéni haladásával kapcsolatos tájékoztatásra az alábbi fórumok szolgálnak:

- Fogadóórák
- Írásbeli tájékoztatók (félévi, év végi bizonyítványok, tanulmányok alatti vizsgákról hozott igazgatói határozatok)

A tanulók haladásáról, félévi, év végi eredményeiről a tanuló és kiskorú tanuló esetében a szülő kötelező tájékoztatását a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 64.§ (1); 74.§ (1) és a 2011. évi CXCV törvény 54.§ (1) írja elő.

A fogadóórák idejét az iskolai Munkaterv évenként tartalmazza.

13. A tanulmányok alatti vizsgák szabályai

A tanulmányok alatti vizsgák eljárásrendjét a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet szabályozza, a benne foglaltak betartása a tagintézmények vezetői és a vizsgáztatásban közreműködő pedagógusok számára kötelező.

A tanulmányok alatti vizsgákat a mindenkori jogszabályi előírások szerint kell megszervezni és lebonyolítani (lásd hivatkozott EMMI rendelet 64 – 78. §).

Jelen vizsgaszabályzat az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgákra vonatkozik.

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- aki osztályozó vizsgára jelentkezik,
- aki a nevelőtestület határozata értelmében osztályozó vizsgát tehet,
- aki a nevelőtestület határozata értelmében javítóvizsgát tehet,
- aki a felvételi határozata értelmében különbözeti vizsgát tehet.

Kiterjed továbbá más intézmények olyan tanulóira

- akik átvételüket vagy felvételüket kérik az intézménybe, és ennek feltételeként az intézmény igazgatója/ tagintézmény-vezető vizsga letételét írja elő.
- Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira.

Az intézményünkben alkalmazott tanulmányok alatti vizsgák:

- **különbözeti vizsga**, a magasabb évfolyamra belépő tanulók számára, a tantárgyi vagy tananyagbeli eltérések esetén. A különbözeti vizsga a tanév során bármikor megszervezhető a tagiskolák és jelentkezők sajátosságainak megfelelően, de általában az első félév végéig teljesítendő. A különbözeti vizsga tantárgyainak körét a tantervi dichotómia szerint érvényes helyi tanterv tantárgyi struktúrája figyelembe vételével kell meghatározni.
- **osztályozó vizsgát** kell tennie annak, aki:
 - mulasztásai miatt félévkor vagy év végén nem osztályozható, nem teljesítette az előírt minimális követelményeket. A mulasztások miatt előreláthatólag osztályozhatatlan tanulót erről félévkor decemberben, év végén májusban írásban értesíteni kell. Ezt a részt előre hoztam, mert így lesz a többi értelmes.
 - középiskolai tanulmányainak befejezése előtt előrehozott érettségi vizsgát kíván tenni idegen nyelvből.

Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet kimondja:

9.§ (3) „Előrehozott érettségi vizsga a tanulói jogviszony fennállása alatt, az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt egyes érettségi vizsgatárgyból első alkalommal letett érettségi vizsga, amely letehető

a) a 12. § (1) bekezdésében meghatározott idegen nyelvekből, informatikából a középiskolai tanulmányok teljes befejezését megelőző második tanév május-júniusi vizsgaidőszakában, valamint az azt követő vizsgaidőszakokban, továbbá

b) olyan érettségi vizsgatárgyból, amelyeknél a tanuló számára az adott vizsgatárgy vizsgájára való jelentkezés feltételeinek teljesítéséhez szükséges tantárgy, tantárgyak tanítása a középiskola helyi tanterve szerint a középiskolai tanulmányok befejezését megelőző tanévek valamelyikében lezárul, először a középiskolai tanulmányok teljes befejezését megelőző második tanév május-júniusi vizsgaidőszakában, valamint az azt követő vizsgaidőszakokban.”

Továbbá:

12. § (1) „Érettségi vizsga a tanulói jogviszony keretében, az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt abból a vizsgatárgyból tehető, amelynek a helyi tantervben a jelentkező számára az adott tantárgyra vonatkozóan meghatározott követelményeit az érettségi vizsgára jelentkező teljesítette, tudását osztályzattal értékelték, és ezt bizonyítvánnyal igazolni tudja.”

- **javító vizsgát** tehet augusztusban az a tanuló, aki az évfolyamra megállapított követelményeket legfeljebb 3 tárgyból nem teljesítette, azaz év végi osztályzata elégtelen,
- **pótló vizsgát** tehet a tanuló
 - az igazgató által meghatározott vizsganapon, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné.

Tagintézményeinkben **felvételi vizsgát** nem tartunk.

Általános rendelkezések:

- **A szabályozás minden tagintézményre vonatkozik.**
- A tanulmányok alatti vizsga reggel nyolc óra előtt is elkezdhető és tizennyolc óra után is tarthat. A húsz óra utáni vizsgáztatás azonban kerülendő.
- Ha a tanuló a tanórai foglalkozások több mint ötven százalékáról távol maradt, félévkor és év végén minden esetben osztályozó vizsgán köteles számot adni tudásáról. Az osztályozó vizsga alól felmentés nem adható.
- A vizsgákra a tanuló – a szaktanárok segítségével, iránymutatásaik alapján – főként egyénileg készül fel, ezzel kapcsolatban az intézményt semmiféle feladat és felelősség nem terheli.
- Hivatkozással a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 65.§ (6)-re, amely kimondja, hogy: *„A középiskolában, olyan tantárgyból, amely követelményeinek teljesítésével a helyi tanterv alapján valamely vizsgatárgyból a tanuló érettségi vizsga letételére való jogosultságot szerezhet, a tanulmányok alatti vizsgán minden évfolyamon kötelező követelmény a minimum hatvanperces, az adott tanév helyi tantervének legfontosabb tanulmányi követelményeit magában foglaló írásbeli vizsgarész, valamint a szóbeli vizsgarész sikeres teljesítése.”*-, valamennyi tanulmányok alatti vizsga szóbeli és írásbeli részeket is tartalmaz.
- A tanulmányok alatti vizsgák szervezése a fentiekben hivatkozott EMMI rendelet és az iskola Pedagógiai programjában foglaltak szerint történik.
- A vizsgabizottság a vizsga letétele után értékeli a tanuló teljesítményét.
- A vizsgákról jegyzőkönyv készül.
- A vizsga az eredmény kihirdetésével és szabályszerű dokumentálásával zárul.
- A vizsgán megszerzett osztályzatokat a tanuló törzslapjába és bizonyítványába a megfelelő záradékkal együtt be kell jegyezni.

Intézményi sajátosságok:

- A tanulmányok alatti vizsgák tagintézményenként kerülnek megszervezésre.
- A tanulmányok alatti vizsgák megszervezése és lebonyolítása a tagintézmény-vezető feladata, akinek kötelessége a jogszabályoknak és az igazgatói utasításoknak megfelelően eljárni.
- A mulasztásos osztályozó vizsgákról a tagintézmény vezetője a munkatervben rögzített határidőre összesítő jelentést küld az igazgatónak.
- Az osztályozó vizsgák szervezéséről a jogszabályok szerint előírt esetekben az igazgató értesíti az illetékes hatóságokat.
- A tanulmányok alatti vizsgákra a tanulóknak a Házirendben foglaltak szerint be kell jelentkezniük.

A tanulmányok alatti vizsgák értékelésének elvei

1. A javító, illetve pótló vizsgák

- A javítóvizsga tananyaga megegyezik annak a tanévnek a tananyagával, amelyiknek a végén a tanuló elégtelen osztályzatot szerzett.
- A kérdező tanár lehetőleg az legyen, aki az adott tantárgyból a tanulót tanította.
- A tanulmányok alatti vizsgák tartalmát a helyi tantervben megfogalmazott tananyagtartalmak, valamint a továbbhaladási feltételek alapján, a központilag kiadott tantárgyi vizsga témakörökre és tételsorokra vonatkozó javaslatok figyelembevételével, a vizsgáztató szaktanár dönti el. **A vizsga részei minden esetben írásbeli és szóbeli, ettől eltérni nem lehet** (lásd fentebb hivatkozott EMMI rendelet).
- Minden tanév végén – a tagintézmény munkatervében meghatározott időpontig - nyilvánosságra kell hozni a javítóvizsgák tematikáját, tételsorát minden évfolyamon és minden osztályban. Ez a szaktanár felelőssége. Az írásbeli vizsgák dolgozatait és a szóbeli tételsorokat a szaktanár állítja össze, az intézmény igazgatója vagy az általa megbízott személy (tagintézmény-vezető) hagyja jóvá. Az írásbeli feladatlapok a vizsgák megkezdéséig titkosak. Az írásbeli feladatlapokat minden alkalommal módosítani kell, a szóbeli tételeket a tapasztalatoknak megfelelően.
- A kérdéseket, feladatokat az adott évfolyam tananyagának Helyi Tantervben meghatározott követelményeiből kell összeállítani.
- A tanulói teljesítményt a Helyi tanterv szerint kell minősíteni.

2. Osztályozó, illetve különbözeti vizsgák

- Tananyaga, követelménye megegyezik annak a tanévnek a tananyagával és követelményeivel, amelyiknek teljesítése mulasztás miatt nem sikerült vagy annak az évfolyamnak a Helyi Tantervben megfogalmazott követelményeivel, amelyik évfolyamból a tanulót osztályozó vizsgára utasították vagy amelyik évfolyamra vonatkozóan az intézmény igazgatója a tanuló számára különbözeti vizsga letételét írta elő.

- A kérdező tanár lehetőleg az legyen, aki a tanulót az adott tantárgyból tanította.
- Minden tanév október 1-ig kell nyilvánosságra hozni az osztályozó és különbözeti vizsgák tematikáját, tételsorát minden évfolyamon és minden osztályban. Ez a szaktanár felelőssége. Az írásbeli vizsgák dolgozatait és a szóbeli tételsorokat a szaktanár állítja össze, az intézmény igazgatója vagy az általa megbízott személy (tagintézmény-vezető) hagyja jóvá. Az írásbeli feladatlapok a vizsgák megkezdéséig titkosak. Az írásbeli feladatlapokat minden alkalommal módosítani kell, a szóbeli tételeket a tapasztalatoknak megfelelően.
- A kérdéseket, feladatokat az adott évfolyam tananyagának Helyi Tantervben meghatározott követelményeiből kell összeállítani.
- A tanulói teljesítményt a Helyi tanterv szerint kell minősíteni.

14. A tanulói jogviszony létesítésének helyi szabályai

A tanuló közép fokú iskolában attól a tanévtől kezdve folytathatja a tanulmányait felnőttoktatás keretében, amelyben a tizenhatodik életévét betölti

Felvételi vizsga nincs.

20/2012. EMMI 143. § (4) „*A felnőttoktatást folytató nevelési-oktatási intézménybe történő beiratkozáshoz be kell mutatni a jelentkező nevére kiállított személyazonosságot igazoló hatósági igazolványokat, valamint a jelentkező által elvégzett iskolai évfolyamokról kiállított bizonyítványt.*”

14.1. A tanulók felvételének elvei, kritériumai

A belépés feltétele a sikeresen elvégzett évfolyamok bizonyítvánnyal történő igazolása. A képzésbe bármely évfolyamon belépni szándékozó jelentkező tanulmányait meglévő bizonyítványai alapján beszámítjuk.

- A felvett tanulók beiratkozására a tagintézmények által meghatározott, előzőleg nyilvánosságra hozott időpontokban van mód (június, augusztus).
- A felvételi kérelemről az igazgató / tagintézmény-vezető határozatot hoz.
- A felvételi kérelem elutasítása esetén a fenntartóhoz benyújtott fellebbezés lehetőségével lehet élni.

Más iskolából érkező tanulónak az adott évfolyam képzési sajátosságainak megfelelő tantárgyból, illetve a tantervi anyag időarányos részéből szükség szerint különbözeti vizsgát kell tennie az iskola igazgatója által meghatározott határidőn belül, az iskola Pedagógiai Programjában szabályozott módon. (lásd: *Tanulmányok alatti vizsgák szabályai*)

- A felvételi (átvételi) kérelem elbírálása során a tanuló által benyújtott dokumentumokból azt kell megállapítani, hogy a Balassi Bálint Gimnázium Helyi Tantervében az adott évfolyamokra meghatározott tantárgyi követelmények megfelelő teljesítését tudja-e a tanuló hitelt érdemlően igazolni.

- Az igazgató engedélyezheti a szükséges vizsgák egyidejű előírása mellett a tanulmányokba történő becsatlakozást az adott évfolyamon. A felvételi kérelem tárgyában az igazgató minden esetben Határozatot hoz.

14.2. Felvétel a 4 évfolyamos gimnáziumi képzésre, előzetes tanulmányok beszámítása

1. A Balassi Bálint Gimnázium bármely évfolyamára alapesetben a már **nem tanköteles tanuló** vehető fel, tehát az, **aki a tanév kezdetéig betölti tizenhatodik életévét**. A tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti.

Igazgatói engedéllyel, indokolt esetben a Nkt. 60. §. (3) bekezdése alapján felvehető olyan tanuló is, aki az adott tanévben tölti be tizenhatodik életévét. Természetesen ők az **adott tanév végéig tankötelesek** [Nkt. 45.§. (3)], azaz különleges eljárással kezelendők! (pl. KIR-ben is tankötelezettséget teljesítőként, tanköteles korúként rögzítendők!)

2. Nem létesíthető jogviszony olyan tanulóval, aki bizonyítványa szerint befejezte középiskolai tanulmányait, **azaz záradéka szerint „érettségi vizsgát tehet”!** (Függetlenül attól, hogy azt megkezdte-e vagy nem, és azon esetleg megbukott!)
3. Alapesetben **a tanulót abba az évfolyamba kell besorolni, amelybe hozott bizonyítványa alapján léphet!**

Más iskolából érkező tanulónak az adott évfolyam képzési sajátosságainak megfelelő tantárgyból, ill. a tantervi anyag időarányos részéből, **szükség szerint különbözet vizsgát kell tennie** az iskola igazgatója által meghatározott határidőn belül, az iskola pedagógiai programjában szabályozott módon (lásd: ped. pr. tanulmányok alatti vizsgák).

A tanuló bizonyítványában ellenőrizni kell, tanult-e minden nálunk előírt gimnáziumi tantárgyat, s hány évfolyamon, milyen óraszámban tanulta. (Általában vizsgálandó a biológia, fizika, földrajz, kémia, idegen nyelv tantárgy.) A mindenkori különbözeti vizsgák tantárgyait a tantárgyi dichotómia szerint kell meghatározni.

4. A felvételi kérelem (jelentkezési lap) benyújtását követően, az igazgató/tagintézményvezető a jelentkezőt kérelmére felveszi az intézménybe és erről a döntéséről határozatot hoz. Felvételi határozat mindig születik, abban az esetben is, ha a tanulónak nincs különbözeti vizsga kötelezettség előírva.

9. évfolyamra vehető fel:

- a nyolc általánost végzett tanuló,
- a tanfolyami formában megszerzett OKJ-s bizonyítvánnyal rendelkező tanuló (ez nem iskolarendszerű képzés)

- régi típusú szakmunkás végbizonyítvánnyal rendelkező tanuló, amennyiben évközi bizonyítványokat nem tud felmutatni
- a 2 éves régi típusú szakiskolai bizonyítvánnyal rendelkező (pl.: gyors-és gépiró, egészségügyi stb.), amennyiben csak az első évről rendelkezik bizonyítvánnyal
- régi (2+2) rendszerű szakiskolai bizonyítvánnyal rendelkező, amennyiben csak a 3.-4. évről (szakmai képzés) tud bizonyítványt felmutatni
- új rendszerű (2016/2017-től kezdődő) szakiskolai képzésben részt vevő, bármelyik évfolyamot is végezte el (jogsabályi előírás, hogy ez az iskolatípus csak SNI-t fogad)

A 10. évfolyamra javasoljuk felvenni (9. évfolyam beszámításával):

- régi típusú szakmunkástanulói bizonyítvánnyal rendelkező, amennyiben az I. vagy I.-II. tanéve van meg (III. hiányzik). Szükség esetén különbözeti vizsga előírásával.
- a 2 éves régi típusú szakiskolát (pl.: gyors-és gépiró, egészségügyi stb.), végzeteket, amennyiben mindkét évet sikeresen teljesítették. Szükség esetén a nem tanult tantárgyakból különbözeti vizsga előírásával.

11. évfolyamra felvehető (9. és 10. évfolyamok beszámításával):

- a hagyományos 3 éves szakmunkásképző mindhárom évfolyamát, valamint a 2+2 típusú szakiskola 1.-2. évfolyamát (közismereti rész) végzetek. Szükség esetén a nem tanult tantárgyakból különbözeti vizsga előírásával.
- az új típusú 3+2 éves szakközépiskola (2016. szept. 1-én induló intézménytípus = 3 évfolyam szakmai képzés + 2 érettségire felkészítő évfolyam), azaz 1-3 közismereti, szakmai elméleti és gyakorlati oktatást magában foglaló évfolyamát végzetek. Szükség esetén a nem tanult tantárgyakból **különbözeti vizsga** előírásával. Túl sok különbözeti vizsga esetén a tanuló kérheti a 10. évfolyamra való felvételét is.

12. évfolyamra vehető fel:

- Gimnáziumban vagy Szakgimnáziumban sikeresen elvégzett 11. évfolyammal. Szükség esetén a nem tanult tantárgyakból különbözeti vizsga előírásával.
- A tanulmányaikat **gimnáziumban, régi típusú szakközépiskolában** megszakítók az iskolánkban az utolsó sikeresen elvégzett évfolyamot követő évfolyamon folytathatják tanulmányaikat, tantárgyi eltérés esetén **különbözeti vizsga** letételével.
- **Új típusú szakgimnáziumból** érkezők elvben az utolsó sikeresen elvégzett évfolyamot követő évfolyamon folytathatják tanulmányaikat, tantárgyi eltérés esetén **különbözeti vizsga** letételével.

Egyéni elbírálás minden esetben lehetséges.

- A jelentkező kérelmére, elsősorban a hosszabb időkihagyással, intézménytípus váltással folytatni kívánt tanulmányok esetén mód van a fentieknél **alacsonyabb évfolyamra való belépésre**. (pl. a 9. évfolyamra is kérheti felvételét a hagyományos 2-3-4 éves szakmunkásképzőt végzett, vagy az új 3 éves szakközépiskolát befejező tanuló)

Nkt. 57.§(1: Középfokú iskolai tanulmányok folytatása esetén a sikeresen teljesített kilencedik évfolyam megismétlését az iskola igazgatója a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal akkor engedélyezheti, ha arra a gimnáziumi nevelés-oktatásba vagy az iskolai rendszerű szakképzésbe történő bekapcsolódás vagy másik szakképesítés megszerzésére irányuló tanulmányok folytatása vagy másik tanulmányi terület választása miatt van szükség.

5. Az előző tanulmányok beszámítása:

- A tanfolyamon szerzett szakképesítés (ahol csak szakmát tanult!) nem számítható be!
- Művészeti ismereteknek bármilyen művészeti tárgy elfogadható (Rajz és vizuális kultúra, Művészetek, Rajz és műalkotások elemzése, Tánc és dráma) (Kifutó rendszerben 2020.09.01.).
- Digitális kultúra tantárgy esetében az Informatika, illetve az Informatikai ismeretek tantárgy fogadható el. (felmenő rendszerben)
- Anyanyelv tantárgynak elfogadható a Kommunikáció tantárgy
- Természettudományok tantárgynak (11.évfolyam) a Komplex természettudomány tantárgy
- A szakgimnáziumban tanult Komplex természettudomány tantárgy elfogadható 9. és 10. évfolyamon a fizika, biológia, kémia, földrajz tantárgyakhoz. Ez a beszámítás csak akkor lehetséges, ha a tanuló bizonyítványában részletezve van, mit és hány órában tanult komplex természettudomány alatt. Hiányzó tananyagtartalom vagy óraszámbeli eltérés esetén különbözeti vizsgát kell előírni.

A különbözeti vizsgákat - a tanulmányok alatti vizsgákra vonatkozó jogszabályok szerint - meg kell szervezni az első félév végéig. Halasztás csak indokolt esetben, benyújtott kérvény és igazgatói határozat alapján adható, ezt dokumentálni kell.

- A tanulmányok lerövidítésének biztosítása ellenkezik a Balassi Bálint Gimnázium nevelési programjában megfogalmazott alapelvekkel, amelyek azt a kiemelt célt kívánják megvalósítani, hogy a felnőttoktatásban résztvevő tanulók az érettségi bizonyítvány megszerzésén túl olyan tudásanyagot sajátítsanak el, amely versenyképessé teszi őket a munkaerőpiacon. Az intézmény helyi tanterve alapján folytatott képzés biztosítja azoknak a kompetenciáknak az elsajátítását, amelyekkel a tanulók képessé válnak a folyamatos továbblépésre, az élethosszig tartó tanulásra. Mindez kizárólag a tanulók tanórákon történő részvételével, a tananyag intézményi keretek közötti elsajátításával biztosíthatók, a tanulmányok lerövidítésével nem.

6. Tantárgyi felmentések

Ezeket a tanulónak kérnie kell formanyomtatvány kitöltésével megadott határidőig!

- A korábban teljesített tantárgyi érettségikről (előrehozott érettségi) a benyújtott törzslapkiadvonat alapján a tanuló kérésére az igazgató (SZMSZ felhatalmazása szerint a tagintézmény-vezető) az adott tárgy tanulása és értékelése alól a tanulót mentesíti.
- Szakértői vélemény alapján kéri a felmentését a tanuló. A beküldött kérvény és szakértői vélemény alapján az igazgató erről határozatot hoz. Ez a felmentés nem a tanórák látogatása alól mentesíti a tanulót, csak az értékelés alól! Mindig vizsgálendő a szakértői dokumentum tartalma, érvényessége.

15. A magasabb évfolyamba lépés feltételei

- Az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről.
- A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette.

A tanuló az iskola valamennyi képzési formájában a magasabb évfolyamra akkor léphet, ha a Helyi Tantervben „A továbbhaladás feltételei” című fejezetekben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon minden tantárgyból teljesítette.

A követelmények teljesítését a nevelők a tanulók év közbeni tanulmányi munkája, illetve érdemjegyei alapján bírálják el.

*Minden évfolyamon minden tantárgyból az „**elégséges**” év végi osztályzatot kell megszereznie a tanulónak a továbbhaladáshoz.*

Ha a tanuló **független vizsgabizottság** előtt vagy **vendégtanulóként** ad számot tudásáról, a vizsgáztató intézmény a tanuló osztályzatáról a törzslapon történő bejegyzés céljából három napon belül írásban értesíti azt az iskolát, amelyikkel a tanuló tanulói jogviszonyban áll. A tanuló magasabb évfolyamra lépéséről – figyelembe véve a független vizsgabizottság által adott vagy a vendégtanulóként szerzett osztályzatot – az az iskola dönt, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll.

Ha a tanuló valamely tantárgyból **előrehozott érettségi vizsgát tett**, ezáltal az adott tantárgy tanulmányi követelményeit teljesítette.

Ebben az esetben a tanuló bizonyítványát és törzslapját el kell látni az ezt tanúsító megfelelő záradékkal. Előrehozott érettségi vizsga az egyes vizsgatárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, a középiskolai tanulmányok teljes befejezése előtt, egyes vizsgatárgyból, első alkalommal tett érettségi vizsga.

Amennyiben a tanuló teljesíti az adott évfolyam továbbhaladási feltételeit is (legalább elégséges osztályzatot szerez az évfolyam többi tantárgyából), felsőbb osztályba léphet. Abban az esetben, ha olyan tantárgyból tette le a tanuló az előrehozott érettségi vizsgát, mely része az adott felsőbb évfolyam tematikájának, a tanuló mentesül a tanórák látogatása és az értékelés alól. Bizonyítványát, törzslapját ezen az évfolyamon is megfelelően záradékolni kell. Gimnáziumi tanulmányainak sikeres végeztével a tanuló rendes érettségi vizsgára jelentkezhet. Korábban teljesített előrehozott érettségi vizsgájának törzslapki vonatát ebben az eljárásban, az érettségi vizsgaszabályzatban foglaltak szerint csatolhatja a jelentkezéséhez.

- A tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti
 - az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,
 - a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

A köznevelésben nem nappali tagozaton tanuló személyek vizsgálatát a kérelmező lakóhelye szerinti Pedagógiai Szakszolgálat végzi, érzékszervi fogyatékosság vagy mozgáskorlátozottság esetén pedig a szakterület specifikus országos tagintézmény. (15/2013. évi EMMI rendelet)

- Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha
 - felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól,
 - engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
 - a tanuló a tanórai foglalkozások több mint ötven százalékáról távol maradt, félévkor és év végén minden esetben osztályozó vizsgán köteles számot adni tudásáról. Az osztályozó vizsga alól felmentés nem adható.
- Javítóvizsgát tehet a tanuló, ha
 - a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból – elégtelen osztályzatot kapott
 - az osztályozó/különbözeti vizsgáról felróható okból elkésik, távol marad vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.

- Pótló vizsgát tehet a tanuló
 - az igazgató által meghatározott vizsganapon, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné.

A tanuló tantárgyi értékeléséről, félévi és év végi osztályzatáról a tantárgyat tanító pedagógus dönt, de az osztályzatnak tükröznie kell a tanuló teljesítményét, és szinkronban kell lennie az osztályozó naplóba beírt évközi érdemjegyekkel.

Amennyiben a szaktanár által javasolt osztályzat a diák kárára jelentősen (0,75 tizeddel) eltér az év közben adott érdemjegyek átlagától, azt a szaktanárnak jeleznie kell a konferencián. Ha a tanuló osztályát tanító tanárok közössége az indoklást nem tartja elfogadhatónak, a szaktanár által javasolt osztályzatot a diák javára megváltoztathatja.

A tanuló magasabb évfolyamra lépéséről az osztályát *tanító tanárok közössége* dönt. Amennyiben a tanuló nem írta meg a pedagógiai programban előírt számú témazáró dolgozatot vagy nem rendelkezik a minimálisan előírt számú érdemjeggyel, akkor az adott tantárgyból nem osztályozható.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 143.§ (10) értelmében, ha a tanuló a tanórai foglalkozások több mint ötven százalékáról távol maradt, félévkor és év végén minden esetben osztályozó vizsgán köteles számot adni tudásáról. Az osztályozó vizsga alól felmentés nem adható.

16. Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje

16.1. A tanév során alkalmazható számonkérések formái

- Tanulók évközi haladását mérő eszközök:
 - szóbeli feleletek: előzetes bejelentése nem kötelező, bár célszerű
 - kisebb tanítási egységek (tanórák) tananyagtartalmát számonkérő írásbeli dolgozatok (röpdolgozat)
 - fejezeteket, témaköröket lezáró írásbeli dolgozatok (témazáró dolgozat):
 - bejelentése legalább egy héttel az íratás előtt történjen meg
 - osztályszintű
- Tanulmányok alatti vizsgák (lebonyolításukat a Nevelési Program külön szabályozza):
 - különbözeti vizsgák, osztályozó vizsgák, javító- és pótló vizsgák

16.2. Évközi írásbeli dolgozatok

- Az írásbeli dolgozatok tervezett időpontját – a rövid írásbeli felelet kivételével – legkésőbb egy héttel előbb közölni kell a tanulókkal.
- Az írásbeli felelet vagy dolgozat írása történhet dolgozatfüzetbe, előre nyomtatott feladatlapon, vagy különálló lapon.
- Az írásbeli feladatokat a tanulók megkaphatják: írott formában, a táblára felírva, diktálás útján, kivetített formában, a feladatgyűjteményből kijelölve.
- Az írásbeli dolgozatokat – a rövid írásbeli felelet kivételével – egy évig meg kell őrizni.
- A tanulócsoporthat teljesítményét szóban értékeljük. Az egyéni észrevételeket a dolgozatra írásban rögzítjük, az esetleges problémákat személyesen beszéljük meg.

Korlátozások:

- Egy napon lehetőség szerint csak három témazáró dolgozat íratható.
- A témazáró dolgozatokat *legalább egy héttel korábban be kell jelentenie* a szaktanárnak.
- Ha a tanuló az írásbeli számonkérést megelőzően, témazáró dolgozat esetén hosszabb ideig hiányzott, és hiányzásait még nem tudta bepótolni, avagy az előző tanórán nem volt jelen, felmentést kaphat, feltéve, ha az ilyen irányú szándékát a tanóra elején, a feladatki jelölés előtt bejelenti. A pótlás időpontját a szaktanár határozza meg.

Súly a tanulók értékelésében:

Törekednünk kell az írásbeli és a szóbeli beszámoltatások helyes arányainak kialakítására. A szóbeli és a rövid írásbeli felelet a félévi és év végi jegyek kialakításakor azonos súllyal esnek latba. A témazáró dolgozatra kapott érdemjegyet a félévi illetve év végi osztályzat kialakításánál súlyozottan számítjuk be.

Adminisztráció:

A témazáró dolgozatok érdemjegyét piros színű tintával kell a naplóba bejegyezni.

A dolgozatokat, írásbeli feleleteket 10 napon belül – a szaktanár hosszabb távollétét kivéve - kijavítva értékelni kell, azokat megtekintésre a tanulónak át kell adni.

Megtekintés után a tanuló visszaadja a dolgozatokat, amiket a szaktanár egy évig megőriz.

A szaktanárnak joga, de nem kötelessége az elmaradt témazáró dolgozatokat bepótoltatni, ugyanakkor a tanulói teljesítmény félévi, évvégi értékeléséhez szükséges érdemjegyek megszerzésének lehetőségét biztosítani kell a tanulók számára.

A kapott érdemjegyekről *a tanulókat tájékoztatni kell.*

Az egyes tantárgyakból az éves / féléves érdemjegyek általa tervezett, megkívánt számát a tantárgy jellegének megfelelően a szaktanár állapítja meg a **Nevelési Program 17.** pontjának figyelembevételével és ezt a tanulókkal a tanév elején közli.

Nem minősíthető osztályozhatatlannak az a tanuló, aki a nagyobb tanítási egységet, fejezetet lezáró dolgozatokból a Nevelési Program 17. pontjában meghatározott minimális számú érdemjeggyel rendelkezik félévente.

Év végén az egész éves teljesítményt kell értékelni.

Amennyiben a minimális elvárt jegy száma kevesebb, mint a szaktanár által a tanév elején az érdemjegyek számáról közölt elvárás, úgy a végső osztályzat indokolt módon lefelé eltérhet a számított jegyek átlagától. A kellő számú érdemjegy hiányának a naplóból egyértelműen ki kell derülnie.

16.3. A tanulók teljesítményének értékelésével összefüggő egyéb szabályok

- A tantárgyi követelményeket (a NAT, a választott kerettanterv, az érettségi vizsga követelményei alapján elkészített) Helyi Tanterv határozza meg.
- Csak az iskola Pedagógiai Programjában (Helyi Tanterv) elfogadott tananyagot lehet megkövetelni.
- Szóbeli és írásbeli számonkéréseket csak a tanóra – tanulmányok alatti szervezett vizsga - keretében lehet lebonyolítani.
- Az érdemjegyeket három tanítási napon belül be kell vezetni az osztálynaplóba.
- Ha a tantárgy oktatása félévkor fejeződik be, a tanuló osztályzatát az év végi bizonyítványban is fel kell tüntetni.
- A szaktanár a szóbeli feleletekre, beadott munkákra, portfóliókra, projektmunkára, szorgalmi feladatokra adott érdemjegyek megkülönböztetésére – belátása szerint -, a zöld színt használhatja. (alap esetben kékkel/feketével írjuk)
- Érdemjegyeket kizárólag a következő színekkel lehet a naplóba bevezetni: piros, kék/fekete, zöld.
- A haladási naplóba a szaktanárok kizárólag kék/fekete színnel írhatják a bejegyzéseket.
- A pedagógus a tanuló órai munkáját is értékelheti érdemjeggyel. Ezt az érdemjegyet kék (vagy zöld) színű tintával kell bevezetni az osztálynaplóba.
- A pedagógus a házi feladatokat és az otthoni elkészítésre előzetesen kiadott, beadási határidőhöz kötött, kötelezően elkészítendő feladatokat („beadandók”: esszék, értekezések, fordítási feladatok, számolási feladatok, prezentációk, internetes anyaggyűjtések, topográfiai feladatok, rajzok, kutató munka stb.) 1-5 érdemjeggyel értékeli.
- A házi feladat és a kötelezően elkészítendő feladatok el nem készítését a szaktanár elégtelen érdemjeggyel minősítheti, amennyiben az erre vonatkozó tájékoztatást a tanév elején – vagy a feladat kitűzésekor -, a tanulóknak megadta.
- Az osztályozó részbe csak érdemjegyek írhatók, egyéb jelek (pl. kihúzás, + -) nem.
- Önmagában a felszerelés hiányáért elégtelen nem adható.
- Érdemjegy nem lehet a fegyelmezés eszköze.

- Önmagában a késésért, hiányzásért elégtelen nem adható. De a hiányzás nem jelenthet kibúvót a feladatok teljesítése alól, a pótlásról gondoskodni kell.
- Indokolt esetben (igazolt hiányzás, élethelyzet stb.) a szaktanárnak haladékokat kell adnia egy feladat teljesítésére.
- A szaktanár félévkor és a tanév végén a tanuló teljesítményét tantárgyanként, 1-5-ig számokkal értékeli.
- Év végén az egész éves teljesítményt kell értékelni.
- Szöveges értékelést nem alkalmazunk.
- Tört érdemjegyek nem adhatók (3/4, stb.)
- A tanulók magatartását és szorgalmát nem értékeljük.
- Ellenőrző könyvet nem használunk.

16.4. Tanulmányi munka értékeléséhez szükséges érdemjegyek száma

A tanév sikeres befejezésének feltétele a szaktanár által meghatározott számú évközi érdemjegy megszerzése. Az évközi érdemjegy származhat:

- előre bejelentett időpontokban megírt dolgozatokból, feleletekből, beszámolókból
- a szaktanár által kijelölt témájú és tartalmú házi dolgozatokból,
- az órai munkára adott érdemjegyekből.

A pontos tantárgyi követelményeket meghatározása a szaktanárok joga és kötelessége a helyi tantervben tantárgyanként és évfolyamonként meghatározott tematika alapján.

A tanév folyamán szerzett érdemjegyek alapján a szaktanár minden tanulónak megállapítja a félévi illetve év végi osztályzatot.

Az előírt minimális számú érdemjegy megléte esetén a tanuló nem minősíthető osztályozhatatlannak. A tanulmányi munka értékeléséhez a heti 2-3 órás tantárgyak esetében félévenként minimum 2-3, a heti 0.5 – 1.5 óraszámú tantárgyaknál félévenként minimum 2 érdemjegy szükséges.

Az értékelhetőség további feltétele, hogy a tanuló a nagyobb tanítási egységet, fejezetet lezáró dolgozatokból (témazárók) félévente megfelelő számú érdemjegyet szerezzen.

A minimálisan elvárt, témazáró dolgozatokból származó félévenkénti jegyek száma:

valamennyi tantárgyból félévente legalább egy érdemjegy témazáró dolgozathoz származzon.

Amennyiben bármely tárgy oktatása tömbösített formában, nem heti órarend szerint történik, vagy csak az egyik félévben kerül a tanrendbe, úgy értelemszerűen a jegyek minimális száma éves szinten értendő.

Az I. félév befejezésekor nem jelenti automatikusan a tanulói jogviszony megszűnését, ha valaki érdemjegyek hiánya miatt nem osztályozható, a tanulmányi ciklus (félév, év vége) végéig a

nevelőtestület engedélyével osztályozóvizsgát tehet. Ezen osztályozó vizsgára minden tagintézménynek igény szerint lehetőséget kell biztosítani.

A tanév folyamán szerzett osztályzatok alapján a szaktanár minden tanulónak megajánlja az általa javasolt év végi osztályzatot. Amennyiben a tanuló nem ért egyet ezen osztályzattal, úgy kérheti bizottság előtt osztályozó vizsga letételét.

Az a tanuló, aki mulasztásai miatt a követelményeket nem teljesíti, s ezért a szaktanár számára év végi osztályzatot nem tud megajánlani az évközi érdemjegyek alapján, annak az adott tantárgyból osztályozó vizsgát kell tennie az egész éves anyagból.

Az osztályozó vizsgát a tanítási évben kell megszervezni, praktikusan a szorgalmi időszak utolsó hetében. Tanuló megfelelően alátámasztott kérésére a nevelő testület/ igazgató indokolt esetben engedélyezheti az osztályozó vizsga augusztus végi letételét.

Tanév végén – az elégtelen osztályzatok számától függően - a tanulónak jogában áll javítóvizsgát tenni, javítóvizsgára jelentkezni.

17. A felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

A felnőttoktatásban nem elegendő az iskolai tanítási órákon való aktív vagy passzív részvétel.

Szükségesnek tartjuk, hogy tanulóink számára rendszeresen önálló otthoni felkészülésre alkalmas írásbeli és szóbeli feladatokat határozzunk meg.

- A tanítási órákon jellemzően rendszeres otthoni **szóbeli feladatot** határozzunk meg, amelyet a tanítási órát tartó pedagógusaink egyértelműen közölnek. A szóbeli felkészülés céljából meghatározott feladatokat a következő tanítási órákon szóbeli, esetenként írásbeli számonkérési formában, illetőleg frontális számonkéréssel ellenőrizzük.
- A szóbeli feladatok mellett a legtöbb tantárgyból rendszeresen **írásbeli házi feladatokat** határozzunk meg, amelyet tanulóinknak általában a következő tanítási órára kell elkészíteniük. Így a speciális időbeosztás (órarend) miatt a házi feladatok elkészítésére fordított idő a **hétvégi időszakot is magában foglalja**.
- Az írásbeli feladatok speciális csoportját (beadandó házi dolgozat) alkotják egyes tantárgyak olyan feladatai, amelyek hosszabb előkészületeket igényelhetnek, pl. olvasónapló írása, fél oldalt meghaladó idegen nyelvi fordítási feladat, alkotómunkát igénylő művészeti alkotás elkészítése, prezentációk, számolási feladatok, esszék. Ezekre a tevékenységi formákra általában több időt biztosítunk, mint két tanítási óra között eltelt időtartam.
- A szóbeli és írásbeli házi feladatok meghatározásakor a következő elveket követjük:
 - egy-egy tantárgyból jellemzően annyi szóbeli és írásbeli házi feladatot jelölünk ki, amennyi – átlagos diákjaink képességét és munkabírását, koncentráló képességét figyelembe véve – nem haladja meg a 30 perces munkaidő-igényt
 - a hosszabb idő-ráfordítást igénylő házi írásbeli feladatokat (olvasónapló, házi dolgozat, stb.) legalább két héttel a kijelölt elkészítési időpont előtt kijelöljük

- a tanítási szünetek időtartamára (nyári, őszi, téli és tavaszi szünet, többnapos ünnepek) nem adunk az átlagos mennyiséget meghaladó írásbeli és szóbeli házi feladatot
- minden pedagógus köteles figyelembe venni, hogy a tanulónak egy-egy tanítási napra több tantárgyból is készülnie kell
- a tanulók otthoni munkáltatásakor tekintettel kell lennünk felnőtt voltukból eredő kötelezettségeikre (munkába járás, gyermeknevelés).

II. HELYI TANTERV

1. A választott kerettanterv megnevezése

- *A 2022/2023-as tanévben a 12. évfolyamon – a tantervi dichotómia szerint - kifutó kerettanterv:*

51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelethez a 6/2014. (I.29.) EMMI rendelet 3. mellékleteként kiadott és a 34/2014 (IV. 29) EMMI rendelet 10. mellékletével módosított 12. sz. melléklet szerinti változat a felnőttek gimnáziuma (9-12) számára (esti munkarend)

- *A 2021/2022-es tanévtől, a 9. évfolyammal kezdődően – a tantervi dichotómia szerint – felmenő rendszerben bevezetésre kerülő, az iskolarendszerű felnőttoktatás 9.-12. évfolyamára szóló kerettantervek (esti munkarend)*

A kerettantervek elérhetőségei:

www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/iskolarendszeru_felnottoktatasi_9_12_evfolyam

A felnőttek gimnáziumának 9-12. évfolyamok feladata olyan ismeretek és képességek nyújtása, amelyek átfogják az általános műveltség középiskolai körét, tekintetbe véve a tanulók életpaszteit és korábbi (általános iskolai, illetve megszakított középiskolai) tanulmányait, rendezve és kiegészítve ezek eredményeit.

A felnőttek gimnáziuma megteremti az érettségi, a középfokra alapozott szakképzés, a felsőfokú továbbtanulás, a munkaerőpiacon történő eredményesebb elhelyezkedés, illetve a szakmai végzettség megszerzésének lehetőségét.

A kifutó kerettantervek egyes tantárgyakra megállapított 10%-os éves órakeretét valamint a bevezetésre kerülő kerettantervek által az egyes tantárgyaknál biztosított szabad időkereteket minden esetben az adott tárgy tananyagának jobb elmélyítésére, begyakorlására fordítjuk. Új tananyagtartalmakat ezek terhére nem építünk be.

Tagintézményeink és tanulóink sokszínűsége indokolja, hogy ezen órakeretek felhasználását minden esetben szaktanári hatáskörbe utaljuk, hiszen minden esetben ő tud felelősséggel dönteni arról, hogy adott tanulócsoporthoz (osztály) esetében mely anyagrészek igénylik a többletórát. A tantárgyi programokban közölt elosztás egy lehetséges módját mutatja ennek, de a szaktanár a minimális kötelező óraszámok figyelembevételével ettől eltérhet.

A kifutó kerettantervre épülő helyi tantárgyi struktúra sajátosságai:

- Szükség szerint a két évfolyamos ciklusok között oktatásszervezési szempontok miatt átcsoportosítunk.
- A 12. évfolyamon heti 0,5 órában korábban már tanított, de a kerettanterv szerint az adott évfolyamon nem kötelezően tanítandó tantárgyat oktatunk, adott esetben a tanuló választása alapján, az érettségire való felkészülés elősegítésére. Ezt az órakeretet a tagintézmények a tanulók előző tanév végi, illetve a tanév elejei választásának megfelelően a kötelező vagy a szabadon választható érettségi tantárgyak oktatására fordíthatják. Ezek tananyagtartalma az érettségi követelmények figyelembe vételével, az érettségire felkészülést szolgálják. Ezeken a tanórákon minden tanulónak kötelező a részvétel és az értékelés.
- A 10-11-12. évfolyamon a fennmaradó szabad órakeret (2-2 tanóra) terhére érettségi vizsgára történő felkészítést folytatunk – az oktatás az Nkt. rendelkezéseinek figyelembevételével a tanulók egyéni felkészülésével, továbbá a tanulók számára nem kötelező, konzultációs jellegű tanórai foglalkozásával történik.
- Az Etika tantárgy teljes egészében átkerül a 12. évfolyamra.
- A 11. évfolyamon bekerül a Földrajz 0,5 órával.
- A 12. évfolyamon a Matematika óraszámát 0,5 órával megnöveltük.
- Az Anyanyelvet és a Magyar irodalmat két tantárgyként oktatjuk, félévkor és tanév végén külön osztályzattal értékeljük.

Tervezési időkeret:

9-11. évfolyam 36 hét.

12. évfolyam: 32 hét

Munkarend: esti

Évfolyam/ Tantárgyak	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam
Anyanyelv / kommunikáció	1	1	1	0,5
Magyar irodalom	2	2	2	2
Matematika	3	3	3	2,5
Idegen nyelv (angol/német)	3	3	3	3
Történelem, állampolgári ismeretek	1	1	1	2
Fizika	1	1	1	1
Biológia	1	1	1	-
Kémia	1	1	-	-
Földrajz	1	1	0,5	-
Informatika	-	-	1	1
Etika	-	-	-	0,5
Művészetek	-	-	0,5	1
Osztályfőnöki	1	1	1	1
<i>Szabadon tervezhető</i>	2	2	2	2,5
<i>Összesen:</i>	<i>17</i>	<i>17</i>	<i>17</i>	<i>17</i>

A 2020/2021. tanévben felmenő rendszerben bevezetésre kerülő kerettantervre épülő helyi tantárgyi struktúra sajátosságai:

Intézményünk tantervi struktúráját a hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően, az alábbi elvek szerint alakította ki:

Az Nkt. 60. § (8) bekezdése szerint az esti munkarendű oktatásban a heti óraszámoknak valamennyi évfolyamon el kell érniük a kerettantervben a nappali oktatás munkarendje szerinti kötelező tanórai foglalkozások ötven százalékát.

A NAT. Melléklete II. 2. 1. 2. táblázata tartalmazza évfolyamonként a heti kötelező óraszámot, amely 9-10. évfolyamon heti 32 óra, 11. évfolyamon heti 30 óra, 12. évfolyamon heti 29 óra.

Intézményünk tantervi struktúrája a www.oktatas.hu weblapon közzétett, az iskolarendszerű felnőttoktatás 9-12. évfolyama számára készített kerettantervre épül, a heti óraszámok tekintetében az Nkt. és a NAT fentiekben felsorolt szabályozásának megfelelően.

Az egyes tantárgyak heti óraszámainak esetében intézményünk a NAT szabályozásai közül az alábbiakat vette figyelembe:

- Két évfolyamos ciklusokon belül az ajánlásban megfogalmazott óraszámok átcsoportosíthatók a helyi tantervben meghatározott módon, azzal a megkötéssel, hogy az egyes évfolyamok maximális órászáma nem lehet magasabb az arra meghatározott legmagasabb órászámnál.
- Élve a Nemzeti Alaptantervben deklarált lehetőséggel:
 - a kémia és a fizika tantárgyat 9. évfolyamon 2-2 órában oktatjuk;
 - a földrajz és a biológia tantárgyat a 10. évfolyamon 2-2 órában oktatjuk;
 - a digitális kultúra tantárgyat 9. évfolyamon oktatjuk 2 órában;
 - a történelem tantárgyat 9. évfolyamon 1, 10. évfolyamon 3 órában oktatjuk;
 - 11. évfolyamon az integrált Természettudomány tantárgyat oktatjuk;
 - a 12. évfolyamon a Dráma és színház tantárgyat, a kerettantervi „B” változatban oktatjuk;
- A tanított idegen nyelv az Angol nyelv és a Német nyelv. A 2. idegen nyelvet nem oktatjuk.

Az adott kétéves kerettantervi szakasz fejlesztési feladatainak arányos elvégzését, valamint a tanulási eredmények arányos elsajátítását a két éves ciklusokon belül – törekedve az évfolyamok azonos terhelésére -, a két évfolyam közötti óraszámok kétirányú átcsoportosításával biztosítjuk.

A történelemnek, mint kötelező érettségi tantárgynak a 10. évfolyamon történő hangsúlyosabbá tételével az intézményi sajátosságokat (jellemzően alacsonyabb a 9. évfolyamon tanulók száma) vettük figyelembe.

Tervezési időkeret:

9-11. évfolyam 36 hét.

12. évfolyam: 32 hét

Munkarend: esti

Tantárgyak	Évfolyam/ óraszámok	Évfolyam/ óraszámok	Évfolyam/ óraszámok	Évfolyam/ óraszámok
	9.	10.	11.	12.
Magyar nyelv	1	1	1	1
Magyar irodalom	2	2	2	2
Matematika	3	3	3	3
Történelem	1	3	2	2
Állampolgári ismeretek				1
Természettudomány			2	
Kémia	2	0		
Fizika	2	0		
Földrajz	0	2		
Biológia	0	2		
I. Idegen nyelv	2	2	3	3
Művészetek			0,5	1
Digitális kultúra	2	0	0,5	
Dráma és színház				1
Osztályközösség-építés	1	1	1	1
Összes óraszám	16	16	15	15

Ez az óraszám felosztás valamennyi tagintézményre és minden évfolyam esetében a párhuzamosan futó osztályokra is érvényes, nincs különbségtétel.

Oktatási tevékenységünk egyéb jellemzői:

- Emelt szintű oktatást nem tervezünk
- Nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére tananyag készítése nem releváns
- SNI tanulók fejlesztése nem releváns
- Mindennapos testnevelés (és a tanulók állapot felmérése) a felnőttoktatásban nem törvényi előírás.

2. A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások

Intézményünkben a kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozás nincs.

3. Tankönyv, taneszköz kiválasztás elvei

A középfokú felnőttoktatás tananyagtartalmait, követelményeit illetően az iskola Pedagógiai Programja, Helyi tanterve és főként a mindenkori **érettségi követelmények** a mérvadóak. Felnőttoktatásban ez utóbbinak a tanulókkal történő megismertetése is kihagyhatatlan feladatunk. Kizárólag a felnőttoktatás számára viszonylag kevés tankönyv készült, azok is vagy már be sem szerezhetők vagy tartalmukban mára elavultak.

Tanórai keretek között csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép stb.) használunk a tananyag feldolgozásához, amely a hivatalos tankönyvjegyzéken szerepel.

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói eszközöket a szaktanárok határozzák meg. A kötelezően előírt taneszközökről a tanulókat minden tanév előtt (a megelőző tanév májusában) az iskola tájékoztatja. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetére a tanuló kötelezettsége.

A taneszközök kiválasztásánál a tanárok a következő szempontokat veszik figyelembe:

- A taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének.
- A felnőttoktatás kerettantervével kompatibilis tankönyvek hiányában az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat kell előnyben részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatók lesznek.
- A jövőben is törekedni kell a taneszközök használatában a mértékletességre, állandóságra, azaz új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetjük be.

A tanulók otthoni, önálló tanulását a következő eszközökkel tudják támogatni tanáraink:

- saját jegyzet készítésével
- elektronikus tananyagok készítésével és közzétételével (prezentációk, dokumentumok)
- saját honlapról elérhetővé teszik az információkat
- internetes anyaggyűjtésük elérhetőségeit teszik közzé (ellenőrzött tananyag)
- megismertetik a virtuális tanulási környezeteket, tudásrepozitóriumokat, megtanítják használatukat
- oktató CD-ket javasolnak, esetleg készítenek
- évfolyamra íródott tankönyvek helyett összefoglaló, érettségi felkészítő kiadványok beszerzését javasolják

- felhívják a figyelmét a tanulóknak az elektronikusan is elérhető tankönyvekre
- felhívják végzős tanulóink figyelmét, hogy tanulmányaik végeztével a feleslegessé vált tankönyveiket adják tovább alacsonyabb évfolyamon tanuló társaiknak
- feladatmegoldásokra, gyakorlásra munkafüzet és feladatgyűjtemény hiányában **a korábbi évek írásbeli érettségi feladatsorait** használják

Gimnáziumunk funkcionális taneszköz jegyzéke tantervünk alapján és az aktuális jogszabályok figyelembevételével készült. Az összeállítás során figyelembe vettük a felnőttoktatás sajátosságait és az érettségi vizsgák követelményrendszerének elvárásait.

Szemléltető és az egyéni felkészítést támogató eszközök tekintetében igyekszünk minél nagyobb arányban kiaknázni az informatikai eszközökben, internetben, multimédiás eszközökben rejlő lehetőségeket. Tanáraink és egyre inkább tanulóink is, felismerik az IKT eszközökben, a virtuális tanulási környezetekben rejlő lehetőségeket, azok oktatásban betöltött szerepét.

Az on-line elérésű tudásrepozitóriumok váltak leginkább dominánssá tanáraink iskolai gyakorlatában és tanulóink otthoni felkészülésében. Mivel iskolánk speciális jellegéből adódóan bérliként van jelen valamennyi telephelyén, a „befogadó” iskolákkal kötött bérleti szerződések rendelkeznek arról is, hogy a Pedagógiai Program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök meghatározott és rendelkezésre álló részét és az általunk igényelt felszerelést az adott iskola a rendelkezésünkre bocsátja. Így biztosítani tudjuk az informatikai eszközök rendszeres iskolai elérését és tanulók általi használatát, oktató CD-k megtekintését, video- és DVD-filmek vetítését is. Tagintézményeink mindegyike rendelkezik írásvetítővel, tantárgyankénti főlírasorozatokkal, TV készülékkel, DVD-, videó- és CD- lejátszóval.

Pedagógusaink nagy többsége képes a digitális táblák alkotó használatára is, így több tagintézményben interaktív tanórák tartására is lehetőségünk adódik.

A fenntartó – pénzügyi lehetőségeihez mérten – saját költségvetési keretéből, illetve egyéb támogatásokat felhasználva egyre több nyomtatott taneszközt szerez be központi könyvtára számára. A könyvtár az általa fenntartott középiskolák diákjai számára szabadon látogatható és használható.

4. NAT-ban meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai

A pedagógiai feladatok mint fejlesztési területek – nevelési célok áthatják a pedagógiai folyamat egészét, s így közös értékeket jelenítenek meg. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban egyaránt jelen kell lennie az ismeretszerzés, a gyakoroltatás-cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is.

Ezen kulcskompetenciák – összhangban az alapjukat képező képességekkel, készségekkel, az oktatás és nevelés során megszerzett ismeretekkel, és a tudásszerzést segítő attitűdökkel – egyesítik a hagyományos értékeket és a XXI. század elején megjelent új társadalmi igényeket.

Alapvető nevelési céljainkat, a kulcskompetenciákat, mint fejlesztési területeket a NAT alapelvei szerint határozzuk meg, melyek főbb aspektusai a következők:

A kommunikációs kompetenciák kialakításának és fejlesztésének az a célja, hogy az egyes tantárgyak tanulása során a tanuló elképzeléseit, terveit megoszthatja társaival, véleményét ütközteti, a különbségek tisztázásával konszenzusra jut. A tanórákon (és az iskolán kívüli kapcsolatokban) a csoportban végzett feladatmegoldás során a tanulónak együttműködési készségeit fejlesztve lehetősége nyílik építő jellegű párbeszédre, az emberi kapcsolatok kommunikáción keresztül történő alakítására. A fejlesztés során figyelembe vesszük

- egyrészt a tanulók előzetes ismereteit,
- másrészt azokat a követelményeket, amelyeket az 1-8. évfolyam tantárgyi rendszere meghatároz.

A kompetencia elsődlegesen a magyar irodalom, anyanyelv, dráma és tánc tantárgyban, az osztályfőnöki órákon jelenik meg, de valamennyi tantárgy esetében jelen van.

A digitális kompetenciák fejlesztésével olyan értékrendet közvetítünk, melynek szerves része a környezet folyamatos észlelése, az információhoz jutás, az információk értékelése, beépülése a hétköznapi életbe. A kompetencia fejlesztése során

- egyrészt figyelembe vesszük a korábban már tanított tartalmi elemeket és ezekre építünk
- másrészt azok számára, akik korábban különböző okok miatt ilyen képzésben nem részesültek, törekszünk a korábbi ismeretek átadására, a felzárkózás biztosítására.

A kompetencia az informatika/digitális kultúra tantárgyban jelenik meg elsődlegesen, illetve a tanulást, információ szerzést támogató eszközként jelen van minden tantárgyban

A matematikai, gondolkodási kompetenciák kialakításának és fejlesztésének az a célja, hogy az iskolai és az iskolán kívüli világban a felnőtt tanulók a tanult ismeretek szintetizálásával és gyakorlati alkalmazásával képesek legyenek megoldani minden olyan feladatot, amely hozzájárulhat a sikeres életpálya megvalósításához. Emellett a célok eléréséhez széles körű, differenciált tevékenységrendszer alkalmaz, mellyel megalapozza a tanulók természettudományos

és műszaki műveltségét és érdeklődését s végül segíti a mindennapi életben felmerülő problémák megoldását. A fejlesztés során figyelembe vesszük

- egyrészt a tanulók előzetes ismereteit,
- másrészt azokat az (előzetes) követelményeket, ismereteket, amelyeket az 1-8. évfolyam tantárgyi rendszere meghatároz. Ezeket pótoljuk, illetve lehetőség szerint ezekre építünk.

A kompetencia elsődlegesen a következő tantárgyakban jelenik meg: matematika, természettudományos diszciplínák

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztésének a legfontosabb célja az, hogy a tanuló a másokkal közösen végzett csoportos gyakorlati alkotótevékenységek révén szerezzen tapasztalatot a csoporttagokkal (családtagokkal, barátokkal, munkatársakkal) tervezett együttműködés kialakításának lehetőségeiről és a csoporton belüli vezetői, illetve végrehajtói szerepekről. A kompetenciák fejlesztésében nagy szerepe van az osztályfőnöknek és magának a tanulói közösségnek is.

A kompetencia a következő tantárgyakban jelenik meg: minden tantárgy

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:

A cél, hogy a felnőtt tanulóban az iskolai tevékenysége során erősödjön a cselekvő tudatosság, amely hozzájárul a munkájára vonatkozó igényességhez, saját és családja életvitelének aktív alakításához, fejlesztéséhez.

Cél a tanulók életében felmerülő komplex gyakorlati problémák megoldási készségének kialakítása, a cselekvés általi tanulás és fejlődés támogatása.

A kompetencia a következő tantárgyakban jelenik meg: minden tantárgy

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A cél, hogy a felnőtt tanuló ismert élethelyzetekben képes legyen mérlegelni, önálló döntéseket hozni és felmérni döntései következményeit. Tudjon terveket készíteni céljai megvalósításához, és – esetenként segítséggel – meg tudja ítélni ezek realitását. Csoportos feladathelyzetekben részt tudjon venni a végrehajtás megszervezésében, a feladatok megosztásában. A tanuló ismerje fel, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; lássa be, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A tanuló legyen nyitott a gazdaság működéséhez, az egyén gazdasági szerepéhez (pl. vállalkozás) kapcsolódó témák, a mindennapi életét érintő pénzügyi és jogi kérdések iránt.

Napjaink legkeresettebb munkavállalói kompetenciái: problémamegoldás, pozitív gondolkodás, kreativitás/innováció, kezdeményezés, felelősségvállalás, csapatmunka, empátia, kommunikáció, időgazdálkodás, magas szakmai színvonal.

A kompetencia az alábbi tantárgyakban jelenik meg: osztályfőnöki, társadalmiismeretek, földrajz, matematika

A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. **Minden pedagógus teendője**, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítania, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minősítése.

A tanulás tanítása a következő tantárgyakban jelenik meg: minden tantárgy, osztályfőnöki

Feladataink:

- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait,
- az egészséges életvitel kialakításához az ismeretek gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni,
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása,
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat,
- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani,
- az önismeret alakítása, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban,
- a kreativitás fejlesztése; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük, a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával; helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával,
- a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat és az alapvető képességek, készségek elsajátítása; a mentális képességek célirányos fejlesztése; az önálló tanulás és az önművelés alapozása.

5. A választható tantárgyakkal összefüggésben a pedagógusválasztás szabályai

A tantárgyi hálóban szereplő minden tantárgy kötelező. Választható tantárgy nincs. A pedagógusválasztás lehetőségét a tagintézmények sajátosságai határozzák meg.

6. Az érettségi vizsga tantárgyai

Gimnáziumunk a helyi tantervében szereplő tárgyak közül a következőkből készít fel a középszintű érettségi vizsgára:

Kötelező vizsgatárgyak

- magyar nyelv és irodalom
- történelem
- matematika
- idegen nyelv (angol vagy német, tagintézményenként eltérő)

Választható vizsgatárgyak

- biológia
- fizika
- földrajz
- informatika (kifutó)
- digitális kultúra
- emberismeret és etika (Az Etika tantárgy Pedagógiai Programban rögzített tanulmányi követelményeinek teljesítésével a tanuló jogot szerez arra, hogy Emberismeret és etika tantárgyból érettségi vizsgára jelentkezzen) (kifutó)

Tanulóink az érettségi vizsgaszabályzat rendelkezéseinek figyelembevételével választhatják meg érettségi vizsgatárgyaikat. **Szabadon választható vizsgatárgy lehet a tantervünkben szereplő bármely tanult tárgy, melynek van központi vizsgakövetelménye.**

7. Középszintű érettségi vizsga témakörei

Az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témaköreit a Melléklet tartalmazza.

8. Emelt szintű érettségire történő felkészítés

A jogi keretek alapján lehetősége van a tanulónak a felnőttoktatási intézményben is emelt szintű érettségi vizsgát tenni a felkészítés szintjétől függetlenül.

A kötelező vizsgatárgyakon (magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika és idegen nyelv) felül **földrajz és biológia** tantárgyakból biztosítjuk az emeltszintű érettségire való felkészülést

lehetőségét. Tekintettel azonban az alacsony heti óraszámokra, a tanulóknak alapvetően az egyéni felkészülés, az otthoni tanulás keretében kell – önerőre támaszkodva – az emelt szintű érettségire felkészülni.

Emelt szintű érettségi vizsgatárgy választását csak az adott tantárgy követelményeinek a teljes tanulmányi időszak alatt fennálló biztos alapokon nyugvó, jeles szintű ismerete mellett ajánlja az iskolánk a kötelező, illetve tanított tárgyakból.

Az emelt szintű oktatásban alkalmazott fejlesztési feladatok és követelmények tekintetében a Nemzeti alaptantervben foglaltak és a mindenkor hatályos érettségi vizsgakövetelmények az irányadók.

Az emelt szintű érettségi vizsga sikeres teljesítéséhez a szaktárgyi ismereteken túl a hagyományos értelemben vett kompetenciák (anyanyelvi, matematikai, természettudományos stb.) mellett speciális tanulói kompetenciák fejlesztése is szükséges, úgy mint a tanulók feladat-megértési szintje, szintetizáló képessége, problémamegoldó- és lényeglátó képessége.

Hangsúlyozzuk, hogy az esti gimnáziumi oktatási forma – bár törvényi akadálya nincs -, nem a legoptimálisabb helyszíne az emelt szintű érettségire történő felkészülésnek!

9. Csoportbontás

Nkt. „,60. §

(9) A felnőttoktatásban

*c) a nem kötelező tanórai foglalkozásra, az **osztálybontásra** és egyéni foglalkozásra, az egyéb foglalkozásra, a mindennapos testnevelésre **vonatkozó rendelkezések alkalmazása nem kötelező.**”*

A csoportbontást intézményünk nem alkalmazza.

10. Egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

10.1. Egészségnevelési, egészségfejlesztési program

Az egészségről alkotott nézetek nagyon változatosak, az egészség többféleképpen is definiálható. Jelenleg egymástól két különböző felfogás létezik: a pozitív és a negatív megközelítési mód.

A negatív szemlélet az egészséget a betegség vagy egyéb kórállapot hiányának tekinti, a pozitív szemlélet szerint az egészség a jóléti közérzeti állapotra utal. Mi ezt a szemléletet fogadjuk el. Egyetértünk az Egészségügyi Világszervezet által megfogalmazott definícióval, mely szerint **„Az egészség a teljes testi, szellemi és társadalmi jólét állapota.”**

Az egészségfejlesztő iskola folyamatosan fejleszti környezetét, ami elősegíti, hogy az iskola a tanulás egészséges színtere legyen.

Az egészségfejlesztés célja, hogy képessé tegye tanulóinkat arra, hogy egyre növekvő kontrollt szerezzenek saját egészségük felett, többet törődjenek egészségükkel, és rendelkezzenek a szükséges információkkal, tájékozódjanak a lehetőségekről, magukévá tegyék az „egészség, mint legfőbb érték” elvet. Az egészségmegőrzésnek a mindennapi élet részévé kell válnia. Az egészségfejlesztés magába foglalja a korszerű egészségnevelés, az elsődleges prevenció, a mentálhigiéné, az önsegítés feladatait, módszereit, az egészséges táplálkozást, az aktív szabadidő eltöltést, a mindennapos testmozgást, az egészséges és biztonságos környezet kialakítását.

Az iskolai egészségfejlesztési program hatékonyság kritériumai

Az iskolai egészségfejlesztés akkor hatékony, ha teljes körű. Ez az alábbiak teljesülését jelenti:

- ha nem szűkül le egyik-másik beavatkozási területre, hanem mindegyik fő egészség-kockázati tényezőt befolyásolja;
- ha nem szűkül le egy-egy akció időtartamára, hanem az iskola mindennapi életében folyamatosan és rendszeresen jelen van;
- ha nem szűkül le egy iskolai közösség valamelyik részére, hanem az egészségfejlesztést megvalósító iskola minden tanulója részt vesz benne;
- ha nem szűkül le a tantestület egyes tagjaira, hanem a teljes tantestület részt vesz benne;
- ha nem szűkül le az iskolán belüli közösségre, hanem bevonja az iskola közelében működő, erre alkalmas civil szervezeteket, valamint az iskola társadalmi környezetét (pl. fenntartó) is.

Egészségfejlesztő tevékenységek:

Az emberi szervezet működésével és a betegségek megelőzésével kapcsolatos ismeretek bővítése (biológia tantárgy).

Életvezetési ismeretek bővítése, az életvezetéssel kapcsolatos kompetenciák fejlesztése (osztályfőnöki órák).

Az egészségügyi szolgáltatások igénybevételével összefüggő kompetenciák fejlesztése, a tanulók életkorhoz kötött kötelező szűrővizsgálatainak rendszere (körzeti orvos, védőnő).

Egy felnőttoktatási intézményben – a tanulók felnőtt volta miatt -, természetesen kötelezően mások kellene, hogy legyenek az egyes fejlesztendő területekben a releváns elemek, ugyanakkor a tanköteles korú tanulók nevelése kapcsán megfogalmazottak megtartása és megvalósítása a felnőttek esetében sem teljesen haszontalanok, hiszen tanulóink idővel maguk is gyermekeikért felelős szülőkké válnak, vagy már azok is. Ebből eredően, a gimnáziumban szerzett tapasztalataik mind saját maguk, mind gyermekeik fejlődésére pozitív hatással lehetnek, nem utolsósorban pedig mint szülő is sokat profitálhatnak belőle. Kifejezetten igaz ez a sok tekintetben hátrányos térségekben lakók és a megélhetési gondokkal küzdők esetében.

A teljes körű iskolai egészségfejlesztés alapfeladataiból – felnőttoktatási intézmény révén -, az alábbiakat tudjuk rendszeresen elvégezni a tanulók és a pedagógusok bevonásával:

- **egészséges táplálkozás** megvalósítása
- a felnőttkor sajátosságait figyelembe vevő **személyközpontú pedagógiai módszerekkel** és a művészetek személyiségfejlesztő hatékonyságú alkalmazásával
- kapcsolódási pontok kiemelése számos egyéb téma kapcsán (környezeti, médiatudatossági, fogyasztóvédelmi, balesetvédelmi stb.).

Az egészségfejlesztéssel összefüggő iskolai célok

Az iskola minden tevékenységével szolgálja a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését, alakítsa ki az alkotó és kritikus gondolkodást, az alapvető kommunikációs formákat, tanítsa meg levezetni az érzelmi feszültségeket, kezelni a stresszhelyzeteket, alakítsa ki a tanulók magabiztos fellépést, önbizalmát, hogy nemet tudjanak mondani a negatív befolyásolásnak, olyan programot nyújtson, mely képessé teszi a tanulókat az egészséges és boldog életvitelre.

Az iskolai egészségnevelés főbb feladatainak megjelenése:

Az egészségnevelés az iskola egész életébe, mindennapjaiba beépülő tevékenység, amely egyaránt irányul a pedagógusok és a tanulók egészségismereteinek bővítésére, korszerűsítésére.

Tanórán

Az egészségnevelésre, egészségfejlesztésre a tantárgyak közül a legtöbb lehetőség **biológia, földrajz és a kémia** tantárgyak keretében adódik.

Biológia

A biológiatanítás célja, hogy megismertesse az élő természet legfontosabb törvényszerűségeit, tudatosítsa az ember ép környezetének és egészségének elválaszthatatlan kapcsolatát. Olyan természetszemléletet és biológiai műveltséget alakítson ki, melyben az élőlények és az életközösségek változatossága, a biológiai sokféleség jelentősége alapvető. Mutasson rá ökológiai rendszerek működésében felismerhető lényeges összefüggésekre.

Tegye nyilvánvalóvá, hogy Földünk globális problémáinak megoldásáért a biológiai ismeretek birtokában minden embernek tennie kell.

Kémia

Látniuk kell a diákoknak, hogy a környezeti problémák hátterében a tudományos-technikai fejlődés, az ipari, gazdasági, társadalmi folyamatok állnak.

Ismerjék fel a tanulók a saját mindennapi életükben a környezeti problémákat, keressenek megoldást az egyszerűbb gondokra. Jelenjen meg mindennapi életükben a környezettudatos életvitel minél több eleme.

Családjukban, iskolájukban, tágabb környezetükben szerzett tapasztalataik nyomán meg kell érteniük, hogy az egészség és a környezet épsége semmivel nem pótolható érték az egyén és a kisebb-nagyobb közösségek számára. Ismerniük kell azokat a környezeti tényezőket és életmódunk azon összetevőit, amelyek veszélyeztetik ezeket az értékeket. Legyenek képesek a saját környezetükben felismerni a káros anyagokat, előzzék meg és csökkentsék felhalmozódásukat.

Földrajz

A tantárgy tartalmainak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást.

Ez a tantárgy minden jelenséget és folyamatot változásában, fejlődésében mutat be, megláttatva azok okait és lehetséges következményeit is, így fokozatosan kialakulhat a tanulók környezetért felelős magatartása.

A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat. Az elsajátított ismeretek és a felismert összefüggések alapján érthetővé válnak a diákok számára azok a problémák, amelyek az információáramlás szabadságával feszültségeket okozhatnak a világ különböző fejlettségű területei között.

Természettudomány

A tantárgy témakörei újra megvilágítják azokat a globális problémákat, amelyekkel az emberiség ma, illetve a közeljövőben szembenéz. Az emberi tevékenység bizonyíthatóan hozzájárult e problémák kialakulásához, ugyanakkor a felelősséggel alkalmazott természettudomány lehetőséget nyújt a megoldásukra is. A megszerzett ismeretek birtokában a tanulók felnőttként is eredményesebben és biztonságosabban használják a természettudományos fejlődésre alapozott innováció révén egyre tökéletesedő eszközeinket. A tanulás során érvényesülő gyakorlat és alkalmazásközpontú szemlélet közvetlenül nyújt segítséget a tudományos ismeretekre alapozott, testi, lelki egészséget biztosító életvitel kialakításához.

Ezeknek a természettudományos tantárgyaknak a révén a tanulók megismerik:

- az emberi szervezet felépítését és működését egyszerű élettani vizsgálatokon keresztül,
- az egészségkárosító szerek (alkohol, cigaretta, drog, toxikus vegyületek...) emberi szervezetre gyakorolt káros hatásait. Erre mind a biológia, mind pedig a kémia óra módot ad.
- Biológia tantárgyon belül laboratóriumi vizsgálatokat végeznek egyszerű mikroorganizmusokkal (baktériumokkal, gombákkal), ezeken keresztül megismerik az emberi szervezetet megbetegítő kórokozókat és az ellenük való védekezést.
- Földrajz órán konkrét ismereteket szereznek a globális környezeti problémákról, a környezetet veszélyeztető gazdasági, globalizációs folyamatokról, a nemzetek közötti együttműködés szükségességéről.
- Felismerik a tantárgyak közötti kapcsolódási pontokat, azt, hogy a természetben minden mindennel összefügg
- Mindhárom tantárgy kiválóan alkalmas a globális életforma és az abból eredeztethető környezeti és egészségügyi kockázat bemutatására.
- A szerzett ismeretek pedig lehetővé teszik, hogy tanulóink meghozzák a számukra, családjukra, környezetükre nézve leghatékonyabb döntéseket, új, egészséges és környezettudatos igényeik fogalmazódjanak meg, szemléletük megváltozását kövesse életvitelük, táplálkozási, vásárlási és energiafelhasználási szokásaik pozitív irányba történő megváltozása.

Kiemelt szerepet fordítunk arra, hogy a tanulók megismerjék:

- az embert érő mutagén hatásokat és ezek következményeit (radioaktív sugárzás, hő, UV –sugárzás),
- a másodlagos biogén elemek és a mikroelemek felvételének fontosságát és veszélyeit (táplálék-kiegészítők, vegyszermaradványok, adalékanyagok veszélyei –E -számok),
- a kereskedelmi forgalomban kapható és a házilag előállított alkoholok szervezetre gyakorolt hatásai közötti különbségeket, az illegális alkoholok mérgező voltát,
- egyes mérgezések tüneteit,

- a túlzott gyógyszerfogyasztás egészségügyi kockázatait
- az étkezési zavarok tüneteit
- a környezetünkben előforduló mérgező növényeket (prevenció),
- a globális életforma kedvezőtlen hatásait (emberre és környezetre egyaránt)
- az egészségtelen életmód hatását a hormonális és idegrendszeri szabályozásra,
- a szív- és érrendszeri betegségek veszélyeztető tényezőit és ezek megelőzésének lehetőségeit,
- az immunrendszerrel kapcsolatos egészségügyi ismereteket (parlagfű és egyéb allergén növények és anyagok hatását),
- a mindennapos egészségügyi ismereteket (rizikófaktor, civilizációs ártalmak, szenvedélybetegségek, családtervezés, genetikai tanácsadás, környezethigiénia),

Osztályfőnöki órákon a tanulók osztályközösségi létének keretét az osztályfőnök teremti meg. Az osztályfőnök összefogja a szaktárgyak idevágó hagyományos tanórai kereteket megbontó tevékenységeit: pl. táplálkozási szokások, életvezetési ismeretek, perszonális kapcsolatok.

Az osztályfőnök fontos feladata, hogy felismerje a tanulók magatartásbeli, mentális változását, az esetleges lelki, egészségügyi problémáit.

Az ilyen jellegű problémák nem kizárólag a fiatal tanköteles tanulóknál fordulhatnak elő. Az osztályfőnöki tananyagtartalom kiemelt feladatként kezeli a dohányzás, az alkohol és a kábítószer elleni küzdelmet, a prevenciót.

A teljes körű iskolai egészségfejlesztés az alábbi részterületeken jelentkező hatások révén eredményezi a hatékonyság növekedését (indikátor-tényezők):

- a tanulási eredményesség javítása;
- az iskolai lemorzsolódás csökkenése;
- a társadalmi befogadás és esélyegyenlőség elősegítése;
- a dohányzás, az alkoholfogyasztás, a kábítószer-fogyasztás és egyéb szenvedélyek elsődleges megelőzése;
- bűnmegelőzés;
- a társadalmi kapcsolatok javulása;
- esélynövelés a munka világában;
- az önismeret és önbizalom javulása;
- az alkalmazkodóképesség, a stresszkezelés, a problémamegoldás javulása;
- érett, autonóm személyiség kialakulása;
- a krónikus, nem fertőző megbetegedések (lelki betegségek, szív-érrendszeri, mozgásszervi és daganatos betegségek) elsődleges megelőzése;
- a társadalmi tőke növelése.

Tanórán kívüli foglalkozások

Tanórán kívüli lehetőségeinknek nagy mértékben gátat szab iskolánk felnőttoktató jellege, tanulóink tanuláson kívüli kötelezettségei és pedagógusaink alkalmazásának módja.

Mindezekre tekintettel, az iskolán kívüli lehetőségeink az alábbiak szerint összegezhetők:

- Csatlakozunk helyi vagy országos akciókhoz (takarítás, véradás).
- A jeles napokat megünnepeljük plakátokon, akciókban, előadássorozatok szervezésével, előadásokon való részvétellel.
- Környezet-, egészségvédelmi előadásokat (tanulói kiselőadások, meghívott előadók, szakemberek) szervezünk
- Figyelemmel kísérjük a településeknek adott témakörben szervezett rendezvényeit
- Filmvetítéseket, fórumokat szervezünk

10.2. Környezeti nevelési program

A környezeti nevelés az a pedagógiai folyamat, melynek során a tanulókat felkészíthetjük környezetük megismerésére, tapasztalataik feldolgozására, valamint az élő és élettelen természet érdekeit is figyelembe vevő cselekvésre.

A program célja, hogy a környezettudományok eredményeit és az ezekből levezethető alapelveket eljuttassuk a diákokhoz, formáljuk a tanulók korszerű „környezeti műveltségét” (pl. szűkös erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodás, helyi, regionális és globális rendszerekben való gondolkodás képessége, környezettudatos fogyasztói magatartás, életcentrikus szemléletmód stb.) és megértessük velük a legfontosabb elvet a fenntartható fejlődés elvét.

Mindez akkor valósulhat meg leghatékonyabban, ha az iskola diákjai, pedagógusai, munkaközösségei együttműködnek. A program megvalósulásában leginkább a következő tantárgyakat tanító tanárok szerepe körvonalazható: kémia, földrajz, biológia, fizika.

Tantárgyi tanterveink kiemelten foglalkoznak a környezettudatos szemléletformálással. A megfelelő szakos pedagógusokkal szoros együttműködést kell folytatnia az osztályfőnököknek. Környezeti nevelési munkánk céljainak eléréséhez elengedhetetlen feltétel, hogy az iskolai élet szereplői külső intézményekkel, szervezetekkel is jó munkakapcsolatot, együttműködést alakítsanak ki.

A megvalósítást leginkább a Helyi Tantervben megfogalmazottak teljesítésével tudjuk elérni.

Iskolánk feladatának tekinti azt, hogy diákjaink ne csak saját pillanatnyi érdekeik szerint, hanem a Föld egészének fennmaradása érdekében cselekedjenek. Ennek eléréséhez a következő célok megvalósítását tartjuk szem előtt az iskolai élet valamennyi színterén, valamennyi tevékenységünket áthatva.

Általános célok

- az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt
- a Föld egészséges folyamatainak visszaállítása, harmóniára törekvés
- a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése

Ennek érdekében:

- Elő kell segíteni a környezettudatos magatartás és életvitel kialakulását annak érdekében, hogy tanulóink képesek legyenek a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntarthatóságát
- Ki kell alakítani a környezet ismeretén és személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartást, egyéni és közösségi szinten egyaránt, mely váljon a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelvvé
- érzékennyé kell tenni a tanulókat a környezet állapota iránt
- be kell kapcsolni az intézményt a közvetlen környezet értékeinek megőrzésébe, gyarapításába
- képessé kell tenni a tanulókat arra, hogy személyes tapasztalataik alapján együtt tudjanak működni a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén

Pedagógiai célok

- az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- rendszerszemléletre nevelés
- fenntarthatóságra nevelés, az elveivel való azonosulás elősegítése
- a környezetetika hatékony fejlesztése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- tapasztalatokon alapuló, kreatív környezeti nevelés
- a helyzetfelismerés, az ok – okozati összefüggések felismerése képességének kialakítása, fejlesztése
- a problémamegoldó gondolkodás, döntőképesség fejlesztése
- globális összefüggések megértése iránti igény felkeltése
- ökológiai lábnyom ismerete
- az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- holisztikus és globális szemléletmód kialakítása
- tolerancia és segítő életmód kialakítása
- a környezettudatos magatartás és életvitel kialakulásának segítése
- az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- az egészség és a környezet összefüggéseinek felismertetése

A tanulók

- legyenek képesek a már kialakított, megteremtett értékek között úgy élni, hogy a lehető legkevesebb károsodást okozzák
- tanuljanak meg a természet károsítása nélkül teljes életet élni
- mérjék fel annak elengedhetetlen fontosságát, hogy az utódaiknak is megfelelő életteret kell hagyniuk
- ismerjék meg a természet sokszínűségét, formagazdagságát
- értsék meg, hogy csak akkor őrizhetők meg környezetünk életfeltételei, ha észszerűen használjuk azokat és tisztelettel közelítünk hozzájuk

A tanulóknak

- alakuljon ki az a szemlélet, hogy a természet elemei emberi hasznosságuk fokától függetlenül is értéket képviselnek
- alakuljon ki személyes elkötelezettség a környezeti kérdésekkel kapcsolatban
- fejlődjön, szilárduljon meg a társadalmi szolidaritás és igazságosság az egészséges környezetért

Konkrét célok és feladatok:

- természeti – épített – szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése
- helyi értékek és problémák feltérképezése
- lakóhely megismerése (értékek, gondok – a megoldás módjai)
- hagyományok védelme: család – iskola – település – nemzet szinteken
- azonosságtudat fejlesztése a fenti szinteken

Tanórai keretek, a tantárgyak lehetőségei

Kiemelt fontosságú:

A szakórákon minden lehetőség megragadása a környezeti nevelésre, a hétköznapi környezeti problémák megjelenítésére, (minél több környezetvédelemmel kapcsolatos kérdés, pl. a médiában megjelenő / elhangzó riportok, cikkek, előadások, ismeretterjesztő filmek stb. és aktuális probléma megbeszélése szaktárgyi és osztályfőnöki órákon a kétszintű érettségi vizsga környezetvédelmi vonatkozású témáira, kérdéseire való felkészítés.

Minden tantárgy tanításához a szaktanárok kidolgozzák a helyi tanterv, illetve a tanmenetek mélységében a környezeti nevelési tartalmakat és azok megvalósítására használt tevékenységi formákat, módszereket. A részletes kidolgozások nem feltétlenül képezik a fenntartóhoz benyújtott

dokumentáció részét, de a tagiskola-vezetőnél a tervezet letétbe kerül, hogy megvalósítása nyomon követhető legyen.

Magyar nyelv és irodalom

A tanulók

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását
- ismerjék meg közvetlen természetes- és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat
- ismerjék meg az irodalmi művekben megjelenő természeti és környezeti értékeket, az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolatok kialakulását
- legyenek képesek irodalmi szövegek alapján problémafelvetésekre, vitára, véleményalkotásra, érvelésre
- erősödjön esztétikai, erkölcsi érzékenységük
- tudatosan készüljenek az anyanyelv védelmére, a „nyelvi környezetszennyezés” elkerülésére
- sajátítsák el a médiumok elemzésének technikáit

A tanulóknál

- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés, a jó problémafelvetés, vitakészség, véleményalkotási képesség
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelemi témájú könyvek feldolgozásával
- fejlesszük az egyéni és a közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével

Történelem

A tanulók

- értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet
- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete
- legyenek képesek a globális problémákra megoldásokat keresni a természeti népek példáján keresztül
- értsék meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét és feladatait a problémák elhárításában, csökkentésében

Idegen nyelv

A tanulók

- váljanak érzékenyebbé a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek feldolgozásának segítségével
- legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit
- tudják más népek ilyen irányú tevékenységeit és ismerjék az idegen országok környezetvédelemmel foglalkozó szervezeteit

A tanulóknál

- alakuljon ki és fejlődjön a nemzetközi felelősség a környezettel szemben
- fejlődjön az idegen nyelvi kommunikáció képessége, és fedezzék fel ennek lehetőségeit

Matematika

A tanulók

- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni
- Legyenek képesek reális becslésekre
- Tudjanak egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni

A tanulóknál

- alakuljon ki a rendszerben való gondolkodás
- alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket

Természettudomány

A tanulók

- váljanak képessé felismerni a mindennapi környezetükben, életvitelükben jelentkező természettudományos problémákat
- tudják összekapcsolni a természettudomány vizsgálati témáit a mindennapi élet kontextusaival
- ismerjék fel az emberi tevékenység egészségre és környezetre gyakorolt hatásait
- ismerjék fel az egészséges környezet személyes, családi és társadalmi jelentőségét
- legyenek képesek egységben alkalmazni a személyes, családi, nemzeti, regionális és globális szintű szempontokat, adott környezeti probléma esetében azonosítsa annak releváns szintjét
- legyenek képesek felismerni és értékelni a természettudományok jelentőségét

A tanulóknál

- alakuljon ki az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásának mérlegelési képessége
- alakuljon ki a személyes környezeti tudatosság, a társadalmi felelősségvállalás, a környezeti szemlélet
- alakuljon ki a tényekre alapozott, mérlegelő gondolkodással történő értékelés képessége

Fizika

A tanulók

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő, és élettelen közötti kölcsönhatásokat
- tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni
- ismereteik birtokában váljanak tetteik következményeit látó állampolgárrá
- ismerjék meg az alternatív energiahordozókat és forrásokat

Kémia

A tanulók

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére
- ismerjék a környezetüket legjobban szennyező anyagokat, törekedjenek ezek használatának csökkentésére

- ismerjék az emberi szervezetre káros anyagokat és ezek szervezetre gyakorolt hatásait, tartózkodjanak ezek kipróbálásától
- értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüljék meg ezek gazdasági hatásait

Földrajz

A tanulók

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit
- értsék meg, hogy a népek eltérő természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmódjukat, világszemléletüket
- értsék meg, hogy a társadalomföldrajzi változások, a felgyorsult fogyasztás a Föld erőforrásainak kimerüléséhez vezet
- ismerjék meg a globális problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék, szeressék és őrizzék a természeti és az épített környezet szépségeit

A tanulóknban

- a környezet értékeinek megismerésével erősödjön a környezettudatos életmód iránti igény
- alakuljon ki az igény a szülőföld cselekvő felfedezésére
- fejlődjön közösségük, lakóhelyük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában való aktív részvételi készség

Biológia

A tanulók

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék és szeressék a természeti és az épített környezetet
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok-okozati összefüggéseket
- legyenek tájékozottak a földi élővilág sokféleségét, valamint az emberek és biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszerrel illetően
- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére
- sajátítsák el a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikákat

A tanulóknban

- alakuljon ki ökológiai szemléletmód
- alakuljon ki a természeti és az épített környezet iránti felelősség

Etika (kifutó)

A tanulók

- ismerjék meg az egyén felelősségét és cselekvési lehetőségeit a globális hálózatok korában
- ismerjék meg a szegénység új arcát: a környezetrombolást
- ismerjék meg a következő fogalmakat: uralom a természet felett, ökológiai elővigyázatosság, globális felelősség, környezettudatosság, fenntarthatóság
- legyenek tisztában az ökoetika alapjaival, úgymint: az ökológiai válság mint erkölcsi kérdés. Számít-e erkölcsileg, amit más lényekkel teszünk? Érvek az állatok védelmében: a szenvedésokozás tilalma, szolidaritás lénytársainkkal, a biológiai sokféleség értéke, megóvásának és fenntartásának lehetősége. Az élet tisztelete. Az etika emberközpontúságának értelmezése. Az ember felelőssége egy több mint emberi világban.
- legyenek képesek a felelős mérlegelésen alapuló döntésre
- ismerjék meg azokat az értékelveket, magatartásszabályokat és beállítódásokat, amelyeknek a közmegegyezés kitüntetett erkölcsi jelentőséget tulajdonít.

A tanulóknban

- tudatosuljon a természet szeretetén és a környezet ismeretén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás fontossága.

Minden tantárgy esetén informatika és könyvtárhasználat

A tanulók

- legyenek képesek az interneten illetve a szakirodalomban információkat keresni, konkrét, a valós életből vett példákat értelmezni, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni
- legyenek képesek a számítógép segítségével megszerezhető tudás szűrésére, váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjék meg az informatikában (pl. az internet-használatban) rejlő környezetvédelmi lehetőségeket
- használják a világhálót kutatómunkára, ismeretszerzésre
- futtassanak környezeti elemek megváltozását figyelembevevő szimulációkat és statisztikai teszteket
- rendezzenek környezeti kérdésekről virtuális fórumot máshová járó diákokkal közösen
- ismerjék meg a távközlési-informatikai berendezések környezetkárosító hatásait
- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket informatikai módszerekkel demonstrálják (számítástechnika alkalmazása, könyvtárhasználat, irodalmi hivatkozások)

- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére a különféle szoftverek (adatok táblázatos tárolása, kiértékelése, összefüggések vizsgálata, statisztikai módszerek alkalmazása) segítségével
- a számítástechnikai eszközök használata során valósítsák meg az anyag- és energiatakarékos alkalmazás feltételeit

10.3. A környezeti nevelés hatékonyságának mérése

A környezeti nevelés eredménye nem mérhető olyan egzakt módon, mint a tantárgyi tudás. Az sem egyértelmű, hogy mi tekinthető az iskolai és mi a családi nevelés eredményének! A fejlődés folyamatos követése és az iskolai célokkal történő összevetése alapvető nevelői kötelesség

A környezeti nevelés pedagógiai céljai, feladatai, illetve előírt követelményei határozzák meg azokat a tartalmakat, melyek értékelése a feladatunk. Nevelő tevékenységünk során – mint azt a korábbi fejezetekből láthattuk – szakítani szeretnénk a passzív befogadás, a konvergens gondolkodás egyeduralkodásával, a beszűkítés, az uniformizálás rossz gyakorlatával. Az értékmegőrzésre, az értékteremtésre és értékátadásra vállalkoztunk, a gyermek teljes személyiségét fejlesztjük.

A pedagógus környezeti nevelési gyakorlatának színvonalát minősíthetjük az alábbi elvárások megítélésével:

- Rendelkezzenek mindazon ismeretekkel, szakmai hozzáértéssel és személyiségvonásokkal, amelyek a környezettudatosság és az együttélési morál alakítása során mintaként szolgálnak.
- Felkészülésüket hassa át az együttműködésre törekvés.
- Törekedjenek fenntartani az egyensúlyt a személyiség szabadsága és a munkavégzés rendje között.
- Tanulóik számára jól szervezett tevékenységek során biztosítanak sokoldalú, személyes tapasztalatszerzési lehetőséget és kommunikációs helyzetet.
- Adjanak alkalmat az önálló elemzés, szabály, sejtés tanulói megfogalmazásának.
- Segítsék a szabály, összefüggés, megállapítás napi élethelyzetekben megjelenő példáinak és a szükségszerűségek felismerését.
- Olyan lehetőségeket biztosítsanak, hogy a tananyag legyen természetes valóságában tanulmányozható és élményt nyújtson.
- Szervezzék meg az egyéni és kooperatív tanulás formáit, biztosítsák a differenciálás lehetőségeit a képességek fejlesztésének folyamatában.
- A rendszerszemléletű gondolkodás kialakulását célozza meg.

A tevékenységek szervezése és koordinálása során biztosítsák:

- a tanulói kíváncsiság megőrzését;

- az aktivitás fenntartását és megerősítését;
- a belső motivációs bázis fejlesztését;
- az általános és különleges adottságok felismerését, fejlesztését;
- a megismerő és rövid úton célravezető stratégiák felismerését, lehetőségeit;
- a tanuló jogát véleményének megfogalmazására, a tévedésre, elgondolásainak módosítására, az új utak keresésére;
- az igények kialakulását a gondolatmenetek elemzésére; a problémamegoldás folyamatának tudatos tervezésére, megvalósítására és a szükséges következmények számbavételére is.

11. Esélyegyenlőség biztosítása, a hátrányos megkülönböztetés tilalma

Diákjaink elsősorban olyan nem tanköteles korú fiatal felnőttek és felnőttek közül kerülnek ki, akiknek személyes körülményeik vagy szociális helyzetük okán tanköteles korukban középfokú végzettséget nem sikerült szerezniük. Általában a törvényi értelemben nem tekinthetők hátrányos helyzetű tanulónak, bár a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzet ismérvei felismerhetők náluk. Jelentős részük éppen e körülményei miatt kényszerül a felnőttoktatás keretében folytatni, befejezni középfokú tanulmányait.

Így az esélyegyenlőség biztosítása természetes módon iskolánk alapeszméje, mely minden tevékenységünket áthatja, célkitűzéseinktől kezdve tanterveinken át az alkalmazott módszereinkig.

Az esélyegyenlőség biztosítása jelenthet csak kellő alapot ahhoz, hogy képzési célkitűzéseink megvalósuljanak, oktatásunk eredményesnek legyen mondható.

Az egyenlő bánásmód követelményeinek érvényesítése alapvető cél a tanulók beiratkozásától kezdve, a tananyag kiválasztásában, a tanításban, az ismeretátadásban, az egyéni fejlesztésben, a felzárkóztatásban, az értékelésben, a fegyelmezésben, a tanár – diák viszony mindennapi gyakorlatában.

Iskolánkban, tagintézményeinkben fokozottan figyelünk arra, hogy hátrányos megkülönböztetés egyetlen tanulónkat sem érheti. Iskoláinkra jellemző befogadó és toleráns légkör kellő biztosítékát jelenti ennek.

Természetesen nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét, ha a hátrányos helyzetre való tekintettel tanulóink pozitív diszkriminációban részesülnek élethelyzetükre való tekintettel, vagy éppen a hátrányaik ledolgozása érdekében, oly módon, hogy az mások rovására nem biztosít feltétlen előnyt, nem sérti mások alapvető jogait.

A tantestület minden tagja felelős azért, hogy tisztában legyen az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásoknak, és tevékenysége során biztosítsa azok maradéktalan teljesülését. Minden alkalmazottunk kötelessége, hogy az esélyegyenlőség bármilyen vélt, vagy valós sérülése esetén eljárjon annak megszüntetése érdekében.

A tanulási esélyegyenlőség biztosításának elvei

- A következő elvek szerint biztosítjuk az esélyegyenlőséget:
 - A tanulók tanulási nehézségeinek feltárása, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és valamennyi területén;
 - A tanulási esélyegyenlőség eredményes segítésének egyik alapvető feltétele a tanulók személyiségének megismerése, az ahhoz illeszkedő pedagógiai módszerek alkalmazása;
 - tanulók önmagukhoz és másokhoz viszonyított kiemelkedő teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárása, fejlesztése a tanórákon, más iskolai foglalkozásokon és e tevékenység támogatása az iskolán kívül;
 - adaptív tanulásszervezési eljárások alkalmazása;
 - egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása.

12. A felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

- A tanítási órákon jellemzően rendszeres otthoni **szóbeli feladatot** határozunk meg, amelyet a tanítási órát tartó pedagógusaink egyértelműen közölnek. A szóbeli felkészülés céljából meghatározott feladatokat a következő tanítási órákon szóbeli, esetenként írásbeli számonkérési formában, illetőleg frontális számonkéréssel ellenőrizzük.
- A szóbeli feladatok mellett a legtöbb tantárgyból rendszeresen **írásbeli házi feladatokat** határozunk meg, amelyet tanulóinknak általában a következő tanítási órára kell elkészíteniük. Az írásbeli feladatok speciális csoportját alkotják egyes tantárgyak olyan feladatai, amelyek hosszabb előkészületeket igényelhetnek, pl. olvasónapló írása, fél oldalt meghaladó idegen nyelvi fordítási feladat, alkotómunkát igénylő művészeti alkotás elkészítése stb. Ezekre a tevékenységi formákra általában több időt biztosítunk, mint két tanítási óra között eltelt időtartam.
- A **hétvégi időszakra is jelölünk** ki írásbeli és szóbeli házi feladatot, de ennek mértéke, terjedelme nem haladhatja meg a hétköznapiakon is szokásos mértéket.
- A szóbeli és írásbeli házi feladatok meghatározásakor a következő elveket követjük:
 - egy-egy tantárgyból jellemzően annyi szóbeli és írásbeli házi feladatot jelölünk ki, amennyi – átlagos diákjaink képességét és munkabírást, koncentráló képességét figyelembe véve – nem haladja meg a 30 perces munkaidő-igényt
 - a hosszabb idő-ráfordítást igénylő házi írásbeli feladatokat (olvasónapló, házi dolgozat stb.) legalább egy héttel a kijelölt elkészítési időpont előtt kijelöljük
 - a tanítási szünetek időtartamára (nyári, őszi, téli és tavaszi szünet, többnapos ünnepek) nem adunk az átlagos mennyiséget meghaladó írásbeli és szóbeli házi feladatot
 - minden pedagógus köteles figyelembe venni, hogy a tanulónak egy-egy tanítási napra több tantárgyból is készülnie kell

A felnőttoktatásban nem elegendő az iskolai tanítási órákon való aktív vagy passzív részvétel. ***Szükségesnek tartjuk, hogy tanulóink számára rendszeresen önálló otthoni felkészülésre alkalmas írásbeli és szóbeli feladatokat határozzunk meg.***

Fontos feladatunk, hogy kialakítsuk tanulóinkban a tanulás, a tudás iránti vágyat, hogy felismertessük velük a tervezett, rendszeres tanulás szükségességét, hatékonyságát.

13. A tanulók értékelése

A szabályozás minden tagintézményre vonatkozik.

13.1. A tanulók értékelése a pedagógiai folyamatban

A pedagógiai értékelés olyan komplex jelzőrendszer, amely az értékelés tárgyától függően kiterjed a különböző pedagógiai kategóriákra és jelenségekre: oktatási-nevelési célok, tananyagtartalmak, folyamatok, feltételek, kompetenciák, eredmények, hatások stb.

A rendszeres visszacsatolás különösen fontos a felnőttoktatásban. A tanulás eredményességét ebben az esetben is mindazok a tényezők befolyásolják, mint amiket a hagyományos oktatás kapcsán is számba vennénk, úgymint tanulói attitűd, aktivitás, légkör, visszajelzések, tanári felkészültség, módszerek stb. A rendszeres és nem utolsó sorban következetes, korrekt számonkérés folyamatos, rendszeres tanulásra ösztönzi a tanulókat, maradandóbbá teszi a megszerzett tudást.

A végső megmérettetés, az érettségi vizsga előtt, az oktatási folyamat során számos kisebb-nagyobb dolgozatot, feladatlapot íratunk tanítványainkkal, szóbeli megmérettetésre is sor kerül. A felnőttek esetében, akik nehezen viselik el a sikertelenséget, akik görcsölnek, „paráznak” a vizsgaszituációkban, kiemelten fontos a tanuló sikerélményhez való jutása, juttatása. Noha az érettségien mindenki azonos követelmények és „köbe vésett” ponthatárok szerint mérettetik, ha úgy ítéljük meg, hogy egy évközi dolgozatnál az előzetesen megállapított ponthatárokat lejjebb kell vinnünk, vagy könnyebb feladatsort kell összeállítanunk, tegyük meg.

Hatványozottan igaz ez az oktatási folyamat kezdeti szakaszában, amikor még egyáltalán nem vagy alig alakult ki a tanulók valamilyen formájú tanulási és dolgozatírási, vizsgázási metódusa, technikája. A tanulást, a dolgozatírást és a vizsgázást is meg kell tanulni, tanítani. Sokan ezt elfelejtjük megtanítani.

Fokozatosan is hozzá lehet szoktatni felnőtt tanulóinkat a nehezebb feladatokhoz, magasabb ponthatárokhoz, ugyanakkor a kezdeti sikerek, még ha oly kicsik is, sokszor előbbre vivőbbek, nagyobb motiváló erővel bírnak, mintsem azt gondoljuk. Végső célunk, tanáré és felnőtt tanulóé egyaránt, a sikeres érettségi vizsga letétele, amihez csak sok apró lépés megtétele után juttathatjuk el az oda igyekvőket.

Jól bevált gyakorlat a felnőttoktatásban, az esti/levelező gimnáziumi képzésben is a „kis érettségi” (próba érettségi) intézménye, amire általában az utolsó évfolyam első félévének végén, második félévének elején kerülhet sor. Jellemzően minden tárgyból más-más alkalommal. Ezek során megteremtjük az érettségi feltételeit, szimuláljuk magát a vizsgaszituációt. Érettségi feladatsorokat oldanak meg a tanulók, az érettségikre vonatkozó előírások maximális figyelembevételével (idő, használható segédeszköz).

A vizsgacselekményeket a szokásos módon, a vizsgaszabályzat szerint értékeljük, a szerzett jegyet a naplóba is bevezetjük, súlyozottan kezeljük.

Ami a kis érettségi mellett szól:

- vizsgahelyzetbe kerül a tanuló
- rákényszerül az önálló feladatmegoldásra, gondolkodásra
- legalább ekkor lát egy érettségi feladatsort
- megtanulja hová (és hányszor) kell felírnia a nevét, mi a teendő az üresen hagyott helyekkel stb.
- fontos visszacsatolást kap felkészültségének állapotáról
- kiderülhet a tanuló számára, hogy nem ismeri az atlaszok és a függvénytábla tartalmát, nem tudja használni a számológépet, nem tud szótárzni
- felmérheti, mire elegendő a rendelkezésre álló idő (megtapasztalja, hogy az idő relatív)
- mindenféleképpen hasznos tapasztalatot szerez az időbeosztásról

A próba érettségi során igen hasznos tapasztalatokat szereznek a tanulók és nem utolsósorban fontos visszajelzéseket szolgáltatnak tanulóknak, tanárnak egyaránt.

A szóbeli érettségit nehezebb szimulálni, mint az írásbelit, ugyanakkor nagyon hasznos tanulóink „kis szóbelizetése” is, mert a gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy még a jó írásbeli teljesítményt nyújtók is sok esetben nem tudják megfelelő formában előadni tudásukat a szóbeli alkalmával. Ebbéli törekvéseinknek rendszerint az időhiány szab gátat, mint ahogy az oktatási folyamatok során történő feleltetéseknek is.

13.2. Tanulók évközi haladását mérő eszközök – a szaktárgyi értékelés

A diákok - és főleg a felnőttek - többsége az értékelést szem előtt tartva tanul, és a tanulási szokásait a pedagógusok értékelési szokásaihoz igazítja. Ebből is következik, hogy a teljesítményeket (és a kiadott feladatok elvégzését) mindig értékelni kell. A szaktárgyi értékelés alkalmával általában a diákok szóbeli vagy írásbeli teljesítményét vizsgáljuk.

Funkció szerint az értékelési eljárások három alapvető típusát különböztetjük meg:

1. A **diagnosztikus értékelés** célja a helyzetfeltárás, tájékozódás. A bemeneti tudás mérésére szolgál (új tanár, új tananyag, „hol tartunk?”, a diákok milyen szinten vannak birtokában az elsajátítandó anyagrészt megalapozó ismereteknek). **Az ilyen jellegű felmérésre nem adható érdemjegy!** Kivitelezését tekintve a felmérés lehet szóbeli vagy írásbeli.

2. A **formatív értékelés** a visszacsatolással „formálja” a tanítás-tanulás folyamatot. Információt nyújt
- a **tanulónak** arról, hogy teljesítménye mennyire felel meg a tanár igényének;
 - a **tanárnak** arról, hogy munkája mennyire eredményes; következtetni enged arra, hogy mely tevékenysége korrigálandó vagy hibás.
- A formatív értékelés során adott érdemjegynek nem a tanulói teljesítmény minősítése a célja, hanem a tanulási folyamat szabályozása, irányítása, segítése.
3. A **szummatív értékelés** egy tanulmányi szakasz (pl. félév) lezárásakor a tanulmányi követelményeknek való megfelelés mértékét kifejező minősítés. Leggyakoribb formája a félévi és év végi osztályzat, valamint a vizsga.

Iskoláinkban az alábbi elvek, szempontok figyelembevételével végezzük a tanulói teljesítmények értékelését:

- Az értékelés hiánya minden csoportban minimalizálja a teljesítmény növekedését, az értékelésre tehát szükség van.
- A dicséret/elmarasztalás hatása attól függ, hogy a diákcsoport tagjainak szociokulturális háttere milyen.
- A dicséret és az elmarasztalás kombinációja a legtöbb csoportban hatásosabban növeli a teljesítményt, mint a kettő közül bármelyik kizárólagos alkalmazása a másik nélkül. A tehetségnevelést érintő szempont, hogy az állandó visszajelzés a kreativitás fejlődésére kedvezőtlenül hat, mivel a felszabadult továbbgondolás, a tévedés szabadságát visszaszoríthatja. Amikor tehát gondolkodtató problémafeladatot adunk, a megoldás közben tartózkodjunk a próbálkozások minősítésétől.
- Az értékelés, beleértve a tanórai számonkérést is, az iskolai munka állandó, természetes része. A tanárok értékelő megnyilvánulásainak jelentős következményei vannak a tanulókra, motiváltságukra, munkájukra és egész pályafutásukra. A fő alapelv tehát az lehet, hogy az értékelés ne veszélyeztesse a diákokat, hanem segítse őket. Az indulatoknak, előítéleteknek nincs helye az értékelésben.
- **Mérésmethodikai alapelvek alkalmazása:**

A tanórai szaktárgyi értékelés szinte mindig becslés, hiszen egy képzeletbeli skála fokozataihoz viszonyítjuk gondolatban diákjaink teljesítményét. (A mérés sokkal pontosabb értékelő eljárás.) Fontos azonban az értékeléshez kapcsolódó becslésnél is törekedni az úgynevezett mérésmethodikai alapelvek betartására.

1. A validitás (érvényesség) elve:

- A *fogalmi validitás* követelménye: azon ismereteket kérjük számon, amit megtanítottunk, és ennek lényegét valóban mindenkitől el is várjuk.
- A *tartalmi validitás* kívánalma szerint a kérdés/feladat megfogalmazása azt fejezze ki, amit akarunk, és a diák is azt értse belőle. Ez valójában kommunikációs probléma, hiszen arról van szó, hogy a kérdésfeltevésből a tanuló nem feltétlenül azt érti, amire tanára rá szeretne kérdezni. A *tartalmi validitás* követelménye ellen vét a pedagógus, ha kérdése olyan szavakat

tartalmaz, amelyeket a diák nem ismer; ha a feladat nem egyértelmű, esetleg többféle helyes megoldást kínál.

- (Mindezek úgy kerülhetők el, ha tudatosan odafigyelünk a feladatok készítésére. Szóbeli kérdéseinket lehetőleg előre gondoljuk át, az írásbeli feladatokat pedig időben fogalmazzuk meg, hogy pár nap múlva, még a dolgozat kiadása előtt újra elolvashassuk.)
- 2. Az objektivitás igénye azt várja el, hogy az értékelés a teljesítményre vonatkozzon, lehetőleg ne függjön a tanár személyétől és a diák személyétől se, csak a diák tudásától. Szóbeli értékeléskor nem könnyű ennek az elvnek a betartása, de a tudatos törekvés és a nyilvánosság segít megvalósítani. Az értékelés akkor objektív, ha bármely más tanár is azonos választ, megoldást fogadna el helyesnek. Ennek az a minimális feltétele, hogy az aktuális teljesítményre vonatkozzon az értékelés. Gyakran megfogalmazódó kétely ezzel kapcsolatban, hogy a tudás eléréséhez szükséges munka és a teljesítmény nem feltétlenül van összhangban. **Felnőtt korban lévő tanulóink** — intellektuális adottságaik és életkorukból eredő feladataik, vállalásaik eltérő volta miatt — jelentősen különböző energiabefektetés mellett nyújthatnak hasonló teljesítményt, és ez esetben **indokolt lehet az eredmény eléréséhez szükséges munkát is figyelembe venni az értékeléskor.**
- 3. A reliabilitás (megbízhatóság) a harmadik mérésmethodikai alapelv. A reliabilitás követelménye azt várja el, hogy a tudással egyértelműen összefüggjön a feladatot helyesen megoldani kívánó diák teljesítménye.

- **A tanulók szaktárgyi tudásának szintjei**

A tanár feladata, hogy – az életkori sajátosságokra tekintettel –, folyamatosan nyilvánvalóvá tegye, mit kell tudni az egyes tudásszinteken (A tudás egymásra épülő szintjei (Bloom) feltételezik az alacsonyabb szintek meglétét.).

1. Az ismeret szintje tények, szerkezetek, törvények stb. tudását jelenti (felismerés, reprodukálás).
2. A megértés már az ismert tudásanyag összefüggéseinek értelmezését jelenti.
3. Az alkalmazás során probléma felismerése és – az ismeretek továbbgondolásával, logikai műveletek végzésével – megoldása történik.
4. Az elemzés a jelenségek elemekre bontását és az elemek egymáshoz való viszonyának tisztázását jelenti; összehasonlító mozzanatai is vannak.
5. A szintézis során új alkotást hoz létre az ember.
6. Az értékelés lényege pedig a véleményalkotás és ítélezés.

A szaktárgyi értékelés elvei

1. Az értékelési tevékenység megkezdése előtt tisztázzuk, hogy mit várunk minimálisan (ez megfelel az elégséges érdemjegynek), és mi az optimális tudás (jeles érdemjegy).
2. A minimális (elégséges) szint megállapításához szükséges:
 - Birtokolni kell a továbbhaladáshoz szükséges alapismereteket. Hogy mi tartozik ebbe a körbe, annak megítéléséhez felmenő rendszerben a tananyag felépítését és tartalmát ismernünk kell. Ez a szempont elsősorban a tantervtől, tananyagtól függ, ezért nem mondható viszonylagosnak.
 - Birtokában kell lenni az általános műveltség alapjait is jelentő ismereteknek, illetve rendelkezni kell bizonyos, általában elvárható képességekkel. Ez a szempont meglehetősen relatív, de érvényesülése osztályon (tanulócsoporton) belül állandó kell, hogy legyen.
3. Az értékelés szélsőségeit kerülni kell. *Az engedékenység rontja a pedagógus hitelét, a tantárgy presztizsét és az ismeretszerzés minőségét, mennyiségét. A túlzott szigor a felkészülés és az érdemjegy közötti összefüggés kiszámíthatóságát rontja, illetve olyan mértékű munkát tenne szükségessé a felnőtt tanulók részéről, amelyet a többségük már nem vállal.* A jó jegy elérhetetlenné válik, ez esetben tehát elterjed a „minek tanuljam? úgysem kaphatok jó jegyet!” gondolkodásmód. Adott tanulócsoporton belül következetesen, objektív módon, minden diákra azonos tanulmányi elvárások vonatkoznak.

13.3. Év közi beszámoltatás, értékelés követelményei és formái

Az értékelésre vonatkozó szabályozók a következőkkel válnak teljessé:

- Az értékelések tervezésekor a szaktanárok figyelembe veszik a kerettanterv és a Helyi tanterv ajánlásait.
- Kizárólag a Helyi tantervben megfogalmazott követelmények tekinthetők továbbhaladási feltételnek.
- Évközi beszámoltatáskor csak olyan tananyagtartalom kérhető számon, amely feldolgozásra került.
- A tanulók tantárgyi teljesítményét a tárgyat tanító pedagógus év közben folyamatosan ellenőrzi, értékeli, osztályozza teljes jogkörrel és felelősséggel, a Helyi Tantervben megfogalmazottak figyelembevételével.
- Az ellenőrzésnek ki kell terjednie:
 - az írásbeli házi feladatra
 - a kötelezően, határidőre elkészítendő, beadandó feladatokra (Pl. kiselőadások, esszék, számítások, projektek, prezentációk, fordítási feladatok, idegen nyelvű levelek, rajzok)

- **Az ilyen feladatok határidőre be nem nyújtása esetén azok elégtelennel értékelhetők, amennyiben ezt a szaktanár a tanév elején (vagy a feladat kitűzésekor) a tanulókkal közölte.**
- A követelmények megállapításánál figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat.
- Figyelembe kell venni a tanuló képességeit.
- A tantárgyi megméréstetésnek fontos részét képezik az írásbeli és szóbeli számonkérések.
- ***Minden tanulónak, minden tantárgyból, félévente legalább egy szóbeli feleletének lennie kell.***
- Összhangot kell teremteni az egyes tantárgyak között, ne legyen egyik sem túlhangsúlyozva vagy elhanyagolva a másik tantárgy rovására.
- A tantárgyi és tanórai követelmények legyenek világosak, egyértelműek és teljesíthetőek.
- A tanév elején közölt elvárások ne változzanak a tanév során, őrizzük meg a következetességet és a kiszámíthatóságot.
- **A dolgozatokat a megíratástól számított 10 napon belül a szaktanár kijavítja,** majd rávezeti az értékelést. **A tanuló megtekintés után visszaadja a dolgozatot a szaktanárnak, aki azt egy évig megőrzi.** A tanár ezt követően három napon belül bevezeti az érdemjegyet a naplóba.
- Az értékelés - osztályozás a hagyományos ötös fokozatú rendszerben történik. A minősítési határokat a szaktanár Helyi tantervben leírtak szerint határozhatja meg. A minősítés jelölésére az érdemjegy számtani alakját használjuk (1-5). Jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).
- Az egész osztályt érintő felméréseket az osztály várható nagy terhelésével egyeztetjük.
- Egy tanítási napon lehetőleg két témazáró dolgozatnál többet nem iratunk.
- Az értékelés ciklusának meghatározása az adott nevelőtől függ, természetesen a didaktikai egységek figyelembevételével.
- A tanév végi értékelésnél a teljes tanévre vonatkozó osztályzatokat vesszük figyelembe. Az eredményesség előfeltétele a pedagógiai programban rögzített számú témazáró dolgozatok megírása és a kötelező házi dolgozatok határidőre történő elkészítése, valamint a kellő számú érdemjegy megszerzése.
- A tanulónak jogában áll 10 napon belül a kijavított dolgozatát megtekinteni és a javításra észrevételeket tenni.

Pedagógusaink által használt legfontosabb, értékelésre alkalmat adó feladattípusok és értékelési módszerek a következők:

1. Aktuálisan elsajátított ismeretet felidéző kérdés.
2. Rövid gondolkodtató kérdés.
3. Ábraelemzés.
4. Szemléltető anyaghoz kapcsolódó feladat.

5. Házi feladat vagy egyes részeinek ismertetése, értelmezése.
6. Korábban tanult ismeret felidézése. Ez különösen nagy jelentőséggel bír akkor, amikor ezekre az ismeretekre kell építeni a következő téma feldolgozását. Ezekben az esetekben célszerű a régebben tanultakat előző órán ismételésre feladni.
7. Kiadott munkalap alapján végzett tanulói munka. Például laboratóriumi kísérlet vagy otthoni munka során a tanulók meghatározott feladatokat végeznek, és munkájuk eredményeit írásban rögzítik. A kidolgozott munkalapokat — az eredmények frontális megbeszélése után — ellenőrzésre be is szedhetjük.
8. Amennyiben füzetben, munkafüzetben, feladatlapon kidolgozandó feladatot adunk diákjainknak, azt minden esetben ellenőrizni kell, nehogy hiba maradjon benne. A hibás megoldás ugyanis a tanulói tévképzetek kialakulásához vezet, a tévedések rögzülésének veszélyével jár. (A **felnőtt tanulóknál** a rendszeresített munkafüzet, feladatlap használata háttérbe szorul.)
9. Frontális beszélgetés (megbeszélés, „osztályfeleltetés”): a tanár egymást követő kérdéseire válaszolnak a tanulók. Gyakran használt, **minden korosztálynál megfelelő módszer**. Ez az eljárás kitűnően alkalmazható az órák elején bevezető ismételésre, az alapozó fogalmak, megelőző ismeretek áttekintésére és rögzítésére. Ha gyakran kezdeményezünk frontális beszélgetést, akkor elérhetjük, hogy a legfontosabb ismeretek biztosan rögzüljenek. Ezen kívül a rendszeres diagnózis lehetőségét teremti meg, folyamatosan „képben lehetünk” a diákok felkészültségét illetően. A **felnőttoktatásban** kifejezetten nagy előnye, hogy diákjaink gyakran kapnak lehetőséget a verbális megnyilvánulásra, és gyakorolják, hogy társaik előtt, hangosan kell megfogalmazniuk ismereteiket vagy gondolataikat -, ahogy majd a szóbeli érettségi vizsgák alkalmával is. Fontos, hogy mindenki kapjon szót. Jelentkező és nem jelentkező diákokat egyaránt szólítsunk fel, így elérhető, hogy mindenki figyeljen. Kivétel: ha olyan kérdést teszünk fel, amelynek megválaszolása nem várható el, ilyenek pl. a motiváló, tájékozottság felmérésére irányuló kérdések. Ekkor csak a jelentkezők közül szólíthatunk fel. A válaszokat mindig értékelni kell! A frontális beszélgetés hatékonyságának fontos feltétele a nyilvánosság: valamennyi diáknak hallania, tudnia kell, hogy mi történik az osztályban. (A módszer igényli a megfelelő kérdezéstechnikát.)
10. Szóbeli feleltetés. A szóbeli feleltetést a frontális osztálymunka speciális módjának tekintjük, tehát részese az egész tanulócsoport. Szerepe egy-egy diák felkészültségének értékelése, másrésről az osztály számára ismételés, ismeretrögzítés, nyilvános értékrend-meghatározás. Nem elhanyagolható mindemellett, hogy a rendszeres feleltetés rendszeres tanulásra szoktat. Ezen kívül a rendszeres, értékelt szereplés a nyilvános verbális kommunikációs helyzetek – pl. érettségi vizsga -, tanulásában is jelentőséggel bír. **Csakis a teljesítményt számítsuk be az érdemjegy megállapításakor az értékelésbe.** A

rossz felelet tehát nem jellemhiba, az ismétlődő rossz teljesítmény oka pedig egyáltalán nem feltétlenül az intelligenciában (pl. „buta”) vagy a személyiségben (pl. „lusta”) van.

A szóbeli feleltetés bejelentése előzetesen nem kötelező, bár célszerű.

11. Írásbeli felelet, röpdolgozat: kisebb tanítási egységek (tanórák) tananyagtartalmát kéri számon. Előzetes bejelentés nem kötelező. Lehet: egyéni, csoportos, osztályszintű.
12. Felmérő dolgozat: fejezetek végén, a fejezet egészét számonkérő vagy nagyobb fejezetek esetében egy részösszefoglalást követően megírt dolgozat. Osztályszintű értékelési módszer.
13. Témazáró dolgozat: témaköröket lezáró írásbeli dolgozat. Bejelentése legalább egy héttel az íratás előtt történjen meg. Osztályszintű értékelési módszer.
14. Szimultán szóbeli és írásbeli számonkérés.
15. Portfóliók és projektmunkák értékelése.
16. Próba érettségi (kis érettségi).

A felsorolásban szereplő eljárások között természetesen átfedés van. Az 1–3. módszerek például részét képezhetik mind a frontális beszélgetésnek, mind a feleltetésnek, mind pedig a különböző írásbeli feladatlapoknak. Az 1–9. módszerek egyszeri alkalmazása (1 kérdés – 1 válasz) esetén az értékelt teljesítmény nagysága vagy megbízhatósága többnyire nem elegendő az érdemjegy odaítéléséhez. Elterjedt szokás ilyenkor a különféle kisebb súlyú értékelési módok alkalmazása, pl. pontozás. Jellemzően a 10–16. eljárásokat követi a teljesítmény érdemjeggyel történő értékelése.

13.4. Szóbeli felelet értékelése

- 5 /jeles/ kiválóan, önállóan, esetleg kisebb segítő kérdésekkel előadott ismeretanyag, logikusan és hiánytalanul megadott válaszok,
- 4 /jó/ összefüggően, jól felépített és előadott ismeretanyag, az összefüggések kis hányadára a tanuló csak tanári segédlettel emlékezik,
- 3 /közepes/ akadozva előadott ismeretanyag, a tanuló összefüggő feleletre nem képes, a tények többségét felsorolja, az összefüggések kisebbik hányadát segítő kérdések alapján felismeri a tanuló,
- 2 /elégséges/ nehézkesen és igen hiányosan előadott ismeretanyag, a tények többségét segítő kérdésekre fel tudja idézni, de azokat rendszerezni, magyarázni, közöttük összefüggéseket feltárni nem képes a tanuló,
- 1 /elégtelen/ elfogadhatatlan, igen hiányos tartalom, a tények 25%-át sem tudja még segítő kérdésekre sem felidézni a tanuló.

13.5. Évközi írásbeli dolgozatok értékelése

- Az adott rövid írásbeli dolgozat értékelésekor használt ponthatárt a szaktanár szabadon meghatározhatja.
- A felmérő dolgozat a tananyag egy-egy fejezete (vagy részösszefoglalás) után írt dolgozat, amely a rendszeres munka ellenőrzésére, a folyamatos munka értékelésére ad lehetőséget. Az értékelés pontszámok alapján történik, ami figyelembe veszi a kérdések nehézségi fokát.

Elégtelen minősítés: **25 %** alatt

Jeles minősítés: **80%** felett.

Az alapvető fogalmakat számonkérő dolgozat esetén a fenti minősítés így módosul:

Elégtelen minősítés: **25 %** alatt. Jeles minősítés: **90 %** felett.

- A témazáró dolgozat több fejezet (tanítási egység) összefoglaló dolgozata, mely számot ad arról, hogy milyen szinten sajátították el a tanulók az adott tanítási egységet. Értékelése hasonló a felmérő dolgozatok értékeléséhez: Elégtelen minősítés: **25 %** alatt. Jeles minősítés: **80 %** felett.
- Az írásbeli munkák minősítéskor figyelembe veendő a külalak szépsége, a szabatos fogalmazás és a helyesírás is.
- A szóbeli és a rövid írásbeli felelet a félévi és év végi jegyek kialakításakor azonos súllyal esnek latba. A témazáró dolgozatra kapott érdemjegyet a félévi illetve év végi osztályzat kialakításánál súlyozottan számítjuk be. (Kérdéses esetben irányába döntünk. Pl. az átlag 3.5 és a témazáró 4-es érdemjegye esetén a tanuló minősítése jó /4/ lesz.)

13.6. Házi dolgozatok

Tanulók önálló munkára, az információgyűjtésre szoktatására alkalmazható forma. A tanult anyaghoz köthető, annak a tanórán elhangzottaknál mélyebb megismerését igénylő írásbeli munka, ismertetés, esszé stb. Alkalmazható a tanórán elsajátított módszerek otthoni begyakorlásának elősegítésére is.

Értékelése a feladat kiosztásakor közölt elvárásoknak megfelelően történhet.

Jellegénél fogva nem biztosítható az önálló tanulói munka, ezért az év végi értékelésnél indokolt az iskolai dolgozatoknál kisebb súllyal figyelembe venni.

Amennyiben a tanuló a **kötelezően előírt házi** dolgozatát határidőre *nem adja be*, a mulasztásra elfogadható indoka nincs, akkor a szaktanár a dolgozatot *elégtelenre* minősítheti.

13.7. A tanulók személyiségfejlődésének, hozzáállásának, magatartásának értékelése

Célunk, hogy felébresszük tanulóinkban az önálló értékrend kialakításának igényét, fejlesszük a felelős döntésképeség és tolerancia személyiségbeli alapjait. Az értékelés az iskolatípushoz adekvát módon kell, hogy történjen. Az szóbeli értékelés, visszajelzés a megerősítést szolgálja, ugyanakkor mintát képvisel formájában és tartalmában egyaránt.

A **magatartás és a szorgalom értékelésének** a felnőttoktatásban is célja és szerepe van, azonban **nem értékeljük osztályzattal.**

13.8. Tanulmányok alatti vizsgák ponthatárai

Tanulmányok alatti vizsgák: javítóvizsga, pótló vizsga, osztályozó vizsga, különbözeti vizsga.

Minden vizsgatárgy vonatkozásában, mindkét vizsgarészből (ib + sz) a vizsgázónak **legalább tizenkettő – tizenkettő százalékot kell teljesítenie** ahhoz, hogy a vizsgatárgyból legalább elégséges osztályzatot kaphasson. **Bármelyik részvizsga 12 % alatti eredménye esetén az adott tantárgyi vizsga sikertelen.**

A vizsga sikeres, ha a tanuló teljesítménye a fentiek szerint vizsgarészenként elérte a 12-12, illetve összességében a 25 %-ot.

TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK		
MINDEN VIZSGÁNÁL EGYSÉGESEN	VIZSGARÉSZ	
	ÍRÁSBELI	SZÓBELI
<i>Időtartam</i>	60 perc	15 perc
<i>Felkészülési idő</i>		30 perc
% - OS ÉRTÉKEKELÉS		
MINDEN VIZSGÁNÁL EGYSÉGESEN	MINŐSÍTÉS	OSZTÁLYOZÓ
	<i>Jeles</i>	100 -80 %
	<i>Jó</i>	79 – 60 %
	<i>Közepes</i>	59 – 40 %
	<i>Elégséges</i>	39 – 25 %
	<i>Elégtelen</i>	24 – 0 %
A szaktanár feladatai a vizsgákat megelőzően: szóbeli témakörök, írásbeli feladatsorok összeállítása a pedagógiai program tantárgyi tartalmainak megfelelően		

Az eredményességi alsóhatár minden tanulmányok alatti vizsgánál egységesen 25%.

III. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

1. A Pedagógiai Program megismerésének lehetősége

- A Balassi Bálint Gimnázium Pedagógiai Programja nyilvános.
- A Pedagógiai Program egy példánya az igazgatói és tagintézmény-vezetői szobában, egy példánya a tanári szobában és az iskola fenntartójánál megtalálható, az érdeklődők számára hozzáférhető.
- A Pedagógiai Program az iskola honlapján is megtalálható, onnan letölthető.
- A Pedagógiai Program tartalmáról a tanulók (kiskorú tanuló esetén a szülő is) megkapják az előírt tájékoztatást.

2. A Pedagógiai Program érvényességi ideje

- Jelen Pedagógiai Program a 2020/2021-es tanév első tanítási napjától kezdődően, az intézmény valamennyi tagintézményében, a 9. évfolyamon, felmenő rendszerben kerül bevezetésre.
- **A Pedagógiai Program jelen átdolgozása változatlanul hagyta a nevelőtestület által 2018. augusztus 30-án elfogadott Pedagógiai Program helyi tantervében meghatározott tantárgyi hálót, a tantervet (tananyagtartalmakat, tantárgyi célokat és követelményeket).**

A tantervi dichotómia (alkalmazhatósági záradék)

Az adminisztrációs levezetés módja a 2022/2023-as tanév végéig kivezetett és a 2020. szeptember 1-én periodikusan hatályba lépő helyi tanterv vonatkozásában a következők szerint alakul:

Tanév / Évfolyam	9.	10.	11.	12.
2020/2021	HT-2020	HT -2018		
2021/2022	HT -2020		HT -2018	
2022/2023	HT -2020			HT -2018
2023/2024	HT - 2020			

- Jelen Pedagógiai Program érvényes mindaddig, míg a törvényi rendelkezés elő nem írja vagy a módosítását az erre felhatalmazottak nem kezdeményezik.

3. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja. Minden tanév végén értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és a megfogalmazott tantárgyi célok, követelmények megvalósulását.

A megfogalmazott tapasztalatokat az igazgató a tanév értékelésekor összesíti, írásban rögzíti, a nevelőtestület és a fenntartó tudomására hozza. Szükség esetén a módosítását javasolja.

4. A Pedagógiai Program módosítását kezdeményezheti

- Az intézmény vezetője
- A nevelőtestület legalább 25%-a.

A fenntartó előzetes jóváhagyását kell kérni a pedagógiai program minden olyan módosítási szándéka esetén, amelynek következtében a fenntartóra többletkötelezettségek hárulnának.

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az a fenntartó egyetértésével válik érvényessé. A módosított pedagógiai programot, a jóváhagyást követő tanév kezdő napjától kell bevezetni.

A Pedagógiai Program módosítását a nevelőtestület fogadja el, az igazgató hagyja jóvá és az a Fenntartó egyetértésével válik érvényessé.

A módosított Pedagógiai Programot, a jóváhagyást követő tanév kezdő napjától kell bevezetni.

5. A Pedagógiai Program melléklete

A Pedagógiai Program mellékletét képezik az egyes érettségi vizsgatárgyakból a középszintű érettségi vizsga témakörei.

ZÁRADÉK

A Pedagógiai Programot a nevelőtestület 2020. augusztus 31-én elfogadta. (Jkv:)
A Balassi Bálint Gimnázium Pedagógiai Programját jóváhagyom.

Kál, 2020. augusztus 31.

Koncz Ágnes
igazgató

ZÁRADÉK

*A Balassi Bálint Gimnázium 2020. augusztus 31-én elfogadott
Pedagógiai Programjával egyetértek.*

ZÁRADÉK

*A Balassi Bálint Gimnázium 2020. augusztus 31-én elfogadott
Pedagógiai Programjával egyetértek.*

Kelt: Budakalász, 2020. augusztus 31.

dr. Típpan Attila
ügyvezető
SZILTOP Nonprofit Kft.
2011 Budakalász
Erdőhát u. 84.
Adószám: 18081802-2-13
1.